



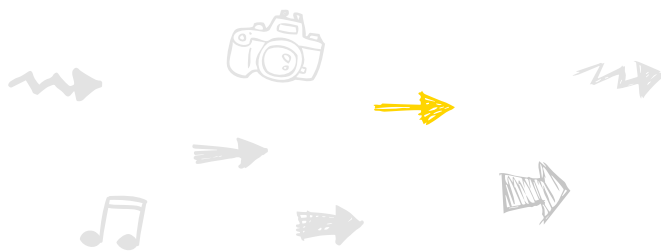
Zahvaljujemo

PARTNERSKIM ORGANIZACIJAMA,
ŠKOLAMA, ŠKOLSKIM TIMOVIMA

TE VOLONTERIMA

NA VELIKOM DOPRINOSU
U PROVEDBI PROJEKTA!

Impresum



NASLOV:

Školski volonteri: dobrobiti volontiranja u školama

IZDAVAČ: Forum za slobodu odgoja, Đorđićeva 8, Zagreb

ZA IZDAVAČA: Mario Bajkuša

AUTORICE: prof. dr. sc. Majda Rijavec, doc. dr. sc. Lana Jurčec, Višnja Pavlović

UREDNICI: Eli Pijaca Plavšić i Vanja Kožić Komar

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: ACT Printlab d.o.o., 2019.

Godina izdanja: 2019.

ISBN: 978-953-6958-62-7

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001029578.



Više informacija o Europskim strukturnim fondovima možete pronaći na mrežnoj stranici: www.strukturnifondovi.hr



Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Foruma za slobodu odgoja.



VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt je sufinancirao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Foruma za slobodu odgoja.



Vlasnik publikacije može koristiti ovaj materijal za neprofitnu upotrebu u obrazovne svrhe, uz navođenje točnog izvora. Niti jedan dio publikacije ne smije se reproducirati, učiniti na bilo koji način dostupnim, digitalizirati, prevoditi, uključivati u kompilacije ili prenositi u bilo kojem obliku i na bilo koji način, elektronski, fotokopiranjem ili bilo kako drugačije bez pismene suglasnosti Foruma za slobodu odgoja.



Forum za slobodu odgoja

Đorđićeva 8, 10 000 Zagreb

forum@fso.hr

tel. 01/4663 503

www.fso.hr



VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

Opatička 4, 10 000 Zagreb

info@udruge.vlada.hr

tel: 01/4599 810

www.udruge.vlada.hr



Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

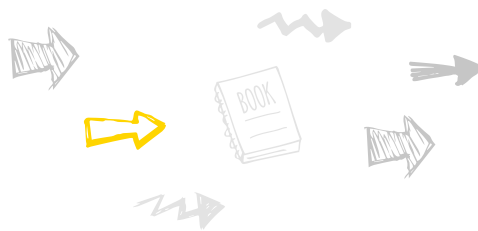
Štrigina 1a, 10 000 Zagreb

Tel: 01/2399 100

<https://zaklada.civilnodrustvo.hr/>

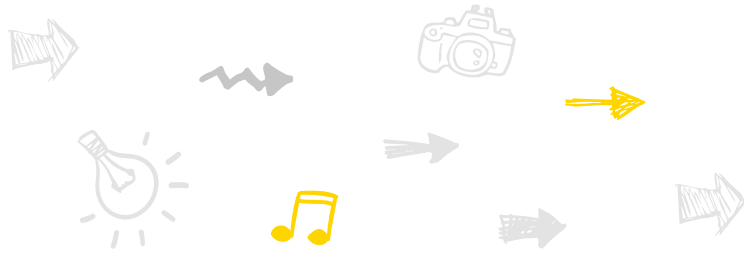
Više informacija o Europskim strukturnim fondovima možete pronaći na mrežnoj stranici:
www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj



Uvod	5
O projektu „Školski volonteri: osnaživanje i mentorstvo škola za koordiniranje volonterskih programa”	7
Socijalne i psihološke posljedice volontiranja: REZULTATI ISTRAŽIVANJA MLADIH	10
NAJZNAČAJNIJI REZULTATI ISTRAŽIVANJA	11
I UVOD	12
1. POZITIVNI RAZVOJ MLADIH	13
2. ŠTO JE VOLONTIRANJE	15
2.1. Definicija i karakteristike volontiranja	15
2.2. Školsko volontiranje	16
3. TKO VOLONTIRA I ZAŠTO	17
3.1. Sociodemografske karakteristike volontera	17
3.2. Osobine ličnosti volontera	19
3.3. Motivi za volontiranje	20
4. POSLJEDICE VOLONTIRANJA	26
4.1. Posljedice za volontera	26
4.2. Posljedice za organizaciju i širu zajednicu	31
5. KOLIKO SU EFIKASNI VOLONTERSKI PROGRAMI	32
II ISTRAŽIVANJE	34
1. KVANTITATIVNI DIO ISTRAŽIVANJA	35
1.1. Cilj istraživanja	35
1.2. Problemi istraživanja	35
1.3. Sudionici	36
1.4. Postupak	36
1.5. Instrumenti	37
1.6. Rezultati	40
2. KVALITATIVNI DIO ISTRAŽIVANJA	51
2.1. Cilj istraživanja	51
2.2. Sudionici	51
2.3. Postupak	51
2.4. Rezultati	52
III ZAKLJUČI	74
1. ZAKLJUČAK KVALITATIVNOG ISTRAŽIVANJA	75
2. ZAKLJUČAK KVANTITATIVNOG ISTRAŽIVANJA	76
3. KAKO POVEĆATI BROJ MLADIH VOLONTERA	77
Reference	79
ŠKOLSKI VOLONTERSKI PROJEKTI: PRIMJERI DOBRE PRAKSE	84
Regija Osijek	85
Regija Split	100
Regija Zagreb	117

Uvod



Volontiranje, unatoč mnogim dobrobitima koje donosi pojedincu i društvu u cijelosti, u Hrvatskoj još nije dovoljno prepoznato. Odgojno-obrazovne ustanove, upravo zahvaljujući naporima organizacija civilnog društva u poticanju škola na osmišljavanje školskih volonterskih programa, sve se više uključuju u volonterske akcije. Pri tom se volonterske akcije većim dijelom zasnivaju na promociji humanitarnih akcija kroz prikupljanje pomoći potrebitima, prikupljanje novčanih sredstava i slično, a vrlo se rijetko volontiranje shvaća kao doprinos aktivnom građanskom ponašanju i kao dio Građanskog odgoja i obrazovanja. Projekt „Školski volonteri” kojeg je provodio Forum za slobodu odgoja s partnerskim organizacijama Volonterskim centrom Osijek, Udrugom MoSt iz Splita te II. osnovnom školom Vrbovec, zajedno s publikacijom koju čitate, doprinos je upravo promociji volontiranja kao poticanja aktivne uloge djece i mladih, kako u društvu u kojem sada žive tako i njihova priprema za budući život aktivnih građana koji će biti solidarni, aktivni, a ne pasivni promatrači; koji će znati prepoznati potrebe u svojoj zajednici i na njih odgovarati konkretnim akcijama i doprinositi boljem i pravednijem društvu.

Svidjelo mi se to što smo se kroz volontiranje više informirali o općoj situaciji u društvu. Također mi se dosta svidjelo to što smo svi, kad smo pomagali nekome, bili složni. Svi smo složno radili i gledali kako da učinimo nešto dobro i pomognemo nekome.

(učenica, osnovna škola)

Suradnja sa školama i stečeno iskustvo koje smo dobili kroz ovaj projekt, ali i projekte koje smo provodili u zadnjih desetak godina u ovom području, pokazalo je i dokazalo kako na praktičnoj razini školsko volontiranje i provedba volonterskih programa znatno utječe i doprinosi socijalnom i emocionalnom razvoju djece i mladih.

Volontiranje me naučilo da budem bolja osoba za cijeli život!

(učenik, osnovna škola)

Publikacija koju čitate podijeljena je u dva dijela. U prvom dijelu donosimo rezultate istraživanja o dobrobitima volontiranja koje su u 21 školi koje sudjeluju u projektu (u 3 regije) provele naše suradnice i istraživačice prof. dr. sc. Majda Rijavec i doc. dr. sc. Lana Jurčec. Empirijsko istraživanje sastojalo se od kvantitativnog i kvalitativnog dijela i prvo je istraživanje o dobrobiti volontiranja u školskom okruženju provedeno u Hrvatskoj, stoga smatramo kako će upravo ovo istraživanje potaknuti donositelje odluka i kreatore obrazovnih politika da uvidom u dobrobiti volontiranja rade više na poticanju prosocijalnog

ponašanja u školama te razvoju solidarnosti, ističući i promičući ovakve tipove projekata. Jedan od glavnih nalaza istraživanja je taj da kad je u pitanju utjecaj sudjelovanja u volonterskim programima, može se zaključiti da je volontiranje imalo pozitivan utjecaj na aktivno građansko ponašanje (građanske dužnosti i građanske vještine) kod učenika osnovne škole, a povećalo se i njihovo zadovoljstvo životom. Kad su u pitanju učenici srednje škole, volontiranje je kod njih utjecalo na povećanje zadovoljstva školom.

Trebalo bi mnogo ljudi podučiti o volontiranju da se širi kao neka dobra zaraza, dok se nešto stvarno ne promijeni.

(učenica, srednja škola)

U drugom dijelu publikacije predstavljani su školski volonterski projekti i primjeri dobrih praksi volonterskih akcija koji su se provodili u 21 osnovnoj i srednjoj školi uključenoj u projekt „Školski volonteri“. Projekti predstavljaju veliki trud i rad prvenstveno koordinatora/ica školskih volonterskih programa u svim školama, naših vanjskih volontera i volonterki koji su se uključili u rad škola te svih volontera i volonterki, učenika i učenica, točnije njih 279 koji su svoje slobodno vrijeme koristili kako bi dali svoj doprinos zajednici i bili uključeni u dugoročne volonterske programe u svojim školama u šk. godini 2017./2018. te 2018./2019. Zahvaljujemo i više od 1600 učenika iz navedenih škola koji su bili uključeni u 75 provedenih volonterskih akcija.

Zadovoljna sam što se moja škola uključila u volontiranje, da ne misle samo na svoje prihode, već da i pomažu drugim ljudima; zadovoljna sam sa školom. Ako se to može reći, ponosna sam na školu zato što smo dobili ideju da uđemo u volonterski projekt i druge projekte koji mogu poboljšati naše učenje i društvene sposobnosti. Jako mi se to sviđelo!

(učenica, osnovna škola)

O uspjesima uključenih škola, projektima i aktivnostima upravo ćete čitati u ovoj publikaciji. Nadamo se kako će vas njihove akcije i aktivnosti inspirirati i potaknuti da i u svojim školama potaknete volonterske programe, volonterske klubove i promičete vrijednosti volontiranja.

I za kraj, zahvaljujemo našim partnerskim organizacijama - Volonterskom centru Osijek i Udruzi MoSt iz Splita, koji su u svojim regijama provodili i koordinirali školske volonterske projekte te svojim iskustvom i znanjem dali veliki doprinos provedbi projekta, kao i II. osnovnoj školi Vrbovec na povjerenju i želji za stalnim unapređenjem svog rada i razumijevanju važnosti suradnje škola i organizacija civilnog društva.

Uživajte u čitanju!

Forum za slobodu odgoja

O projektu



„ŠKOLSKI VOLONTERI: OSNAŽIVANJE I MENTORSTVO ŠKOLA ZA KOORDINIRANJE VOLONTERSKIH PROGRAMA”

Osnovna premisa razvoja projekta bila je analiza stanja volontiranja u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na volonterskim programima u školama. U Hrvatskoj je društvo prožeto dubokom ekonomskom krizom i neravnotežom, nezaposlenošću (posebno mladih) te usporenim razvojem građanske svijesti i demokratskih procesa. Aktivna uključenost i inicijativa te volonterski angažman nedovoljno su zastupljeni u svim segmentima društva – kod građana, mladih, djece, javnih ustanova. Ne postoji dovoljna zastupljenost volonterskih programa u javnim ustanovama, mladi se nedovoljno potiču na volontiranje, a suradnja između javnih ustanova i organizacija civilnoga društva je niska. Unatoč brojnim dobrobitima koje donosi pojedincima i društvu, volontiranje još uvijek nije dovoljno prepoznato u hrvatskome društvu, pa tako ni u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Volonterski programi za mlade od neprocjenjive su važnosti za njihov osobni i socijalni razvoj. Volontirajući učenici razvijaju samopoštovanje, stječu nova znanja i vještine te nova poznanstva, osjećaju se korisnima te konstruktivno provode svoje slobodno vrijeme, a neki od njih, volontirajući za druge, stječu svoja prva profesionalna iskustva. S druge strane, volontiranje je prepoznato kao vid stjecanja radnog iskustva, kompetencija i samopouzdanja mladih, no nedovoljno je poticano i razvijeno kao način povećanja njihove zapošljivosti i konkurentnosti na tržištu rada.

Projekt „**Školski volonteri: osnaživanje i mentorstvo škola za koordiniranje volonterskih programa**” imao je za cilj odgovoriti na navedene izazove te implementirati koncept školskog volontiranja koji podrazumijeva promoviranje i kvalitetno organiziranje volonterskih aktivnosti za učenike u lokalnim zajednicama, uz podršku organizacija civilnog društva. Osim toga, projektom su se povezali studenti i mladi nezaposleni stručnjaci u radu s djecom i mladima, organizacije civilnog društva i škole, te su zajedno osmislili održive i kvalitetne volonterske programe i akcije koje su provodili odgojno-obrazovni djelatnici i učenici u školama, ali i lokalnim zajednicama.

Dvogodišnji projekt financijski je podržala Europska unija iz Europskog socijalnoga fonda, Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali” 2014. – 2020. Ukupna vrijednost projekta je 1.180.717,90 kn.

Ciljevi projekta:

- Osnažiti kapacitete škola da kreiraju vlastite individualne volonterske programe po mjeri škole.
- Razviti i osnažiti kapacitete školskih ustanova i lokalnih udruga kako bi zajedno organizirali i proveli volonterske aktivnosti za učenike.
- Osigurati učenje mladih stručnjaka kroz volontersko iskustvo i iskustvo umrežavanja, te ih time osnažiti za tržište rada.
- Razviti i primijeniti mentorski program za kvalitetnu implementaciju volonterskih programa, koji uključuju učenike, roditelje i ranjive skupine, u 18 škola.
- Promovirati i vrednovati volontiranje u lokalnim zajednicama te stručnoj i široj javnosti.

Projektne su se aktivnosti provodile u **7 županija Hrvatske** (Grad Zagreb, Zagrebačka, Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija) koje su podijeljene na 3 regije (regija Zagreb, regija Osijek i regija Split). U svakoj regiji, na temelju prijava za sudjelovanje u projektu, odabrano je 7 škola (ukupno 21) koje su kroz projektne aktivnosti bile osnažene za provođenje volonterskih programa i akcija. Iako je projektom bilo zamišljeno uključivanje 18 škola, zbog velikog interesa projektni je tim odlučio uključiti **21 školu**.

U projektu su sudjelovale sljedeće škole:

- **REGIJA ZAGREB** (II. osnovna škola Vrbovec; Škola za medicinske sestre Mlinarska, Zagreb; OŠ Iver, Sesvete; OŠ Pavleka Miškine, Zagreb; OŠ Vugrovec - Kašina; OŠ Milana Langa, Bregana; Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar)
- **REGIJA OSIJEK** (Ekonomska i upravna škola Osijek; Ekonomska škola „Braća Radić“ Đakovo; OŠ Franje Krežme, Osijek; OŠ Blage Zadre, Vukovar; Tehnička škola Slavonski Brod; OŠ „Đuro Pilar“, Slavonski Brod; Medicinska škola Osijek)
- **REGIJA SPLIT** (Ekonomsko-birotehnička škola Split; OŠ Grohote, Šolta; OŠ Kamešnica, Otok; OŠ Vladimira Nazora, Postira; OŠ kralja Zvonimira, Seget Donji; OŠ Stjepana Ivičevića; Komercijalno-trgovačka škola, Split)

REZULTATI PROJEKTA:

- ✓ **21 osnovna i srednja škola** iz 7 županija uključena u projekt
- ✓ Odabrana **24 vanjska volontera** koji su volontirali u školama i bili podrška školskim timovima u provedbi volonterskih programa
- ✓ Provedena **21 fokus grupa s učenicima** s ciljem prikupljanja informacija o potrebama učenika i njihovih ideja o aktivnostima volonterskih programa u svakoj školi
- ✓ Kreiran **21 volonterski program** po mjeri svake uključene škole
- ✓ Svi volonterski programi ušli su u Školske kurikulume u 2017./18. godini te 2018./19. godini
- ✓ **68 odgojno-obrazovnih radnika i predstavnika lokalnih udruga** sudjelovalo na početnoj trodnevnoj edukaciji o volontiranju
- ✓ **24 vanjska volontera** sudjelovala na početnoj trodnevnoj edukaciji o volontiranju
- ✓ **279 učenika (školskih volontera)** bilo je uključeno u dugoročne volonterske programe u trajanju od jedne školske godine

- ✓ Provedeno je **75 volonterskih akcija**
- ✓ **1600 učenika** aktivno je sudjelovalo u volonterskim akcijama
- ✓ U volonterske akcije bili su uključeni i roditelji te predstavnici lokalnih zajednica
- ✓ Održana su **24 supervizijska sastanka** s odgojno-obrazovnim radnicima, vanjskim volonterima te predstavnicima lokalnih udruga kako bi se kontinuirano pratili njihovi projekti
- ✓ Provedeno je **6 dodatnih edukacija** za članove školskih timova i vanjske volontere (Osnovni seminar medijacije te Volonterski menadžment i Razvojni plan škole)
- ✓ Provedeno je **znanstveno istraživanje** o dobitima volontiranja za učenike
- ✓ Objavljena je **publikacija „Dobrobiti volontiranja za djecu i mlade“**
- ✓ Kreirana su **2 zagovaračka dokumenta** na temelju iskustva provedbe projekta te rezultata istraživanja
- ✓ Kroz cijelo vrijeme trajanja projekta bile su uključene **4 volonterke** Foruma za slobodu čiji je volonterski angažman uključivao preko **2000 volonterskih sati**.
- ✓ Tiskana završna publikacija u 400 primjeraka s rezultatima istraživanja i primjerima dobrih praksi škola uključenih u projekt
- ✓ Podijeljeno 400 majica te 500 narukvica učenicima volonterima kako bi bili prepoznati unutar škole i same lokalne zajednice kao školski volonteri
- ✓ Tiskano 800 letaka „Memento o volontiranju“ koji informiraju odgojno-obrazovne ustanove te širu javnost o dobitima školskog volontiranja

Kada volontiram, osjećam se sretno. Volim volontirati. Sretan sam kad vidim da se netko smije zato što sam mu pomogao. Želim da svi volontiraju!

Učenik OŠ Vugrovec - Kašina, 3. razred

Najponosniji smo što su se određene akcije pretvorile u programe koji žive i dalje u našoj školi, što je veliki broj učenika zainteresiran za uključivanje u volonterske aktivnosti te što se i velik broj nastavnika uključio - kao sudionici aktivnosti, ali i kao inicijatori i nositelji novih aktivnosti. U školi je smanjen broj slučajeva nasilja i disciplinskih problema te uviđamo da je tome pridonijela i mogućnost da učenici sudjeluju u brojnim aktivnostima i programima.

Koordinatorica volonterskog programa, Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar



Socijalne i psihološke posljedice volontiranja mladih

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

prof. dr. sc. Majda Rijavec i doc. dr. sc. Lana Jurčec

Najznačajniji rezultati istraživanja



Čula sam da se volontiranje provodi u školi pa sam htjela probati kako bi to izgledalo direktno utjecati na zajednicu i pomagati ljudima koji mi nisu nužno ni bliski. Glavni razlog je bio da vidim koliko zapravo jedna osoba može pozitivno utjecati na društvo.

(učenica, srednja škola)

- > **I učenici osnovne i učenici srednje škole iznadprosječno su zadovoljni iskustvom volontiranja. Gotovo svi učenici srednje škole namjeravaju nastaviti volontirati, kao i većina učenika osnovne škole.**
 - o *Jako sam zadovoljna volontiranjem koje je promijenilo moj život i pogled na školovanje.*
- > **Kod učenika osnovne škole volontiranje povećava osjećaj građanskih dužnosti i procjenu vlastitih građanskih vještina, a i postali su zadovoljniji svojim životom. Učenici srednje škole postali su zadovoljniji školom.**
 - o *Ima previše loših stvari u svijetu i hoću svojim primjerom pokazati kako se malim koracima može napraviti puno toga.*
- > **Učenici su najbolje zadovoljili svoje motive za druženjem i učenjem.**
 - o *Svidjelo mi se apsolutno sve! Svi projekti su me naučili puno, upoznala sam nove prijatelje, a najbitnije od svega je što sam pomogla onima kojima je potrebno.*
- > **Učenici su uočili značajne promjene kod sebe koje su po njihovom mišljenju posljedica volontiranja.**
 - o *Mora se napredovati u dobru; počela sam primjećivati u kakvom svijetu živimo i koliko je zapravo ljudi u potrebi ovih dana.*
- > **Preko polovine učenika koji nisu volontirali zainteresirano je za volontiranje pa im treba pružiti više prilika za to.**



uvvod



Pozitivni razvoj mladih

U zadnja dva desetljeća pojam *pozitivnog razvoja mladih* u središtu je pozornosti kako znanstvenika tako i praktičara. Iako postoje različiti pristupi i definicije ovog termina, općenito se može reći da je ovo područje usmjereno na jedinstvene talente, snage i budući potencijal svakog djeteta i mlade osobe (Damon, 2004). Ovaj pristup nastao je kao reakcija na dotadašnje pristupe mladima koji su često bili usmjereni na probleme koje mladi imaju tijekom odrastanja. Tako postoji veliki broj istraživanja o zloupotrebi droga i alkohola, pušenju, poteškoćama u učenju, smanjenoj motivaciji, lošijem školskom uspjehu te mnogim drugima. Ovakav model, usmjeren primarno na probleme, gledao je na mladenaštvo kao na rizično razdoblje u kojem mnogi mladi imaju potencijalne poteškoće koje treba riješiti prije nego učine nešto loše sebi ili drugima. Također, posebna pozornost bila je usmjerena na rizične skupine poput zanemarenih, zlostavljanih ili ekonomski depriviranih skupina. Dominantna usmjerenost na probleme i poteškoće ima svoj odraz i u medijima, koji često mlade ljude prikazuju u negativnom kontekstu.

Novi pristup razvoju mladih gleda mlade kao pozitivni resurs društva, a ne kao problem. U njemu je naglasak na potencijalima mladih, a ne na slabostima, uključujući i one koji dolaze iz rizičnih sredina i imaju problematično odrastanje. To ne znači da se zanemaruju problemi koje djeca i mladi imaju, nego da se uzimaju u obzir i njihove pozitivne strane i potencijali. Ovakav pristup doveo je do toga da se u radu s djecom i mladima naglasak stavlja na razumijevanje, edukaciju i angažiranje u produktivnim aktivnostima, a ne toliko na popravljavanje i liječenje maladaptivnih sklonosti i poteškoća. Pretpostavka je da ako mladi uspiju ostvariti svoje potencijale, to im može pomoći da razviju psihološku otpornost i povećaju šanse za uspjeh u životu.

Intervencije u okviru ovog pristupa u obliku različitih programa uključuju poticanje pet osobina kod mladih: kompetencija, samopouzdanja, karaktera, povezanosti i brige za druge (Roth i Brooks-Gunn, 2003). One su najuspješnije kad programi uključuju pozitivan odnos između mladih i odraslih osoba, kad omogućuju mladima razvijanje vještina te sudjelovanje u programima ili vođenje programa povezanih s lokalnom zajednicom (Lerner, 2004). Već na prvi pogled je očito da školsko volontiranje zadovoljava sva tri uvjeta.

Sličan pristup prisutan je i u pozitivnoj psihologiji gdje je jedan od središnjih projekata bio definicija i klasifikacija pozitivnih ljudskih osobina ili snaga (VIA klasifikacija ljudskih snaga), koji je nastao kao protuteža klasifikaciji mentalnih poremećaja (Peterson i Seligman, 2004). Identificirano je šest grupa temeljnih vrlina koje se cijene i koje su bile cijanjene u svim vremenskim razdobljima i svim kulturama. U svrhu njihovog definiranja i mjerenja, opisane su 24 pozitivne osobine ili ljudske snage. To su *mudrost/znanje* (kreativnost, radoznalost, otvorenost uma, ljubav prema učenju i perspektiva/mudrost), *odvažnost* (iskrenost, hrabrost, upornost i vitalnost), *humanost* (ljubavnost/velikodušnost, ljubav i socijalna inteligencija), *pravednost* (poštenje, vođenje i timski duh), *umjerenost* (opraštanje, skromnost, razboritost, samoregulacija), *transcendentnost* (poštovanje ljepote i izvrsnosti, zahvalnost, nada/optimizam, smisao za humor i duhovnost).

Ovaj pristup usmjeren je na pomaganje ljudima da prepoznaju i koriste svoje snage jer se pretpostavlja da će to za njih imati pozitivne posljedice. Programi volontiranja omogućuju mladim ljudima upravo to – da prepoznaju u čemu su dobri i da te svoje snage koriste u volonterskim aktivnostima. Istraživanja volontiranja u okviru VIA klasifikacije ljudskih snaga tek su na početku, ali ukazuju na to da mladi volonteri imaju veću dobrobit i zadovoljniji su volonterskim radom ako u volonterskim aktivnostima mogu koristiti one snage koje su kod njih najviše razvijene (Littman-Ovadia, Hadassah i Steger, 2010).

Treba se osvrnuti i na obrazloženja zašto se očekuje da bi volontiranje trebalo doprinijeti pozitivnim razvojnim ishodima. Kao prvo, neki autori navode da zapadna društva (za razliku od većine drugih) daju adolescentima manje odgovornosti i manje prilika za planiranje i provedbu aktivnosti koje su značajne za njihov budući život kao život odraslih osoba. Svima su poznate pritužbe djece i mladih o tome „zašto nešto moraju učiti kad im to nikad u životu neće trebati“. Larson (2000) navodi da američki adolescenti 27 % vremena osjećaju dosadu i da mnogi problemi u ponašanju proizlaze iz toga što nemaju priliku angažirati se u nekim pozitivnim aktivnostima. Volontiranje kao strukturirana pozitivna aktivnost trebala bi biti sredstvo za suradničko i cilju usmjereno učenje, zajedno s vršnjacima, odraslima i osobama kojima se pomaže. To nije samo način da se mladima nekako ispuni vrijeme i da ih se spriječi da ne upadnu u loše društvo, nego prilika da steknu iskustvo u pomagačkoj ulozi i budu uključeni u neke smislene aktivnosti. Pritom je nužno da sami adolescenti te aktivnosti smatraju važnima.

Iako je rašireno mišljenje kako su adolescenti najčešće nezainteresirani i apatični kad je u pitanju društveni angažman, istraživanja pokazuju da mnogi mladi ljudi pomaganje drugima ne vide kao obvezu, nego kao stvar osobnog izbora i da im je pomaganje drugima visoko na listi vrijednosti. Visokokvalitetni volonterski programi mogli bi pomoći u razvoju njihovog identiteta i autonomije, kao i podržavajućih odnosa s vršnjacima i odraslim osobama.

2

Što je volontiranje



Volonteri nisu plaćeni ne zato što njihov rad nije vrijedan, nego zato što je neprocjenjiv.

Sherry Anderson

2.1. DEFINICIJA I KARAKTERISTIKE VOLONTIRANJA

Volontiranje različitim ljudima može značiti različite stvari, stoga na početku definiramo što se u ovom tekstu pod tim podrazumijeva.

Volontiranje se može definirati kao dugoročno, planirano, prosocijalno ponašanje s ciljem povećanja dobrobiti ljudi koje ne poznajemo, a obično se odvija u organiziranom okruženju (Penner, 2002). U tom slučaju radi se o formalnom volontiranju. Volontiranje može biti i neformalno, a odnosi se na sve vrste pomoći, povremene ili stalne, članovima obitelji, prijateljima ili susjedima (Begović, 2006).

Formalno volontiranje ima strukturu, jasno definiran cilj, vrijeme trajanja i vrste aktivnosti te očekivane rezultate, a regulirano je Zakonom o volonterstvu.

Prema Zakonu o volonterstvu koji je donesen 2007. godine pod volontiranjem se podrazumijeva „dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno“ (članak 3/1, NN 58/07).

Formalno volontiranje ima četiri ključne karakteristike: traje duže vremena, planirano je, pomaganje je neobvezno i odvija se u organizacijskom kontekstu (Penner, 2002).

Dugotrajnost

Većina volontera volontira duže vremena, dok su rijetki oni koji to rade jednom i nikad više. Prema nekim istraživanjima više od 50 % volontera volontira redovito, 90 % ih želi nastaviti redovito volontirati, a longitudinalna istraživanja pokazuju da kad jednom počnu volontirati, većina to nastavi raditi idućih nekoliko godina.

Planiranost

U uobičajenim okolnostima, prije nego odluče volontirati, ljudi najčešće pažljivo razmisle o pozitivnim i negativnim posljedicama te odluke. To se razlikuje od nekih tragičnih događaja (poput potresa, poplava i slično) kada se većina ljudi na volontiranje odlučuje brzo i u jednom trenutku. No čak i u takvim situacijama razgovori s volonterima pokazuju da su i prije razmatrali mogućnost uključivanja u volonterske programe, a situacija je samo ubrzala njihovu odluku.

Neobveznost

Volonter pomaže ljudima s kojima nije u osobnom odnosu, odnosno sudjeluje u radu organizacija koje pomažu takvim osobama. To znači da volonter nije motiviran nekim osobnim osjećajem dužnosti prema tim osobama (kao što primjerice osjećamo obvezu pomoći članovima obitelji ili prijateljima). Ovakvo pomaganje se u literaturi naziva i „neobveznim pomaganjem“ (Omoto i Snyder, 1995).

Organizacijski kontekst

Za razliku od drugih vrsta pomaganja, volontiranje se najčešće odvija unutar različitih organizacija. Iako postoje ljudi koji samoinicijativno kao pojedinci pomažu onima prema kojima nemaju nikakvu obvezu, pretpostavlja se da su u manjini i da se oko 85 % volonterskih aktivnosti odvija preko organizacija.

Iako je, kako vidimo, volontiranje po definiciji dobrovoljno, mnogi roditelji, škole ili religijske organizacije zahtijevaju od mladih da volontiraju. Tako neke škole ili fakulteti u suradnji s neprofitnim organizacijama i ustanovama socijalne skrbi i zdravstva unose sadržaje o volontiranju u nastavne programe raznih predmeta i traže od učenika i studenata da volontiraju. Pritom učenici i studenti obavljaju volonterske aktivnosti u okviru obveznih ili izbornih kolegija i za to dobivaju akademske bodove. Ovakvo volontiranje poznato je pod nazivom *academic service learning* ili učenje zalaganjem u zajednici (Čulum i Ledić, 2010).

2.2. ŠKOLSKO VOLONTIRANJE

Školsko volontiranje, kao oblik volontiranja, predstavlja koncept u kojem škole, kao odgojno-obrazovne institucije, trebaju promicati, poticati i organizirati volonterski rad. Uloga škole u ovom kontekstu uključuje: informiranje učenika o vrijednostima i mogućnostima volontiranja te pružanje podrške učenicima kod organiziranja volonterskih aktivnosti unutar i izvan škole.

Prema izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu iz 2013., volonter/volonterka može biti svaka fizička osoba koja volontira u RH ili u inozemstvu, sukladno važećim nacionalnim i međunarodnim propisima. Također, volontirati može i osoba mlađa od 18 godina koja volontira po načelu zaštite maloljetnih volontera - samo uz pisanu suglasnost roditelja ili zakonske zastupnice/zastupnika i isključivo na aktivnostima primjerenima dobi, tjelesnom, psihičkom i moralnom stupnju razvoja i vještinama koje posjeduje. Također, maloljetna osoba volontira samo uz obvezni nadzor i podršku organizatora volontiranja.

Osobe mlađe od 15 godina mogu volontirati samo u svrhu odgoja i obrazovanja, samo ako je organizator volontiranja odgojno-obrazovna ustanova ili slična institucija i samo uz pisanu suglasnost nadležnih tijela. Pritom ova djeca ne smiju volontirati u razdoblju između 23 sata i 6 sati.

3

Tko volontira i zašto

3.1. SOCIODEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE VOLONTERA

Rod

Najveći broj istraživanja pokazuje da su žene općenito sklonije volontiranju od muškaraca (Ledić, 2007; Perry i sur., 2008). One su također sklonije neformalnom volontiranju koje uključuje pomaganje susjedima i ljudima u bližoj zajednici i spremnije su volontirati u onim aktivnostima koje zahtijevaju veću količinu brige ili dugotrajnog negovanja. Zanimljivo je napomenuti da u nekim istraživanjima žene izjavljuju da je volontiranje ženski posao te su sklone umanjivati važnost svog doprinosa i uloženog truda u volontiranje (Petrzelka i Mannon, 2004).

Kad su u pitanju motivi, žene češće volontiraju iz želje da pomognu drugima i upoznaju nove ljude, dok muškarci češće volontiraju zbog želje za uspjehom i dokazivanjem (Taniguchi, 2006). Muškarci češće biraju volonterske aktivnosti u kojima mogu doživjeti priznanje i koje mogu doprinijeti njihovoj karijeri, dok žene češće biraju aktivnosti koje su manje vidljive i češće volontiraju jer žele nešto doprinijeti zajednici (Burns i sur., 2008). U jednom istraživanju u Hrvatskoj dobiveni su slični rezultati: muškarci su češće volontirali za lokalnu zajednicu i političke stranke, a žene u vrtićima, školama i crkvi (Ledić, 2007).

Navedene razlike vidljive su i u tipu organizacija koje žene i muškarci preferiraju za volontiranje. Žene radije volontiraju u organizacijama koje se brinu za djecu i mlade, dok muškarci češće biraju organizacije i aktivnosti koje zahtijevaju fizički rad i fizičku spremnost. Ženama je važno da se u organizaciji u kojoj volontiraju osjećaju ugodno, da je komunikacijska klima u organizaciji dobra te da mogu upoznati nove ljude i s njima se povezati. Muškarcima je važniji osjećaj moći, uspjeha i priznanja za svoj volonterski rad (Wymer, 2011).

Kad su u pitanju mladi, istraživanja pokazuju da su učenice i studentice nešto sklonije volontirati nego učenici i studenti iako razlike nisu velike. Djevojke su također nešto sklonije redovitom volontiranju, dok mladići češće volontiraju sporadično (Grimm i sur., 2006).

Također, neka starija istraživanja pokazuju da djevojke i mladići imaju donekle različitu perspektivu kad je u pitanju volontiranje, kao i njegove moguće pozitivne posljedice, posebno kad se radi o tzv. obveznom volontiranju, tj. volontiranju koje je dio obveza za neki predmet u školi ili na fakultetu. Djevojke imaju uglavnom pozitivne stavove prema takvim programima, dok su stavovi mladića češće negativni bez obzira na to vjeruju li da će od toga imati neke osobne koristi ili ne (Miller, 1994). Djevojke također više profitiraju od takvih programa, posebno kad je u pitanju povećanje osobne i društvene odgovornosti (Hamilton i Fenzel, 1988), kao i samopoštovanja (Arches i Fleming, 2006; Johnson i Notah, 1999).

Dob

Volontiranju su najviše sklone osobe srednje životne dobi. Tada ljudi već imaju dovoljno životnog iskustva, mnoge privatne obveze smanjuju se jer djeca odrastaju, mnogima je i poslovna karijera u toj dobi već prilično stabilna pa se javlja potreba da se životna energija usmjeri ne samo na vlastiti život, nego i na doprinos zajednici (Kulik, 2010; Wilson, 2000). Volontiranju su sklone i umirovljene osobe, ako im zdravlje to dopušta i ako su ostale povezane sa zajednicom. Naime, osobe u mirovini imaju više vremena, manje obveza i imaju potrebu ostati uključene u život zajednice kako bi nadoknadile gubitak uloge koju im je nosio posao (Wilson, 2000). I u Hrvatskoj je slično jer se pokazalo da oni najmlađi imaju najmanje pozitivne stavove prema volontiranju (Ledić, 2007). Iako u Hrvatskoj nema istraživanja na reprezentativnim uzorcima, jedno istraživanje koje je uspoređivalo volontiranje studenata u 14 zemalja svijeta pokazalo je da Hrvatska i Japan imaju najmanji udio volontera, a redovito studentsko volontiranje upola je niže od prosjeka svih ostalih zemalja (Zrinščak i sur., 2012).

Ovi rezultati ukazuju na važnost poticanja volontiranja kod adolescenata i studentske populacije. Naime, adolescencija je važno razdoblje u razvoju pojedinca u kojoj se formira socijalni identitet i određeni stil života. Stoga je to idealno vrijeme za provedbu različitih programa kojima se pokušavaju prevenirati zdravstveni i psihološki problemi i poticati pozitivni razvoj (Zaff i sur., 2011). Među takve programe spadaju i programi volontiranja.

Iako se mnogi autori u okviru pristupa pozitivnog razvoja mladih zalažu za povećanje uključivanja adolescenata u volonterske programe (Toumbourou, Olson, Rowland, Renati i Hallam, 2014), vrlo je malo istraživanja djelatnosti ovakvih programa, pogotovo onih longitudinalnih koja ispituju povezanost između volontiranja u adolescentskoj dobi i različitih ishoda kasnije, u odrasloj dobi.

Ostale sociodemografske karakteristike

Od ostalih sociodemografskih faktora s volontiranjem se najčešće povezuju religioznost i obrazovanje. Religiozni pojedinci, kao i oni koji češće odlaze u crkvu skloniji su volontiranju (Ruiter i De Graff, 2006). To se objašnjava time što sve religije pomaganje drugima smatraju temeljnom vrijednošću i potiču je kod svojih pripadnika.

Istraživanja također pokazuju da visoko obrazovani ljudi češće volontiraju od onih manje obrazovanih (Burns i sur., 2008; Ledić, 2007). Oni imaju veću mrežu socijalnih kontakata koje su stekli tijekom obrazovanja što im onda omogućuje veće i raznovrsnije prilike za volontiranje. Također, oni obično imaju i više znanja, bolje organizacijske vještine i bolje prepoznaju što je u društvu potrebno, pa znaju gdje bi i kako kao volonteri mogli biti korisni. Mnogi su i tijekom studiranja bili uključeni u volonterske programe, bilo zato što se na studiju promicalo volontiranje ili je volontiranje bilo obvezni dio nekih kolegija. Neka istraživanja također pokazuju da visoko obrazovani ljudi više uživaju u volontiranju, zadovoljniji su volontiranjem i stoga su spremni angažirati se i na duže vrijeme (Wilson, 2000).

I vrsta obrazovanja kod mladih povezana je sa sklonošću volontiranju iako nalazi nisu uvijek jednoznačni. U većini istraživanja studenti tehničkih znanosti najmanje su skloni volontiranju, a slijede ih studenti ekonomije i umjetnosti (Haski-Leventhal i sur., 2008). U Hrvatskoj se pokazalo da najviše volontiraju studenti i studentice društvenih te humanističkih znanosti, zatim slijede studenti prirodnih znanosti, dok studenti ekonomije i tehničkih znanosti u prosjeku volontiraju najmanje (Zrinščak i sur., 2012). Pritom studenti ekonomije češće volontiraju za profitne/poslovne organizacije, studenti društvenih znanosti za neprofitne, dok je neformalno volontiranje najčešće kod studenata humanističkih znanosti.

Kad je u pitanju imovinsko stanje, neka istraživanja pokazuju da više volontiraju ljudi boljeg imovinskog statusa (Wilson, 2000), a druga da su volontiranju skloniji oni manje imućni (Perry i sur., 2008).

3.2. OSOBINE LIČNOSTI VOLONTERA

Volontiranje obično zahtijeva dugoročni angažman koji uključuje prosocijalno ponašanje, pa je razumljivo da nisu svi ljudi tome skloni. Najveći broj istraživanja o povezanosti osobina ličnosti i volontiranja proveden je u okviru petfaktorskog modela ličnosti koji definira pet širih dimenzija. Ovdje navodimo temeljne osobine ličnosti kod djece prema spomenutom modelu.

Tablica 1. Temeljne osobine ličnosti kod djece prema petfaktorskom modelu
(modificirano prema Vizek Vidović i sur., 2014)

+		-
pričljivi asertivni izravni otvoreni	ekstraverzija	sramežljivi tahi plahi inhibirani
suosjećajni ljubazni topli puni razumijevanja iskreni	ugodnost	nesuosjećajni neljubazni grubi
organizirani uredni praktični točni uredni	savjesnost	neorganizirani neuredni nepažljivi površni nepraktični
mirni opušteni otporni na stres uravnoteženi	emocionalna stabilnost	zabrinuti mrzovoljni depresivni nesigurni
kreativni originalni znatiželjni maštoviti	otvorenost prema iskustvu	nemaštoviti konvencionalni vole sigurnost ne vole nova iskustva

Istraživanja razlika u osobinama ličnosti volontera i onih koji ne volontiraju pokazala su da se oni najčešće razlikuju na dimenzijama ekstraverzije i ugodnosti (Claxton-Oldfield i Banzen, 2010; Elshaug i Metzger, 2001). Iz tablice 1. može se vidjeti da su volonteri u odnosu na „nevolontere“ druželjubiviji, komunikativniji, samouvjereniji, aktivniji te obzirniji, iskreniji, spremniji pomoći i pažljiviji. Kombinacija tih dviju izraženih osobina ponekad se naziva prosocijalnom ličnošću, zbog svoje usmjerenosti na odnose s drugim ljudima. Neka istraživanja pokazuju i da su ljudi s visokim stupnjem anksioznosti i neuroticizma također manje skloni volontiranju (Carlo, Okun, Knight i de Guzman, 2005). To nije iznenađujuće jer volontiranje zahtijeva interakciju s nepoznatim ljudima što socijalno anksioznim ljudima predstavlja veliki problem. Također, volontiranje ponekad uključuje nepredviđene i stresne situacije s kojima se osobe s visokim stupnjem neuroticizma teško nose.

Hart i suradnici (2005) istraživali su faktore ličnosti i temperamenta kao predispozicije za volontiranje. On i njegovi suradnici su kod djece i adolescenata identificirali tri stila temperamenta: otporni, premalo kontrolirani i previše kontrolirani. Djecu koja imaju previše kontrolirani temperament ljudi obično nazivaju sramežljivom. Mirni su, povučeni i ne osjećaju se dobro u društvu s nepoznatima. Poslušni su, samokritični i odraslima su obično simpatični. U velikoj mjeri kontroliraju svoje emocije pa se teško ponašaju spontano i prirodno. Djeca sa slabo kontroliranim temperamentom su tvrdoglava, nemirna, impulzivna i teško kontroliraju svoje emocije. Za razliku od navedene dvije skupine, psihološki otporna djeca su samopouzdana i otvorena, pokazuju puno pozitivnih emocija, sposobna su koncentrirati se i općenito dobro kontroliraju svoje emocije.

U jednom opsežnom istraživanju (Atkins, Hart i Donnelly, 2005) sudjelovala su djeca od šest godina čiji temperament je bio određen na temelju procjena njihovih majki. Nakon deset godina djeca otpornog temperamenta bila su sklonija volontirati nego djeca koja su imala premalo ili previše kontroliran temperament. Ipak, hoće li neki adolescent volontirati, više je ovisilo o drugim faktorima (primjerice mogućnost uključivanja u različite klubove za mlade) nego o faktorima ličnosti, što ukazuje na važnu ulogu lokalne zajednice u organiziranju programa za volontiranje.

3.3. MOTIVI ZA VOLONTIRANJE

Zašto ljudi uopće volontiraju? Što ih potiče da započnu volontirati i da u tome ustraju? Što motivira mlade ljude da se odluče za takve, neplaćene, aktivnosti? Postoje različite teorije koje se bave motivima za volontiranje. Ovdje ćemo prikazati dvije takve teorije, ali se i osvrnuti na to zašto ljudi ne volontiraju.

Altruizam ili egoizam: dvodimenzionalna teorija

Neki autori smatraju da se u osnovi volontiranja nalaze dvije skupine motiva: altruistični i egoistični. Ljudi koji volontiraju iz altruističnih motiva čine to jer žele povećati dobrobit drugih, dok oni koji volontiraju iz egoističnih motiva čine to da bi njima bilo bolje (Craig-Lees, Harris i Lau, 2008; Widjaja, 2010). Slična je i podjela na intrinzične i ekstrinzične motive. Intrinzično motivirani volonteri bave se volonterskim aktivnostima jer uživaju u pomaganju drugima, dok ekstrinzično motivirani volonteri ne uživaju u tome, ali im je stalo do nekih drugih pozitivnih posljedica koje volontiranje donosi (Widjaja, 2010).

Meier i Stutzer (2006) navode tri vrste intrinzičnih motiva: volonterima je stalo do koristi onih kojima pomažu, uživaju u pomagačkim aktivnostima i komunikaciji s onima kojima pomažu te uživaju u samom činu pomaganja. Ekstrinzični motivi uključuju ulaganje u ljudski kapital, razvijanje vlastite društvene mreže i povećavanje prihvaćenost u društvu. Ekstrinzično motivirani volonteri vjeruju da će im kontakti

koje steknu volontiranjem biti korisni, kako trenutno tako i kasnije u životu, te kako će ih ljudi zbog toga više cijeniti i prihvaćati.

Osoba može istovremeno imati i intrinzične i ekstrinzične motive, ali će više i duže volontirati ako su njeni motivi intrinzični ili altruistički (Craig-Lees, Harris i Lau, 2008; Penner, 2002).

Funkcionalna teorija motivacije

Funkcionalna teorija motivacije počiva na nekoliko pretpostavki (Clary i sur., 1998):

- > Svi ljudi su usmjereni prema nekim ciljevima, pa se tako i volonteri uključuju u volonterske aktivnosti kako bi ostvarili neke svoje važne osobne ciljeve.
- > Ljudi mogu činiti iste stvari zbog različitih motiva, pa tako i volonteri koji se bave istim volonterskim aktivnostima u nekoj organizaciji mogu imati posve različite razloge za to.
- > Ljudi mogu biti motivirani različitim ciljevima, pa tako i volonteri mogu kroz istu aktivnost pokušati ostvariti različite ciljeve.
- > Hoće li se ljudi prijaviti za volontiranje, a onda se zadržati i biti zadovoljni ovisi o tome u kojoj mjeri su zadovoljili svoje motive.

Na temelju ove teorije, kao i prijašnjih istraživanja motiva, Clary i suradnici (1998) su definirali šest motivacijskih funkcija koje se nalaze u podlozi volontiranja:

- > **Vrijednosti**
Ova funkcija vezana je uz brigu za druge ljude. Osoba volontira da bi pokazala svoje vrijednosti kao što su humanitarstvo, suosjećaj s ljudima kojima je potrebna pomoć (posebno onima koji su imali *manje sreće u životu*) i želi im pomoći (*Brinem zbog onih koji su manje sretni nego ja.*)
- > **Razumijevanje/učenje**
Osoba volontira jer želi bolje razumjeti svijet oko sebe, steći nova znanja i vještine ili usavršiti postojeće (*Mogu više naučiti o problemima ljudi i situaciji zbog koje volontiram.*)
- > **Karijera**
Ova funkcija odnosi se na dobrobiti koje volontiranje ima za buduću karijeru, kao što su stjecanje znanja, vještina i iskustava koja volonteru mogu pomoći u zapošljavanju i razvoju karijere (*Volontiranje će mi pomoći da uspijem u odabranoj profesiji.*)
- > **Druženje**
Ova funkcija odražava motivaciju koja je vezana uz odnose s drugima. Osoba želi ojačati postojeće odnose i upoznati nove ljude. Također, neki važni ljudi u njenom društvu možda cijene volontiranje, pa i to može biti jedan od njenih motiva za uključivanje (*Moji prijatelji volontiraju.*)
- > **Samozaštita**
Prema ovoj funkciji ljudi volontiraju kako bi zaštitili svoj ego. Neki žele umanjiti osjećaje krivnje jer su imali *više sreće u životu* od drugih, pobjeći od nekih neugodnih osjećaja u svom životu ili identificirati i riješiti osobne probleme (*Volontiranje mi je dobar bijeg od vlastitih problema.*)
- > **Samorazvoj**
Ova funkcija odražava želju osobe za psihološkim rastom i razvojem kroz volonterski rad i za pozitivnim osjećajima koji joj taj rad pruža (*Volontiranje mi omogućuje da stvari stavim u drugu perspektivu.*)

Zadovoljeni motivi

Na nekim fakultetima studenti u sklopu određenih kolegija dobrovoljno volontiraju. Evo nekih izjava koje su povezane s njihovim mišljenjima na početku i na kraju volontiranja, te ostvarenjem pojedinih motiva za volontiranje:

Na početku

Ovaj kolegij mi se odmah svidio. Jako sam se zainteresirala kako je to volontirati jer nisam nikad volontirala, niti poznajem nekoga tko je volontirao. Ovaj kolegij je prije svega novo iskustvo. Često sam razmišljala kako bih ja mogla volontirati i gdje. Ali nisam nikad konkretno gledala ili se raspitivala. Ovaj kolegij mi je to omogućio.

Motivi

- > *Kroz volontiranje sam naučila mnogo toga. Kako se nositi s ljudima u različitim situacijama, naučila sam pristupiti djetetu koje ima problema s otvaranjem prema ljudima i s vjerovanjem u njih. Volim se stavljati u nove i izazovne zadatke kroz koje saznajem za što sam sve sposobna. (razumijevanje/učenje)*
- > *U svo ovo vrijeme, otkad sam počela volontirati, moram priznati da sam se jako promijenila. Ta su me djeca i mladi promijenili na bolje. Kada vidiš kako se ljudi koji ovise svaku minutu svog života o nekome raduju životu, sitnicama, novim ljudima, ne možeš ostati isti. Kad sam tamo, sve je nekako lakše, jednostavnije. Ta dva sata tjedno osmijeh ne silazi s mog lica. (samorazvoj)*
- > *Sama činjenica da sam bila u doticaju s djecom i volja da radim besplatno, poticaj je poslodavcima da me zaposle. Iako karijera nije bio moj motiv za početak volontiranja, znam da mi ovo iskustvo definitivno može pomoći. (karijera)*
- > *Volontiranje je dobra prilika za upoznati nove ljude i surađivati s osobama koje dijele slična mišljenja i uvjerenja te učiniti barem jedan dio svoje zajednice ugodnijom za život. (druženje)*
- > *Tijekom ovog iskustva sam shvatila koje su prave životne vrijednosti i sama sam sebi ovime usadila određene vrijednosti koje do tada nisam imala ili im nisam pridavala posebne važnosti. Sada više nego ikad smatram da svatko od nas mora imati više solidarnosti i poštovanja prema drugima. (vrijednosti)*
- > *Ako sam se zbog nečeg osjećala krivom nakon odlaska u Dom, kao da se taj osjećaj „smanjio“. Valjda sam podsvjesno razmišljala na način da ukoliko učinim nešto dobro, ono loše se bar malo „pobriše“. (samozaštita)*

Na kraju

I na kraju na temelju moga iskustva mogu svima preporučiti da volontiraju ako im se ikad pruži šansa, ali neka ne čekaju tu šansu, već sami pronađu neki projekt koji im se čini zanimljiv.

Istraživanja pokazuju da ljudi najčešće navode vrijednosti kao motiv koji ih je potaknuo na volontiranje, a nakon toga slijedi motiv za učenjem i samorazvoj. Žene postižu veće rezultate na svim motivima nego muškarci (Fletcher i Major, 2004; Okun i Schultz, 2003). Za to postoji više razloga. Kao prvo, žene su sposobnije prepoznati tuđa emocionalna stanja i sklonije pomagati drugima i savjetovati ih (Moir i Jessel, 1995). Također, ženska djeca se tradicionalno odgajaju da budu usmjerena na druge i suosjećaju s njima, a i kroz povijest je uloga žena češće bila brinuti se za one kojima je pomoć potrebna, kao što su stariji ili bolesni (Heim i Golant, 1993).

Motivi za volontiranje kod mladih ljudi ne moraju nužno biti isti kao i motivi onih starijih. Istraživanja pokazuju da je glavni motiv mladih želja za stjecanjem znanja i vještina koje im mogu pomoći u dobivanju posla i budućoj karijeri (Eley, 2003). U skupini volontera starih od 16 do 21 godine u Velikoj Britaniji motiv „naučiti nove vještine“ bio je na drugom mjestu po važnosti (Low, Butt, Ellis, Paine i Davis Smith, 2007). Općenito, što su volonteri mlađi to češće volontiraju jer vjeruju da im to može pomoći u karijeri i jer žele nešto naučiti. S dobi se jačina tih motiva smanjuje, a raste motiv za društvom (Okun i Schultz, 2003).

Motivi, dakako, nisu nepromjenjivi. Djeca i mladi mogu se uključiti u volonterske programe zbog različitih motiva. Često je to zbog toga što žele naučiti neke specifične vještine za koje misle da će im trebati, ali volontiranje može u potpunosti promijeniti njihovu percepciju. Tako mnogi nakon volontiranja izjavljuju da im je najviše značilo to što su mogli pomoći drugima i doprinijeti zajednici (Eley, 2001, 2003; Rochester, 2000).

Kad su mladi u pitanju, u Hrvatskoj su motivi za volontiranje istraživani uglavnom na studentskoj populaciji. U istraživanju koje su proveli Pološki Vokić, Marić i Horvat (2013) primarni motiv volontiranja bilo je uvjerenje kako treba pomagati onima kojima je to potrebno (33 %), dok je drugi motiv bio bolje razumijevanje svijeta oko sebe, kao i potreba drugih ljudi (29 %). I druga istraživanja u Hrvatskoj pokazala su da mladi volontiraju najčešće zbog altruističnih razloga (Zrinščak i sur., 2012) i intrinzičnih motiva (Miljković, Rijavec i Jurčec, 2013). Kada se promatraju prosječne vrijednosti, tj. izraženost pojedinih motiva, na prvom mjestu je učenje/razumijevanje, slijede vrijednosti te osobni razvoj i karijera. No razlike u izraženosti pojedinih motiva su razmjerno male, što ide u prilog istraživanjima koja pokazuju da mladi ne volontiraju isključivo zbog jednog motiva, nego zbog sveukupne koristi koju imaju od volontiranja (Handy i sur., 1994).

Kad su u pitanju rodne razlike, nisu se pokazale velike razlike u primarnom motivu za volontiranje između studenata i studentica, osim što su studenti češće volontirali zbog druženja.

Zašto ljudi ne volontiraju

Dvije najčešće prepreke volontiranju koje ljudi navode su nedostatak vremena i nedostatak interesa. Dakle, neki bi željeli volontirati, ali ne mogu naći dovoljno slobodnog vremena za to, dok drugima to nije zanimljivo i ne namjeravaju volontirati (Sundeen, Raskoff i Garcia, 2007). Postoji i treća skupina koja kao glavnu prepreku navodi loše zdravlje. Među onima koji kao glavni razlog navode nedostatak vremena češće su mlađi ljudi, žene, gradsko stanovništvo, ljudi koji imaju viši stupanj obrazovanja i veće prihode, zaposleni, oni koji imaju više djece kod kuće i oni u manjim gradovima. Među onima koji kao glavni razlog navode nedostatak interesa češće su starije osobe, muškarci, ruralno stanovništvo, osobe koje imaju niža primanja i niže obrazovanje, nezaposleni, oni koji imaju manje djece i žive u većim gradovima.

U jednom istraživanju provedenom u Irskoj (O'Brien i Meiste, 2011) identificirane su glavne zapreke volontiranju kod mladih.

Nedostatak vremena

Mnogi mladi ne odluče se volontirati jer pretpostavljaju da će im to oduzeti previše vremena. To se posebno odnosi na one koji vjeruju da će morati volontirati u točno određeno vrijeme i na tjednoj bazi. Iako postoje i takvi programi volontiranja, naravno da su mnogi programi fleksibilniji i omogućuju veću slobodu izbora. Stoga je važno mladima prenijeti informaciju da postoje različite volonterske aktivnosti i da mogu pronaći one koje će moći uklopiti u svoj život.

Nisu nikad razmišljali o tome

Neki mladi ne volontiraju iz jednostavnog razloga, a to je taj da o tome nisu nikad razmišljali, tj. običnim riječima rečeno - *nije im palo na pamet*. Oni nemaju negativno mišljenje o volontiranju, ali ideju volontiranja nikad nisu povezali sa svojim životom. Neki nisu volontiranje razmatrali kao mogućnost jer misle da su premladi, neki misle da nemaju nikakvo znanje i vještine koje bi nekome trebale, dok neki pak izjavljuju da bi volontirali da im je netko ponudio, ali sami se nisu toga sjetili. Ovo ukazuju na važnost informiranja mladih o mogućnostima volontiranja, kao i činjenici da bez obzira na mogući nedostatak iskustva, neka njihova znanja i vještine mogu biti korisni u mnogim volonterskim aktivnostima.

Neodlučni su napraviti „prvi korak“

Postoje i oni koji imaju želju volontirati, ali zbog nečega ne naprave „prvi korak“. Neki nemaju dovoljno samopouzdanja i boje se da neće biti uspješni u volonterskim aktivnostima, dok su drugi povučeni i teško im je otići negdje gdje nikoga ne poznaju. Mnoge organizacije koje traže volontere imaju i složenu proceduru prijema pa „ispunjavanje papirologije“ također demotivira neke potencijalne volontere. Ponekad ni roditelji nisu oduševljeni idejom da im dijete volontira jer se boje da će zapostaviti učenje.

Nedostatak informacija

Dakako da mladi neće volontirati ako ni ne znaju koje sve mogućnosti za volontiranje postoje. Stoga im je potrebno dati takve informacije – gdje mogu volontirati, što se tamo od njih očekuje, koja su njihova prava i dužnosti i sl. Informacije moraju biti takve da što je moguće veći broj mladih ljudi prepozna kako u nekom području volontiranja mogu pronaći nešto što im je zanimljivo i što im odgovara.

Osjećaj da im se to ne bi svidjelo

Riječ *volontiranje* kod nekih ljudi izaziva negativne asocijacije. Tako učenici ili studenti mogu pomisliti da je to dosadno, da samo moraju raditi i izvršavati nečije naredbe te da neće biti zabavno jer će uglavnom biti s odraslim osobama i neće se imati s kim družiti. Ako ne poznaju nikoga svoje dobi tko volontira, ako im nitko nije ispričao svoja iskustva i nemaju nikakvu ideju o tome što im dobro i zanimljivo volontiranje može donijeti, razumljivo je da se neće odlučiti za to.

Pretpostavka da neće imati dovoljno slobode u volonterskom radu

Dakako da mnogi misle da će kao volonteri u organizaciji u koju dođu igrati malu i nevažnu ulogu, da će biti samo pomoćna radna snaga koja o ničemu ne odlučuje. Mnogi nisu svjesni da njihov volonterski rad nekom djetetu, starijoj osobi ili osobi s invaliditetom može biti neophodan i iznimno važan za život.

Misle da su premladi za volontiranje

Kao što neki misle da je volontiranje dosadno, tako drugi vjeruju da je to nešto vrlo teško i ozbiljno, i da su oni premladi i previše neiskusni da bi bili tome dorasli. Ne znaju da mnoge važne organizacije ne bi mogle opstati bez rada mladih volontera, što vrijedi i za održavanje velikih i značajnih manifestacija. Također, mnogi ne znaju da mogu volontirati iako još nisu punoljetni.

Nitko važan koga poznaju ne volontira

Mnogi učenici ili studenti započnu volontirati jer to čine njihovi prijatelji, rođaci ili neke njima poznate osobe iz zajednice. Da takvih modela nema, možda se ni oni ne bi odlučili za volontiranje. Također, u nekim zajednicama se ponekad stvori mišljenje da je raditi besplatno „bez veze“ što također mnoge može odvratiti od toga da postanu volonteri. Stoga susreti volontera s mladima koji će im prenijeti svoja iskustva mogu biti onaj „okidač“ koji će neke potaknuti da postanu volonteri.

Problemi s prijevozom i troškovima

Neki bi učenici i studenti vrlo rado volontirali, ali im je to vrlo nepraktično. Ponekad je potrebno puno vremena da dođu do mjesta volontiranja, moraju promijeniti nekoliko prijevoznih sredstava, a ni troškovi prijevoza nisu uvijek zanemarivi.

Školsko volontiranje može pomoći u prevladavanju ovih prepreka. S obzirom na to da se takvo volontiranje organizira u okviru škole, vodi se računa o tome da učenici za to imaju dovoljno vremena. Učenici od svojih učitelja u koje imaju povjerenja mogu dobiti sve potrebne informacije i ohrabrenje, pa se tako na volontiranje mogu odlučiti i oni koji o tome do tada uopće nisu razmišljali ili nisu imali hrabrosti sami se upustiti u to. Također, učenici volontiraju zajedno s drugim učenicima pa se ne moraju bojati nepoznate sredine, a učitelji mogu smanjiti i strahove roditelja. Škola također može organizirati dolazak drugih volontera u školu, kao što su primjerice bivši učenici škole, učenici drugih škola, poznate osobe koje volontiraju i sl.

4

Posljedice volontiranja

4.1. POSLJEDICE ZA VOLONTERA

Dobrobit

**Zapamtite da nisu najsretniji oni koji puno dobivaju,
nego oni koji puno daju.**

H. Jackson Brown Jr.

Psihološka dobrobit

Kad je u pitanju utjecaj volontiranja na mentalno zdravlje i psihološku dobrobit, istraživanja uglavnom ukazuju na važnost volontiranja kod starijih ljudi (Kim i Pai, 2010; Musick i Wilson, 2003), dok je kod mlađih to manje izraženo.

Volontiranje utječe na dobrobit na dva načina. Kao prvo, razvija „psihološke resurse“ (poput samopoštovanja i samoefikasnosti) koji ljudima mogu pomoći da se lakše suoče s depresivnošću, anksioznošću i stresom (Musick i Wilson, 2003). Sa stresnim situacijama u životu lakše izlaze na kraj pojedinci koji vjeruju sebe i svoju sposobnost rješavanja problema i svladavanja prepreka. Drugo, volontiranje pomaže ljudima da uspostave nove socijalne kontakte i tako smanje osjećaj usamljenosti, a i dobiju socijalnu podršku u situacijama kad im je ona potrebna. Ovi psihološki resursi važniji su starijim ljudima jer je kod njih vjerojatnije da se pojavi gubitak samopoštovanja i usamljenost kao posljedica umirovljenja, gubitka uobičajenih životnih uloga ili smrti supružnika. Kod adolescenata nema takve opasnosti, pa su i dobiti od volontiranja za njih manje.

Ipak, i adolescencija je razdoblje koje sa sobom nosi mnogobrojne probleme kao što su intenzivne biološke promjene u tijelu, kao i povećana socijalna odgovornost. Mlada osoba mora razviti svoj identitet i pronaći svoje mjesto u društvu, što može biti popraćeno osjećajima nesigurnosti i zabrinutosti. Stoga bi se moglo očekivati da psihološki resursi koji se razvijaju volontiranjem i njima budu korisni. Istraživanja pokazuju da volontiranje može pozitivno utjecati na razvoj samopouzdanja kod djece i mladih zbog toga što pomažu drugima, sudjeluju u nečemu što je smisleno i vide rezultate svoga rada (Eley, 2003). Jedno istraživanje provedeno s mladima koji volontiraju u sportu pokazalo je da volonteri u odnosu na „nevolontere“ u većoj mjeri osjećaju kako njihov život ima neku svrhu i smisao, da rade nešto važno i ponosni su na to. Također

su imali veće samopoštovanje, emocionalnu dobrobit i psihološku otpornost te su bili manje skloni brinuti se zbog različitih problema.

Također, djeca i mladi koji volontiraju skloniji su i volontirati kao odrasle osobe, što se tada može odraziti na njihovu dobrobit. Drugim riječima, čak i kad se ne vidi trenutna dobrobit od volontiranja, ona se može pojaviti kasnije u životu. Postoje neke indikacije da će se to dogoditi samo ako je volontiranje mladih bilo potpuno dobrovoljno. Volontiranje koje organiziraju roditelji, škola ili neka druga organizacija i mladi moraju u njemu sudjelovati, ne utječe na njihovu kasniju dobrobit (Kim i Morgül, 2017). Također, mladi koji dobrovoljno volontiraju skloniji su volontirati i kad odrastu, što nije slučaj kod onih koji su na volontiranje bili na neki način prisiljeni.

Zdravlje

U literaturi je dobro dokumentirano da je volontiranje kod starijih ljudi povezano sa smanjenom stopom smrtnosti, manjim brojem zdravstvenih problema, manjim brojem funkcionalnih smetnji, kao i boljom percepcijom vlastitog zdravlja (Morrow-Howell, Hinterlong, Rozario i Tang, 2003). Jedno istraživanje (Konradth i sur., 2012) koje je pratilo preko 10 000 ljudi pokazalo je da je kod volontera smanjen rizik od smrtnosti, ali samo ako su njihovi motivi za volontiranje bili usmjereni na druge (primjerice altruizam ili druženje), a ne na sebe (primjerice učenje ili bolja slika o sebi). Autori su pretpostavili da motivi usmjereni na druge uključuju sustave koji deaktiviraju stresne odgovore, a aktiviraju restorativne hormone kao što je oksitocin.

Kad su adolescenti u pitanju, pokazalo se da socijalni faktori u velikoj mjeri utječu na njihovo zdravlje. Ti faktori uključuju podržavajuće odnose u obitelji, školi i zajednici u kojoj žive. No bez obzira na to što je važnost socijalnih faktora prepoznata, većina istraživanja bila je usmjerena na njihovu ulogu u prevenciji rizičnih ponašanja, a manje na zdravlje adolescenata. No pokazalo se da volontiranje (kao jedan od socijalnih faktora) utječe i na zdravlje, a jedno takvo istraživanje prikazano je u okviru.

Volontiranje i zdravlje kod adolescenata

U jednom istraživanju (Schreier, Schonert-Reichl i Chen, 2013) adolescenti (u prosjeku stari 15 godina) bili su podijeljeni u dvije skupine. Jedna skupina volontirala je deset tjedana (po 1 – 1,5 sat tjedno) pomažući mlađim učenicima u učenju. Drugu skupinu činili su oni koji su se također prijavili za volontiranje, ali nisu volontirali nego su stavljeni na listu čekanja. U istraživanju su mjereni tjelesni indeks mase, inflamatorni markeri i razina kolesterola kao rizični faktori za kardiovaskularne bolesti. Prikupljeni su i podaci o psihološkim pokazateljima, kao što su pozitivne/negativne emocije, samopoštovanje i prosocijalna ličnost. Dvije skupine nisu se na početku istraživanja razlikovale ni u jednoj od navedenih varijabli. Rezultati su pokazali da je kod učenika koji su volontirali došlo do pada indeksa tjelesne mase, sniženja inflamatornih markera i razine kolesterola, drugim riječima smanjio se rizik od kardiovaskularnih bolesti.

Iako pozitivni učinci volontiranja i aktivizma mogu biti vidljivi čak i nakon jedne volonterske aktivnosti, ipak su dobrobiti veće kod onih ljudi koji volontiraju redovito. Dakle, što više volontiramo, to bolje za nas. No izgleda da nije dobro pretjerivati. Nakon što odvolontiramo 100 sati godišnje, dobrobit se više ne povećava (Morrow-Howell, Hinterlong, Rozario i Tang, 2003).

Akademsko postignuće

Istraživanja o utjecaju volontiranja na akademska postignuća su razmjerno rijetka i nisu dala jednoznačne rezultate. Dvije metaanalize istraživanja 163 volonterska programa pokazale su da je volontiranje pozitivno utjecalo na motivaciju za učenje, stavove prema učenju i školi, znanje i ocjene (Conway i sur., 2009; Celio, Durlak i Dymnicki, 2011). Istovremeno, neka druga istraživanja nisu našla vezu između volontiranja i školskog uspjeha (Johnson i sur., 1998).

Razvoj vještina

Ako se djeca i mladi uključe u volonterske programe, to im daje priliku da razviju nove vještine i steknu nova znanja, što u budućnosti povećava i njihovu šansu za zapošljavanje. S obzirom na to da volontiranje provode različite organizacije, ono im može biti prvo iskustvo s radnom okolinom i prva prilika da u takvoj okolini preuzmu neku odgovornost. To posebno može biti značajno onima čije su mogućnosti zapošljavanja loše (Gaskin, 2004).

Koje vještine i znanja će volonteri steći ovisi, dakako, o vrsti programa u koje su uključeni. Tako mogu, primjerice, naučiti znakovni jezik, svirati neki instrument, govoriti neki strani jezik ili služiti se određenim računalnim programom. No pojedine vještine koje se najčešće spominju, stječu se gotovo pri svakom volontiranju i mogu biti korisne i u ostalim područjima života, kao i u kasnijem poslovnom životu. To su vještine timskog rada, komunikacijske vještine, vještine rješavanja problema te planiranje i organizacijske vještine. Mnogi nauče i vještine prezentacije i javnih nastupa, pregovaranja, kreativnosti, upravljanja vremenom i rukovođenja.

Iskustvo

Volontiranje i upravljanje vremenom

Jedna studentica je na drugoj godini studija odlučila volontirati u programu koji se tada zvao *Veliki brat, velika sestra*. Bilo je to prilično zahtjevno jer su volonteri morali proći edukaciju i obvezati se da će s jednim učenikom provoditi dva sata tjedno godinu dana, što ovoj studentici nije bilo lako jer nije bila iz Zagreba u kojem je studirala. U sklopu volontiranja družila se s djevojčicom u šestom razredu koja je u tom trenutku imala šest jedinica. Nakon godinu dana sve jedinice bile su ispravljene, djevojčica je počela učiti i sama se uključila u volonterski program u svojoj školi. Dakle, rezultati njenog druženja s djevojčicom bili su neočekivano pozitivni. Studentica je bila presretna, a o obitelji djevojčice da i ne govori. Kad sam pitala studenticu kakve je promjene volontiranje izazvalo kod nje, rekla je: *Profesorice, nisam vjerovala da se mogu tako organizirati. Uvijek sam mislila da sam po prirodi neorganizirana i da se tu ništa ne može. Ali sad sam morala uskladiti obveze na fakultetu, putovanja kući i druženja s djevojčicom. I vidjela sam da mogu. Samo ako hoću.*

Razvoj karijere

Istraživanja o povezanosti između volontiranja i kasnijeg profesionalnog uspjeha su također vrlo rijetka i ukazuju na pozitivnu vezu (Hackl i sur., 2007; Wilson i Musick, 1999).

Za razliku od psihološke dobrobiti na koju utječe samo dobrovoljno volontiranje, kad je u pitanju školovanje, pozitivni utjecaj ima i dobrovoljno i nedobrovoljno volontiranje. Razlozi mogućeg pozitivnog utjecaja su sljedeći:

- Volontiranje pruža mladima priliku da razmisle u kojem profesionalnom pravcu se žele razvijati. Kao prvo, volontirajući dolaze u različite situacije, kontaktiraju s različitim ljudima i postaju svjesni da postoje poslovi za koje nisu ni znali. Kao drugo, također postaju svjesni za koje od tih poslova imaju sklonosti, a koji im ne bi odgovarali.
- Volontiranje povećava samopouzdanje, a time i želju mladih za boljim obrazovanjem, a kasnije i boljim poslom.
- Kako volontiranje ponekad dovodi i do boljeg akademskog postignuća, to može biti razlog kasnijeg uspjeha u karijeri. Pojedinci s boljim ocjenama imaju veću šansu zaposliti se na boljim poslovima.
- Volontiranje omogućuje mladima i stvaranje mreže socijalnih kontakata, a time i veće šanse da dobiju informacije o mogućim poslovima.

Socijalni kapital

Svako volontiranje u većoj ili manjoj mjeri omogućuje mladim volonterima upoznavanje novih ljudi i razvijanje prijateljstava, tj. povećanje njihovog socijalnog kapitala (Hall, 2011). Volontirajući djeca i mladi mogu upoznati ljude slične sebi, tj. one koji imaju slično porijeklo i žive u sličnim uvjetima, ali i one koje vjerojatno inače ne bi upoznali (primjerice djecu romske nacionalnosti i njihove roditelje, djecu s poteškoćama koja žive u instituciji ili djecu i obitelji imigranata). Povećani socijalni kapital pozitivno utječe na fizičko i tjelesno zdravlje djece i mladih, pozitivna ponašanja, kao i koheziju zajednice (NatCen i sur., 2011).

Iako u svijetu postoje mnogobrojni programi volontiranja u zajednici, vrlo su rijetka istraživanja o utjecaju ovakvih programa na razvoj socijalnog kapitala mladih. Flanagan, Kim, Collura i Koposh (2015) istraživali su koliko dobrovoljni ili obvezni volonterski programi u zajednici pružaju šansu učenicima viših razreda osnovne i srednje škole za razvoj socijalnog kapitala. Pretpostavili su da će im volontiranje omogućiti da se druže s različitim ljudima s kojima inače nisu u kontaktu, dovesti do međugeneracijskih veza i potaknuti adolescente da uvide koliko su kapaciteti svih ljudi važni za postizanje zajedničkih ciljeva. U istraživanju je uspoređeno sudjelovanje u uobičajenim izvannastavnim aktivnostima i sudjelovanje u volonterskim programima. Rezultati su pokazali da su i dobrovoljni i obvezni volonterski programi u većoj mjeri povećavali socijalni kapital učenika nego ostale izvannastavne aktivnosti. Naime, učenici se u uobičajene izvannastavne aktivnosti uključuju ovisno o svojim interesima, te se aktivnosti najčešće odvijaju u školi, a učenici pritom ne upoznaju učenike izvan svoje škole. Za razliku od toga, sudjelovanje u volonterskim programima u zajednici odvija se izvan škole pa učenici imaju priliku upoznati ljude različite dobi, nacionalnosti, vjere i socijalnog statusa. To im može pomoći da bolje razumiju druge i unaprijede svoje odnose s njima.

Angažirano građansko ponašanje

Najvažnije pitanje u životu je: Što činiš za druge?

Martin Luther King

Iako su istraživanja socijalizacije mladih bila tradicionalno usmjerena na obitelj, školu i vršnjake, u zadnje vrijeme prepoznaje se i važnost građanskog angažmana, posebno volontiranja. Naime, mladi uključeni u takve programe razvijaju osjećaj građanskog i društvenog identiteta te pokazuju veće povjerenje prema društvu i bolju povezanost sa širom zajednicom u kojoj žive, što može smanjiti i vjerojatnost za rizično ponašanje (Flanagan i sur., 2005, 2013).

Za adolescente i mlade ljude vrlo je važno da imaju priliku izraziti svoje mišljenje o društvenim problemima i tako steći samopouzdanje u djelovanju u političkoj i društvenoj sferi života. Stoga u novije vrijeme mnoge države potiču mlade na angažirano građansko ponašanje, a volontiranje se pokazalo kao jedan od mogućih načina za ostvarenje tog cilja. Posljedica toga je da se organiziraju brojni volonterski programi za učenike i studente koji ih pripremaju za sudjelovanje u demokratski organiziranim društvima (Flanagan, 2005). Mnogi autori navode da volontiranje mladih dovodi do toga da kasnije, kao odrasli ljudi, budu zainteresiraniji za društvene probleme, posvećeniji ostvarivanju društvene pravde i stalnom usavršavanju svojih građanskih znanja i vještina (Johnson i sur., 1998; Yates i Youniss, 1998).

Volontiranje kod mladih može utjecati i na razvijanje aktivnog građanskog ponašanja. Volontirajući postaju svjesniji zajednice u kojoj žive i problema koje drugi ljudi u zajednici imaju te su spremniji uključiti se u rad u zajednici i biti dio nje (Gaskin, 2004; NatCen i sur., 2011). Kako u takvim programima dolaze u dodir s najrazličitijim ljudima kojima je potrebna pomoć, mladi mogu postati tolerantniji i skloniji prihvaćanju različitosti. Također, može se povećati njihova motivacija da volontiranjem ili drugim aktivnostima pomognu u rješavanju problema s kojima će se zajednica u budućnosti suočavati (Hall, 2011).

Treba napomenuti da ponekad dugoročne pozitivne efekte ima samo dobrovoljno volontiranje. Naime, iako i obvezno volontiranje može dovesti do toga da mladi postanu socijalno osvješteniji i steknu određene građanske vještine, prisila može poništiti te pozitivne efekte smanjujući motivaciju za buduće volontiranje (Warburton i Smith, 2003).

4.2. POSLJEDICE ZA ORGANIZACIJU I ŠIRU ZAJEDNICU

Volontiranje je najveći test demokracije. Na izborima glasate jednom godišnje ili rjeđe, ali kad volontirate, glasate svaki dan o tome u kakvom društvu želite živjeti.

Anonimni autor/ica

Koristi koje organizacije imaju od volontera su također brojne. Financijska korist nije zanemariva jer volonteri obavljaju poslove za koje bi organizacija inače nekome morala platiti. Ali, osim financijske koristi, volonteri mogu doprinijeti i pozitivnom imidžu organizacije jer svoja iskustva dijele s užom i širom zajednicom. Na neki način volonteri postaju zagovornici i predstavnici organizacije u kojoj volontiraju. Istraživanja pokazuju da su mladi volonteri posebno važni za organizacije koje se bave djecom i mladima (Hill i Russell, 2009).

Kad je u pitanju školsko volontiranje, također postoje pozitivne posljedice i za školu. Školski kurikulum je obogaćen novim sadržajima, može se poboljšati kvaliteta odnosa između učenika, kao i između učitelja i učenika, a učenici svojim volontiranjem mogu pomoći školskom osoblju u različitim poslovima. Također, poboljšavaju se i odnosi s lokalnom zajednicom i promiče pozitivna slika o školi.

Dakako da pozitivne posljedice volontiranja sežu iznad onih za pojedince i organizacije. Važni ciljevi u društvu mogu se lakše ostvariti ako se na njima angažira veći broj ljudi.

Ljubaznost i velikodušnost dovode do toga da ljudi pozitivnije percipiraju jedni druge te potiču osjećaj međuovisnosti i suradnje u zajednici (Lyubomirsky, 2008). Putnam (2000) navodi da visoka razina volontiranja u društvu dovodi do općeg osjećaja društvene odgovornosti, potiče razvoj intenzivnijih društvenih veza i općenito pridonosi zdravijem društvu. Zato je volontiranje „prepoznato kao građanska vrlina koja pridonosi razvoju zajednice, izgrađuje osjećaj solidarnosti, pridonosi izgradnji socijalnog i ljudskog potencijala te inicira promjene u društvu” (Ledić, 2007:9). Time se potiče i društveno-odgovorno ponašanje i razvoj demokracije, što ukazuje na potrebu da volontiranje mladih bude jedna od stratejskih odrednica svakog društva (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013). To vrijedi i za hrvatsko društvo u kojem je sudjelovanje u javnom životu i organizacijama civilnog društva (uključujući volontiranje) još uvijek razmjerno nisko (Bežovan i Zrinščak, 2007; Zrinščak i sur., 2012).

5

Koliko su efikasni volonterski programi



Ljudi uče cijeli život, no djeca i mladi uče brže, a ono što nauče u stanju su koristiti duže vremena. U socijalnoj psihologiji još je davno dokazano kako je najbolji način da potaknemo ljude da usvoje poželjne stavove taj da ih uključimo u ponašanje koje odražava takve stavove (Breer i Locke, 1965). Stoga je poželjno da se adolescenti što ranije uključe u volontiranje u svojoj zajednici. Zajednica od toga ima trenutnu korist, ali i društvo u cjelini, jer se kod mladih razvijaju predispozicije za kasnije društveno odgovorno ponašanje.

Volontiranje može pomoći adolescentima u ostvarenju različitih razvojnih zadataka. U razdoblju rane adolescencije adolescentima je potrebna pomoć kako bi stvorili osjećaj vlastitog identiteta, usvojili grupne ideale, razvili osobnu autonomiju i ostvarili bliske odnose. Za razliku od školskih zadataka koji su često apstraktni, volontiranje omogućuje mladima da rade stvari koje su zajednici doista potrebne, da sudjeluju u planiranju i donošenju odluka, da u radu sudjeluju s vršnjacima i odraslima te da o svemu imaju i priliku razmišljati.

Zbog svega navedenog često se volontiranje proglašavalo „čarobnim štapićem“ za rješavanje različitih problema, pa se tvrdilo kako volontiranje povećava socijalni angažman mladih, pomaže im razviti različite vještine i povećati izgleda za zapošljavanje, smanjuje antisocijalno ponašanje i olakšava rehabilitaciju mladih delinkvenata (Hill i Russell, 2009; Hill i Stevens, 2010). Mnogi zagovaraju volonterske programe za djecu i mlade pozivajući se na navedene moguće pozitivne posljedice, no pitanje je koliko su ovakvi programi doista učinkoviti. Osamdesetih godina prošlog stoljeća započele su prve značajnije evaluacije volonterskih programa. Tako su Conrad i Hedin (1981) kod mladih koji su volontirali pronašli veću razinu psihološkog, socijalnog i intelektualnog razvoja u odnosu na kontrolnu grupu, dok su Newmann i Rutter (1983) dokazali veće socijalne kompetencije i veću odgovornost prema zajednici izvan škole. Ipak, treba napomenuti da su efekti bili jako izraženi. Slično je bilo i u istraživanju koje su proveli Hamilton i Frenzel (1988) u kojem je volontiranje utjecalo na socijalnu i osobnu odgovornost mladih koji su volontirali, ali isto tako ne u velikoj mjeri. To je upozorilo organizatore takvih programa da ne očekuju dramatične i velike utjecaje.

Iskustva u volontiranju koja djeca i mladi imaju vrlo su različita. Primjerice, iskustva trinaestogodišnjaka koji je pomagao u učenju učeniku prvog razreda sigurno su vrlo različita od onih koji je šesnaestogodišnjak imao volontirajući u domu za starije i nemoćne. Čak i kad volontiraju u istom programu, sudionici ne moraju nužno biti usmjereni na iste stvari. Tako tijekom volontiranja s osobama starije dobi netko može biti usmjeren na razgovor, a netko na izvođenje različitih vrsta radionica, pa posljedice po volontere mogu biti različite.

Mnoge karakteristike koje su se mjerile u ovakvim programima bile su prilično općenite (samopoštovanje, samopouzdanje, socijalna odgovornost), a takve osobine se teško mijenjaju u kratkom vremenu. Dakako, mnogi mladi koji se uključuju u volonterske programe neke karakteristike već imaju visoko razvijene (primjerice socijalnu odgovornost) tako da je te osobine programima teško još više razviti. Također, obično se radi o visokomotiviranim pojedincima i pitanje je bi li isti efekti bili kod onih manje motiviranih.

Volontiranje je po definiciji dobrovoljno, ali mnogi roditelji, škole ili religijske organizacije zahtijevaju od mladih da volontiraju. Postavlja se pitanje imaju li ovi obvezni programi podjednako pozitivne posljedice po volontere kao i oni dobrovoljni. Neki autori tvrde da obvezno volontiranje može napraviti više štete nego koristi jer učenici i studenti osjećaju da netko drugi kontrolira njihovo ponašanje i da nemaju slobodu izbora, što može smanjiti njihovu intrinzičnu motivaciju za volontiranje (Sobus, 1995). No drugi istraživači pokazali su da obvezno volontiranje može imati iste pozitivne efekte kao dobrovoljno ako je dobro i kvalitetno organizirano (Flanagan i sur., 2015; Henderson, Brown i Pancer 2012; Metz i Youniss, 2005).



istraživanje

Istraživanje se sastojalo od dva dijela.

Prvi dio istraživanja bio je kvantitativnog tipa, a u njemu su korištene različite skale i upitnici, dok je drugi dio bio kvalitativnog tipa, a kao metoda korištene su fokus grupe.



Kvantitativni dio istraživanja

1.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja posljedica volontiranja je u tome što su ta istraživanja uglavnom korelacijskog tipa, naime istražuju povezanost između volontiranja i nekih karakteristika u jednom određenom trenutku. Tako se primjerice ispituje jesu li volonteri sretniji od onih koji ne volontiraju, imaju li veće samopouzdanje i samopoštovanje ili jesu li zdraviji. Na takav način moguće je ispitati povezanost između sudjelovanja u volonterskim aktivnostima i nekih osobina i ponašanja, ali se ne može utvrditi što je uzrok, a što posljedica. Naime, nalaz da su volonteri sretniji od onih koji ne volontiraju može značiti da je volontiranje povećalo osjećaj sreće kod onih koji volontiraju, ali isto tako može značiti da se sretniji ljudi češće odlučuju za volontiranje. Također, čest je nalaz da su volonteri skloniji aktivnom građanskom ponašanju, ali je nemoguće odrediti razvija li volontiranje kod njih aktivno građansko ponašanje ili se u volontiranje uključuju oni koji već imaju razvijene takve vrijednosti. Stoga su od velike važnosti eksperimentalna i longitudinalna istraživanja u kojima se s većom sigurnošću može odrediti dovodi li volontiranje do nekih pozitivnih posljedica, kojih i u kojoj mjeri.

Kad su u pitanju mladi, većina istraživanja provedena je sa srednjoškolcima i studentima dok su istraživanja na djeci osnovnoškolskog uzrasta vrlo rijetka. Stoga bi uključivanje djece te dobi u ovakva istraživanja također dalo značajne podatke kojih je u literaturi malo.

Imajući u vidu navedeno, cilj ovog istraživanja je ispitati ima li višemjesečno školsko volontiranje pozitivan utjecaj na psihološki i socijalni razvoj učenika. Pritom će se ispitati mogući pozitivni utjecaj na neka stanja i osobine učenika (zadovoljstvo životom i školom, socijalnu integriranost, samopoštovanje, opću samoeфикаsnost), kao i na osjećaj građanske dužnosti i vještine za odgovorno građansko ponašanje.

1.2. PROBLEMI ISTRAŽIVANJA

Na temelju cilja istraživanja definirani su sljedeći problemi istraživanja:

- Ispitati motive zbog kojih učenici volontiraju
- Ispitati zadovoljstvo volontiranjem i zadovoljenost pojedinih motiva volontiranja
- Ispitati namjeru budućeg volontiranja
- Ispitati utjecaj provedbe programa školskog volontiranja na angažirano građansko ponašanje (građanske dužnosti i građanske vještine), zadovoljstvo školom i životom, socijalnu integriranost u školi, samopoštovanje i opću samoeфикаsnost

1.3. SUDIONICI

U kvantitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je 388 učenika osnovne škole (od petog do osmog razreda) i 239 učenika srednje škole (od prvog do četvrtog razreda). U uzorku učenika osnovne škole bile su 203 učenice (52.3 %), 171 učenik (44.1 %), dok 14 učenika nije navelo rod (3.6 %). U srednjoj školi sudjelovale su 162 učenice (67.8 %) i 71 učenik (29.7 %), a 6 (2.5 %) sudionika nije navelo rod.

Na početku provedbe volonterskih programa u osnovnoj školi u eksperimentalnoj skupini bio je 221 učenik (54.4 %), a u kontrolnoj 177 učenika (45.6 %). U srednjoj školi u eksperimentalnoj skupini sudjelovalo je 120 (50.2 %) učenika, a u kontrolnoj 119 (49.8 %).

U osnovnim školama bilo je 214 učenika koji su imali rezultate i prvog i drugog mjerenja, od toga 113 djevojčica (52.8 %) i 101 dječak (47.2 %). U eksperimentalnoj skupini bio je 121 učenik (56.5 %), a u kontrolnoj 93 učenika (43.5 %).

U srednjim školama bilo je 139 učenika koji su imali rezultate i prvog i drugog mjerenja, od toga 95 djevojčica (68.3 %) i 39 dječaka (28.1 %), a 5 učenika (3.6 %) nije navelo rod. U eksperimentalnoj skupini bilo je 79 učenika (56.8 %), a u kontrolnoj 60 učenika (43.2 %).

1.4. POSTUPAK

Na prvom susretu s učenicima koji su sudjelovali u volonterskim programima (eksperimentalna skupina) primijenjeni su instrumenti koji su detaljno opisani u dijelu teksta o instrumentima. Sudionicima su pročitane upute i pojašnjen način ispunjavanja upitnika, naglašeno je da je upitnik anoniman, da nema točnih i netočnih odgovora te da mogu u svakom trenutku odustati ako žele.

U isto vrijeme instrumenti su bili primijenjeni na istom broju učenika koji nisu sudjelovali u volonterskim programima (kontrolna skupina iz istih škola i razreda). Postupak primjene upitnika bio je isti kao i za eksperimentalnu skupinu.

Isti instrumenti bili su primijenjeni na istim učenicima i u vrijeme kad su volonterski programi završili. Kako su instrumenti primjenjivani dva puta, sudionici su upisivali šifru (datum rođenja majke ili oca).

Ovaj dio istraživanja (usporedba prije i poslije projekta, uključivanje kontrolne skupine učenika koji nisu sudjelovali u volonterskim aktivnostima) daje odgovor na pitanje što se promijenilo kod učenika koji su volontirali, a može se s određenom sigurnošću pripisati volontiranju.

1.5. INSTRUMENTI

Upitnik kvalitete školskog života

Autori upitnika su Ainley i Bourke (2002; prema Leonard, 2002), a za hrvatsku populaciju preveli su i prilagodili Raboteg-Šarić i suradnici (2009). Originalni upitnik sastoji se od 40 tvrdnji koje čine sedam skala za mjerenje različitih aspekata zadovoljstva kvalitetom života u školi. U ovom su istraživanju korištene *Skala općeg zadovoljstva školom*, kojom se mjeri ukupno zadovoljstvo boravkom u školi, te *Skala socijalne integriranosti*, kojom se mjeri zadovoljstvo odnosima s drugim učenicima. Skala općeg zadovoljstva školom sadrži 6 tvrdnji (primjer tvrdnje: *Za mene je škola mjesto kamo stvarno volim ići svaki dan*), a skala socijalne integriranosti 5 tvrdnji (primjer tvrdnje: *Za mene je škola mjesto gdje sam popularan/na među drugim učenicima*), pri čemu učenici izražavaju svoj stupanj slaganja sa sadržajem pojedine tvrdnje na skali od pet stupnjeva (1 – uopće se ne slažem do 5 – potpuno se slažem). Viši rezultat na ovim skalama označava veću razinu zadovoljstva školom, odnosno odnosima s učenicima. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti skale općeg zadovoljstva školom za osnovnu školu iznosi .92, a za srednju .88. Za skalu socijalne integriranosti Cronbachov alfa koeficijent za osnovnu školu iznosi .71, a za srednju .69.

Skala angažiranog građanskog ponašanja

Ova skala (eng. *Active and Engaged Citizenship*, Bobek, Zaff, Li i Lerner, 2009) sadrži tri skale od kojih su u ovom istraživanju korištene dvije, *Skala građanskih dužnosti* (eng. *Civic Duties*) i *Modificirana skala vještina za uključivanje u aktivno građansko ponašanje* (eng. *Civic Skills*).

Skala građanskih dužnosti sastoji se od 12 tvrdnji koje mjere percepciju učenika o njihovim građanskim dužnostima (primjer tvrdnje: *Kad vidim da moji susjedi imaju poteškoća i trebaju pomoć, mislim da je to i moj problem*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem do 5 – potpuno se slažem; 1 – potpuno nevažno do 5 – jako važno; 1 – potpuno netočno za mene do 5 – potpuno točno za mene). Viši rezultat na ovoj skali označava veću namjeru i motivaciju za ispunjavanjem građanskih dužnosti. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .81 za osnovnu, a .80 za srednju školu.

Modificirana skala vještina za uključivanje u aktivno građansko ponašanje sastoji se od 6 tvrdnji koje se odnose na procjenu učenika o njihovim vještinama u području aktivnog građanskog ponašanja. Tvrdnje za učenike modificirane su tako da odgovaraju njihovoj dobi (primjer tvrdnje za osnovnu školu: *Iznijeti problem na razrednom sastanku*, primjer tvrdnje za srednju školu: *Napisati pismo lokalnim novinama*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – sigurno ne bih mogao/la do 5 – sigurno bih mogao/la). Viši rezultat na ovoj skali označava veće uvjerenje učenika da je sposoban reagirati u situacijama koje traže aktivno građansko ponašanje. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .78 za osnovnu, a .82 za srednju školu.

Skala zadovoljstva životom za djecu

Ova skala (*Students' Life Satisfaction Scale (SLSS)*, Huebner, 1991) sastoji se od 7 tvrdnji i mjeri opće zadovoljstvo životom djece i adolescenata u dobi od 8 do 18 godina (primjer tvrdnje: *U životu mi je dobro*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od pet stupnjeva (1 – uopće se ne slažem do 5 – potpuno se slažem). Viši rezultat na skali ukazuje na veće životno zadovoljstvo. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .84 za osnovnu, kao i za srednju školu.

Skala opće samoefikasnosti

Ova skala (eng. *General Self-Efficacy Scale*, Schwarzer i Jerusalem, 1995) sadrži 10 tvrdnji koje mjere opću samoefikasnost, tj. uvjerenje učenika da mogu uspješno obaviti nove i teške zadatke i suočiti se s problemima i izazovima u različitim područjima života (primjer tvrdnje: *Ako se dovoljno potrudim, uvijek mogu prebroditi teške probleme*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od pet stupnjeva (1 – potpuno netočno za mene do 5 – potpuno točno za mene). Viši rezultat na skali ukazuje na višu razinu opće samoefikasnosti. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .85 za osnovnu, a .87 za srednju školu.

Skala samopoštovanja

Za mjerenje samopoštovanja kod učenika osnovne škole korištena je *Skala samopoštovanja* koja je dio upitnika samoreguliranog učenja (Niemi-virta, 1998), prevedena i prilagođena za primjenu s učenicima u hrvatskim osnovnim školama (Rijavec i sur., 1999). Skala sadrži pet tvrdnji (primjer tvrdnje: *Htio bih biti potpuno drukčiji nego što sam sad*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – potpuno netočno za mene do 5 – potpuno točno za mene). Viši rezultat na skali ukazuje na veće samopoštovanje. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .67.

Za mjerenje samopoštovanja kod učenika srednje škole korištena je *Rosenbergova skala samopoštovanja* (Rosenberg, 1965). Sastoji se od 10 tvrdnji, od kojih je 5 definirano u pozitivnom, a 5 u negativnom smjeru (primjeri tvrdnji: *Općenito govoreći zadovoljan sam sobom*, *Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim*). Učenici procjenjuju svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – potpuno netočno za mene do 5 – potpuno točno za mene). Viši rezultat na skali ukazuje na veće samopoštovanje. Cronbachov alfa koeficijent unutarnje pouzdanosti iznosi .81.

Upitnik motiva za volontiranje

Upitnik volontiranja (*Volunteerism questionnaire* – Clary i Snyder, 1998) sastoji se od dva dijela. Prvi dio sadrži 30 tvrdnji koje mjere šest motiva za volontiranje, a drugi 17 tvrdnji koje mjere ishode volontiranja.

Motivi za volontiranje definirani su na sljedeći način:

- > Vrijednosti – osoba volontira da bi pokazala svoje vrijednosti (humanitarstvo, pomoć drugima; primjer tvrdnje: *Brinem zbog onih koji su manje sretni nego ja*)
- > Učenje/razumijevanje – osoba želi više naučiti i/ili steći nove vještine (primjer tvrdnje: *Mogu više naučiti o problemima ljudi i situaciji zbog koje volontiram*)
- > Karijera – osoba želi steći iskustva koja će joj pomoći u zapošljavanju i razvoju karijere (primjer tvrdnje: *Volontiranje će mi pomoći da uspijem u odabranoj profesiji*)
- > Druženje – osoba želi ojačati postojeće i razviti nove socijalne odnose (primjer tvrdnje: *Moji prijatelji volontiraju*)
- > Samozaštita – osoba želi umanjiti negativne osjećaje (primjerice krivnju) ili riješiti osobne probleme (primjer tvrdnje: *Volontiranje mi je dobar bijeg od vlastitih problema*)
- > Samorazvoj – osoba želi potaknuti osobni psihološki rast i razvoj kroz volonterski rad (primjer tvrdnje: *Volontiranje mi omogućuje da stvari stavim u drugu perspektivu*).

Učenici su procjenjivali svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – potpuno nevažno do 5 – jako važno). Veći rezultat na skali ukazuje na veću izraženost navedenog motiva. Cronbachovi alfa koeficijenti unutarnje pouzdanosti pojedinih skala za osnovnu i srednju škole iznose .66 i .69 (vrijednosti), .80 i .83 (učenje/razumijevanje), .77 i .80 (karijera), .78 i .72 (društvo), .82 i .82 (samozaštita) i .78 i .78 (samorazvoj).

Ishodi volontiranja uključivali su zadovoljstvo volontiranjem i zadovoljenost pojedinih motiva.

Zadovoljstvo volontiranjem mjereno je s pet tvrdnji (primjer tvrdnje: *Volontiranje me ispunjava*), a zadovoljenost motiva s dvije tvrdnje za svaki motiv (primjer tvrdnje za motiv vrijednosti: *Ljudi o kojima iskreno brinem dobili su pomoć kroz moj volonterski rad u ovoj školi*). Učenici su procjenjivali svaku tvrdnju na skali od 5 stupnjeva (1 – potpuno netočno za mene do 5 – potpuno točno za mene). Veći rezultat na skali ukazuje na veće zadovoljstvo volontiranjem i veću zadovoljenost pojedinog motiva. Cronbachovi alfa koeficijenti unutarnje pouzdanosti za skalu zadovoljstva volontiranjem iznose .96 za osnovnu, a .89 za srednju školu, a za skale zadovoljenosti pojedinih motiva za osnovnu i srednju škole iznose .81 i .60 (vrijednosti), .87 i .63 (učenje/razumijevanje), .82 i .72 (karijera), .88 i .72 (društvo), .78 i .61 (samozaštita) i .83 i .73 (samorazvoj).

Namjera budućeg volontiranja

Na kraju sudjelovanja u volonterskom programu učenici su procjenjivali hoće li za godinu dana volontirati u svojoj školi, volontirati u nekoj drugoj organizaciji ili uopće neće volontirati.

Sociodemografski podaci

Uz opisane instrumente prikupljeni su i podaci o rodu, školi (osnovna ili srednja: gimnazija/strukovna), razredu koji učenici pohađaju te stupnju obrazovanja majke i oca (osnovna škola, srednja škola, fakultet, magisterij/doktorat).

1.6. REZULTATI

1.6.1. POKAZATELJI PRIJE POČETKA PROGRAMA

Na početku su prikazani glavni deskriptivni pokazatelji za učenike osnovne i srednje škole, rodne razlike, dobne razlike, kao i razlike između eksperimentalne i kontrolne skupine.

Deskriptivni pokazatelji

U tablici 2. prikazani su deskriptivni pokazatelji za cijeli uzorak učenika osnovne i srednje škole. Podaci za motive volontiranja odnose se samo na učenike koji su se prijavili za sudjelovanje u volonterskim programima.

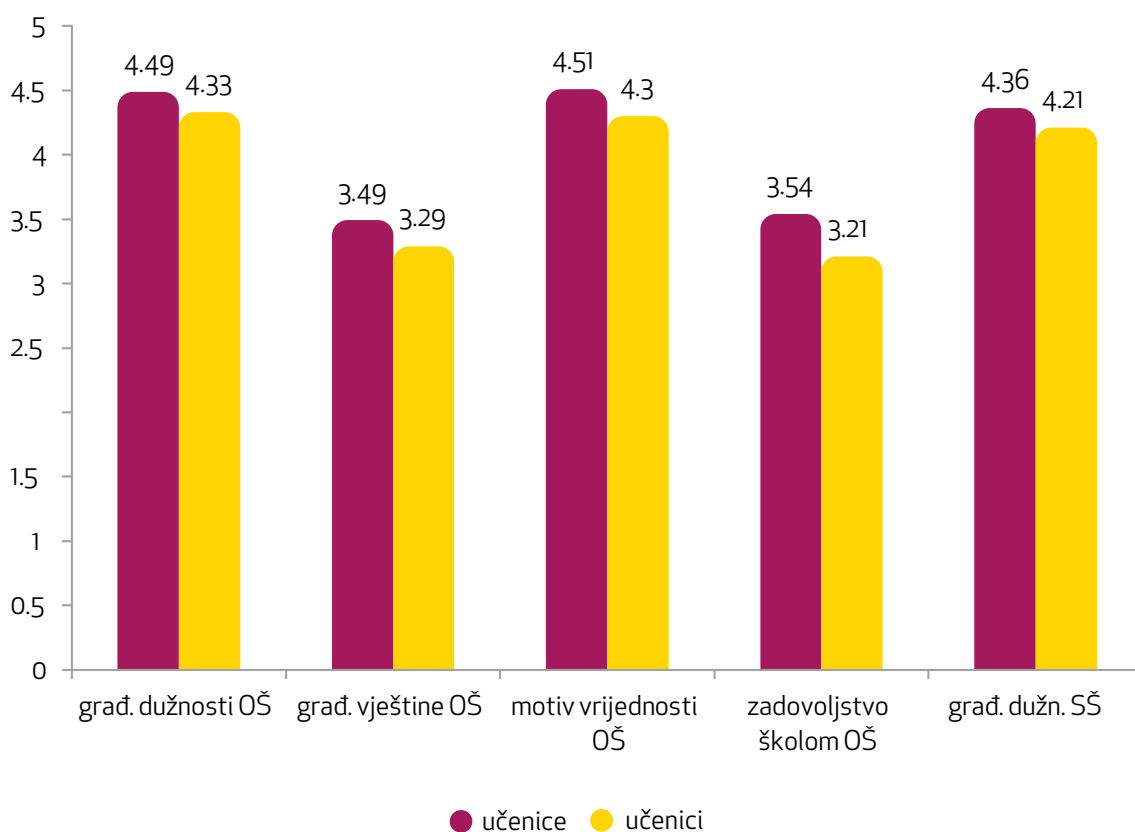
Iz tablice je vidljivo da kad su u pitanju motivi za volontiranje, učenici procjenjuju da u najvećoj mjeri žele volontirati zbog toga što to odražava njihove životne vrijednosti i zbog toga što žele nešto naučiti/razumjeti, dok je najmanje izražen motiv samozaštite kod učenika osnovne i motiv druženja kod učenika srednje škole (iako su i ti motivi procijenjeni nešto iznadprosječno). Svi učenici vrlo visoko procjenjuju svoj osjećaj građanskih dužnosti, ali razvijenost svojih građanskih vještina procjenjuju tek nešto iznadprosječnim. Također je vidljivo da učenici osnovne škole nešto malo iznad prosjeka procjenjuju svoje zadovoljstvo školom, dok su socijalna integriranost u školi, zadovoljstvo životom, opća samoefikasnost i samopoštovanje procijenjeni iznadprosječno. Slično je i kod učenika srednje škole, samo su procjene općenito nešto niže.

Tablica 2. Deskriptivni pokazatelji na cijelom uzorku učenika osnovne i srednje škole prije provedbe volonterskih programa

Mjera	Skala	OŠ (N=388)		SŠ (N=239)	
		M	SD	M	SD
Motivi za volontiranje (E grupa, N=311)	Vrijednosti	4.42	.51	4.36	.34
	Učenje	4.26	.68	4.33	.41
	Karijera	3.93	.78	4.00	.54
	Druženje	3.74	.73	3.39	.49
	Samozaštita	3.65	.93	3.50	.59
	Samorazvoj	3.91	.81	3.86	.50
Angažirano građansko ponašanje	Građanske dužnosti	4.41	.44	4.32	.42
	Građanske vještine	3.39	.81	3.26	.87
Kvaliteta školskog života	Zadovoljstvo školom	3.40	1.04	3.26	.84
	Socijalna integriranost	4.01	.67	3.94	.62
Zadovoljstvo životom		4.08	.80	3.87	.74
Opća samoefikasnost		4.03	.55	4.12	.53
Samopoštovanje		4.04	.71	3.83	.60

Rodne razlike

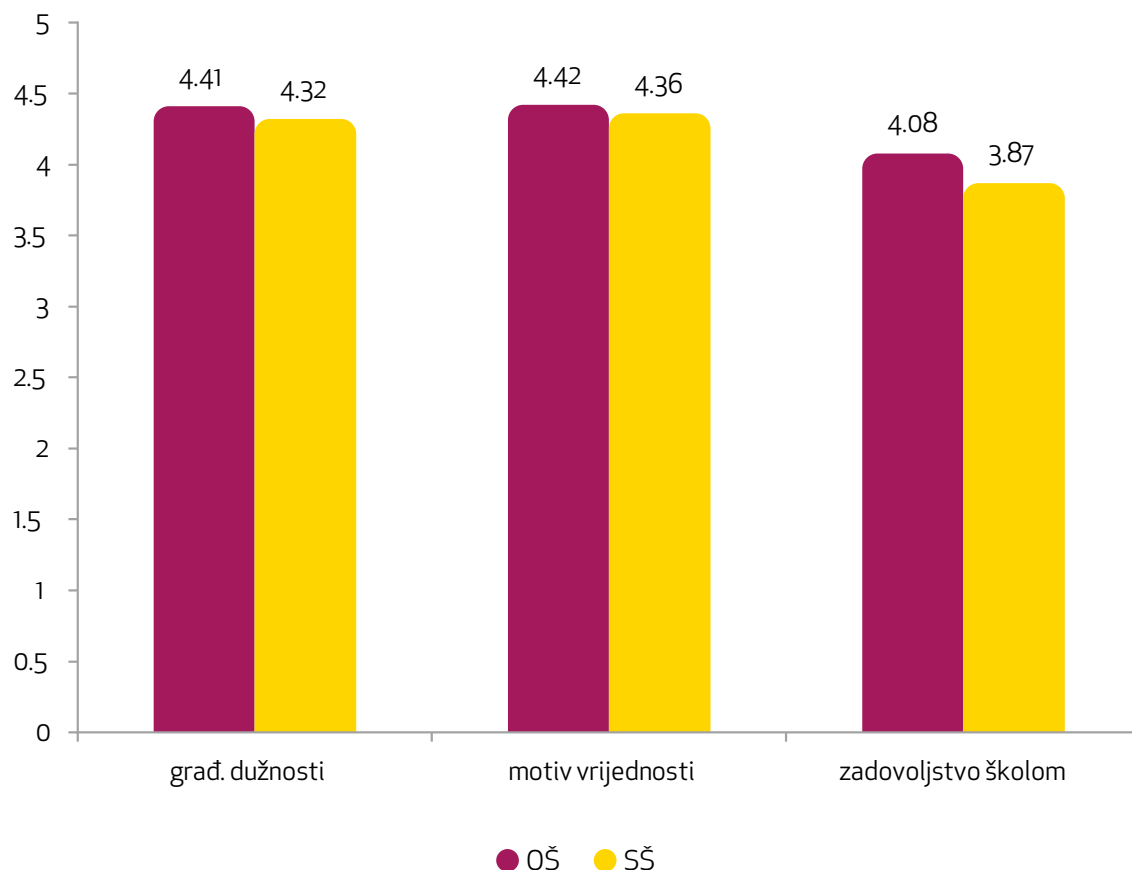
Rezultati dječaka i djevojčica u osnovnoj su se školi razlikovali u četiri varijable (građanske dužnosti, građanske vještine, motiv vrijednosti i zadovoljstvo školom), dok je u srednjoj školi razlika postojala samo u varijabli građanskih dužnosti (slika 1). Kod učenika osnovne škole djevojčice su, kad su u pitanju motivi volontiranja, imale izraženiji motiv vrijednosti nego dječaci, dok kod učenika srednje škole nije bilo razlika u izraženosti pojedinih motiva između mladića i djevojaka, što je u skladu s prethodno navedenim istraživanjima na studentskoj populaciji u Hrvatskoj (Pološki-Vokić i sur., 2013). Kako većina istraživanja provedenih na odraslim osobama pokazuje da su kod žena svi motivi izraženiji nego kod muškaraca, moguće je da se te razlike pojavljuju tek u odrasloj dobi. Kad su u pitanju građanske dužnosti, ovi rezultati u skladu su s rezultatima dobivenim na mlađim odraslim osobama koji pokazuju da mlade žene imaju veći osjećaj građanskih dužnosti nego mladi muškarci (Jenkins, 2005). Djevojčice u osnovnoj školi su također zadovoljnije školom od dječaka što je u skladu s dosadašnjim istraživanjima na hrvatskim osnovnoškolcima (primjerice Raboteg-Šarić, Šakić i Brajša-Žganec, 2009). U ostalim varijablama nije bilo statistički značajnih rodni razlika.



Slika 1. Rodne razlike u ispitivanim varijablama prije provedbe programa

Dobne razlike

Dobne razlike ispitane su samo na rezultatima onih skala koje su bile iste i za učenike osnovne, i za učenike srednje škole (skale građanskih vještina i samopoštovanja bile su različite). Rezultati su prikazani na slici 2., pri čemu su prikazane samo varijable u kojima je postojala statistički značajna razlika između učenika osnovne i srednje škole. Vidljivo je da učenici osnovne škole postižu veći rezultat na skali građanskih dužnosti, zadovoljniji su školom, a kad su u pitanju motivi za volontiranje, imaju izraženiji motiv vrijednosti.



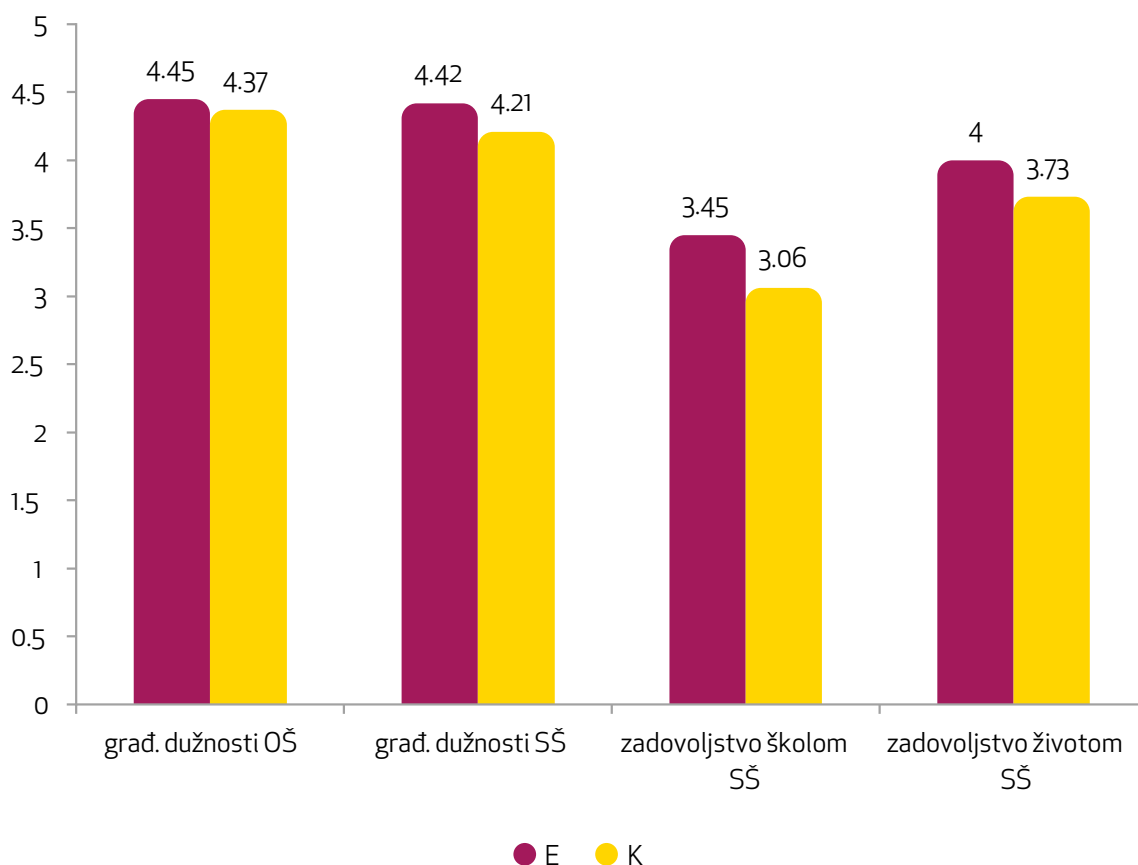
Slika 2. Dobne razlike u ispitivanim varijablama prije provedbe programa

Zanimljivo je da se s dobi smanjuje osjećaj građanskih dužnosti, kao i volontiranje motivirano vrijednostima, ali razlike su vrlo male, a procjene obiju varijabli i kod osnovnoškolaca i kod srednjoškolaca je izrazito visoka. Ipak, moguće je da su zahtjevi prema srednjoškolcima veći što ih onda više usmjerava na vlastite probleme, a manje na probleme zajednice. Možda se u takvim uvjetima i smanjuje želja za volontiranjem zbog vlastitih vrijednosti. No radi se doista o vrlo malim razlikama.

Učenici srednje škole su također značajno manje zadovoljni školom, što je u skladu s dosadašnjim istraživanjima u našim školama koja pokazuju kako se već u okviru osnovne škole zapaža pad zadovoljstva školom kod starijih učenika (Koludrović, Ratković i Bajan, 2015).

Razlike između učenika koji su se prijavili na volontiranje i onih koji nisu

Razlike između eksperimentalne i kontrolne skupine ispitane su kako bi se provjerilo razlikuju li se u ispitanim varijablama učenici koji se dobrovoljno uključuju u volonterske programe od komparabilne skupine svojih vršnjaka koji to ne čine. Statistički značajne razlike su prikazane na slici 3. Kod učenika osnovne škole razlike između eksperimentalne i kontrolne skupine pokazale su se samo u varijabli građanskih dužnosti. Učenici koji su se prijavili za volontiranje (eksperimentalna skupina) imali su više rezultate na skali građanskih dužnosti od učenika koji se nisu prijavili za volontiranje (kontrolna skupina). Na ostalim skalama nije bilo statistički značajne razlike. Razlike kod učenika srednje škole između eksperimentalne i kontrolne skupine pokazale su se u varijablama građanskih dužnosti, zadovoljstva školom i zadovoljstva životom. Učenici koji su se prijavili za volontiranje imali su veće rezultate na skali građanskih dužnosti, veće zadovoljstvo školom i životom od učenika koji se nisu prijavili za volontiranje. Na ostalim skalama nije bilo statistički značajne razlike. Nalazi na srednjoškolicima se donekle mogu povezati s istraživanjima na odraslim osobama koja pokazuju da su sretniji i zadovoljniji ljudi spremniji na pomaganje drugima (Lyubomirsky, King i Diener, 2005). Iako volontiranje, dakako, ne uključuje samo pomaganje onima kojima je pomoć potrebna, mnogi učenici, a i odrasle osobe vjeruju da je volontiranje uglavnom to.



Slika 3. Razlike između eksperimentalne i kontrolne skupine prije provedbe programa

Općenito se iz rezultata prikupljenih na početku istraživanja može zaključiti da učenici u ovom uzorku imaju visok osjećaj građanskih dužnosti i prosječno razvijene građanske vještine, općenito su uglavnom zadovoljni sobom, svojim životom i školom, a prijavljuju se u volonterske programe zbog svojih vrijednosti i želje da nešto nauče. Rodne razlike veće su u osnovnoj nego u srednjoj školi i to u smjeru viših rezultata kod učenica, no te razlike u srednjoj školi nestaju, osim što učenice bez obzira na dob imaju veći osjećaj građanskih dužnosti. Učenici osnovne škole imaju nešto razvijeniji osjećaj građanskih dužnosti, češće se odlučuju za volontiranje jer je to u skladu s njihovim vrijednostima, i zadovoljniji su školom.

Učenici koji se prijavljuju za volonterske programe po svojim se osobinama više razlikuju u srednjoj nego u osnovnoj školi. Svi učenici koji se prijavljuju za volontiranje imaju razvijeniji osjećaj građanskih dužnosti od onih koji se ne prijavljuju, ali uz to u srednjoj se školi za volontiranje prijavljuju učenici koji su zadovoljniji svojim životom i zadovoljniji školom.

Zadovoljstvo volontiranjem

Koliko su učenici zadovoljni volontiranjem

Na kraju volontiranja učenici su procjenjivali ishode volontiranja, tj. koliko su općenito zadovoljni iskustvom volontiranja i koliko su zadovoljni njihovi motivi za volontiranje. Rezultati su prikazani u tablici 3. za sve učenike u eksperimentalnoj skupini koji su sudjelovali u programu volontiranja u osnovnim (N=167) i srednjim školama (N=85), a koji su ispunili ovaj dio upitnika.

Tablica 3. Zadovoljstvo volontiranjem i zadovoljenost pojedinih motiva volontiranja

Ishod	oš		sš		t test	P
	M	SD	M	SD		
Zadovoljstvo volontiranjem	3.87	1.18	4.33	.64	4.636	.000
Vrijednosti	3.68	1.14	4.08	.73	3.793	.000
Razumijevanje/učenje	3.91	1.19	4.44	.59	3.789	.000
Karijera	3.71	1.19	4.20	.63	4.164	.000
Druženje	3.91	1.23	4.33	.75	3.050	.003
Samozaštita	3.29	1.22	3.80	.96	7.134	.000
Samorazvoj	3.73	1.22	4.19	.75	3.617	.000

I učenici osnovne škole, i učenici srednje škole su svoje zadovoljstvo volontiranjem procijenili iznadprosječnim.

Kad je u pitanju zadovoljenost pojedinih motiva, učenici osnovne škole procjenjuju da su im najbolje bili zadovoljeni motivi za razumijevanjem/učenjem i vrijednostima, a najslabije motiv za samozaštitom, iako je i njegovo zadovoljenje bilo procijenjeno nešto iznad prosjeka. Učenici srednje škole procjenjuju da su im najbolje bili zadovoljeni motivi za razumijevanjem/učenjem i druženjem, a najslabije motiv za samozaštitom, iako je i zadovoljenje ovog motiva iznadprosječno procijenjeno.

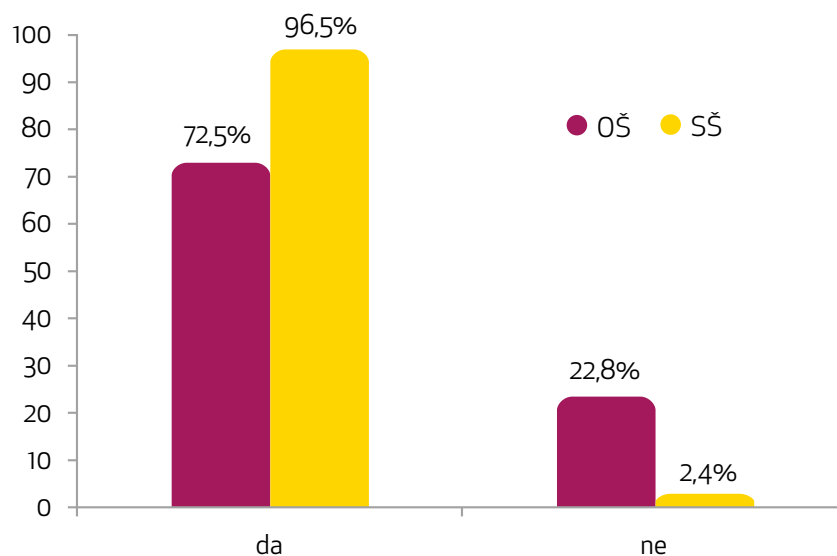
Razlike između učenika osnovne i srednje škole u ishodima volontiranja testirane su t testom. Učenici srednje škole bili su općenito zadovoljniji volontiranjem i procjenjivali su da su im svi motivi za volontiranje bili bolje zadovoljeni nego kod učenika osnovne škole.

Dodatno je provjeren broj učenika koji su bili nezadovoljni volontiranjem, tj. čiji se prosječni rezultat na skali zadovoljstva volontiranjem od 5 stupnjeva kretao između 1 i 2. U osnovnoj školi bilo je 10.8 % učenika, ili njih 18, koji su bili izrazito nezadovoljni volontiranjem, dok je u srednjoj školi svega jedan učenik bio nezadovoljan. Moguće je da se radi o neki specifičnim situacijskim faktorima koji su se dogodili kod učenika osnovne škole, ali je isto tako moguće da se učenici osnovne škole teže nose s nekim stresnim situacijama koje se događaju za vrijeme volontiranja. Tako su, primjerice, oni u razgovoru navodili kako im se nije sviđalo „koliko ljudi nije spremno pomoći drugima, a još je teže gledati kad netko može pomoći, a to ne želi jer je sebičan“, ili da su ih „ražalostile tužne priče ljudi“. Za razliku od njih, učenici srednje škole uglavnom navode organizacijske probleme u volontiranju.

Provjereno je postoje li rodne razlike u zadovoljstvu iskustvom volontiranja i zadovoljenosti motiva, posebno za osnovnu, posebno za srednju školu. U osnovnoj školi upitnik je ispunilo 70 učenica i 67 učenika, dok ih 30 nije navelo rod. U srednjoj školi upitnik su ispunile 64 učenice i 17 učenika, dok njih 4 nije navelo rod. Značajne razlike nisu se pokazale ni u jednoj varijabli (ni u osnovnoj, ni u srednjoj školi), pa se može zaključiti da su djevojčice i dječaci bili podjednako zadovoljni volontiranjem i zadovoljenjem svojih motiva za volontiranje.

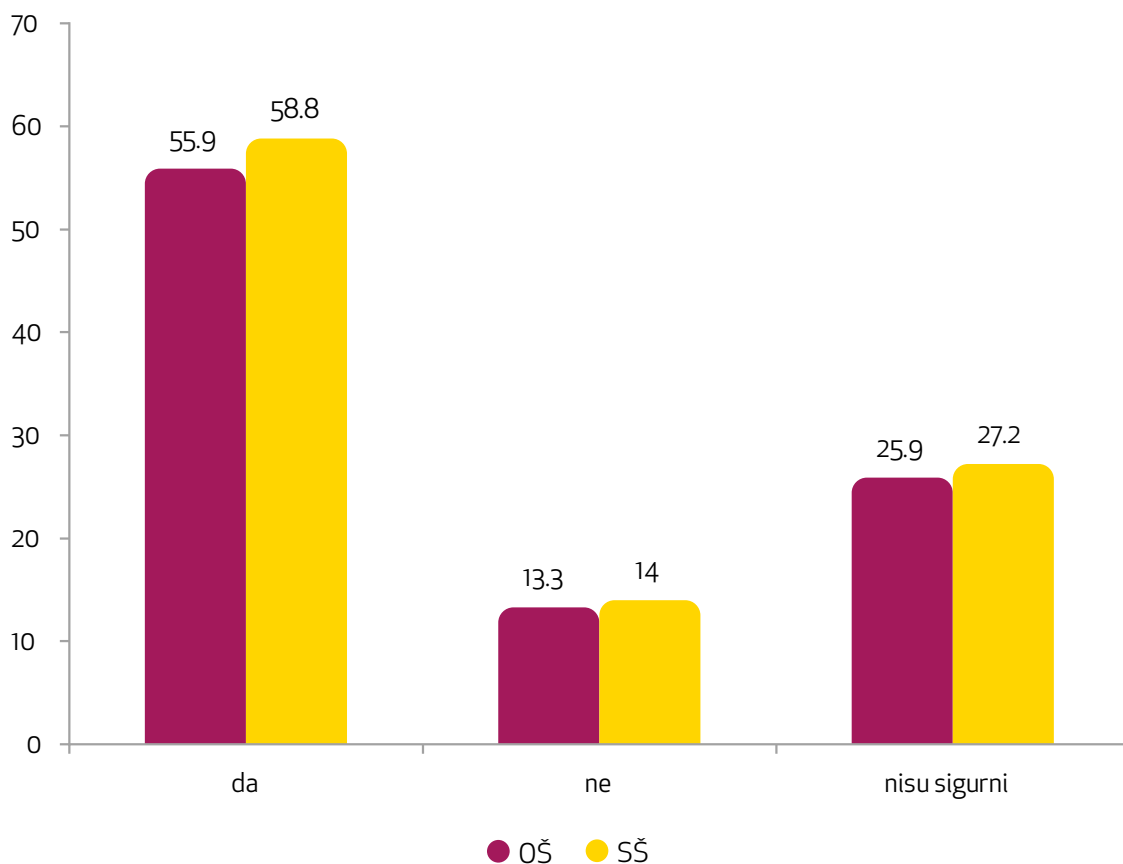
Namjera volontiranja u budućnosti

Nakon što su završili sa sudjelovanjem u volonterskom programu, učenici su procjenjivali svoju namjeru budućeg volontiranja u idućoj godini: hoće li volontirati u ovoj školi, volontirati u nekoj drugoj organizaciji ili neće volontirati. Rezultati su prikazani na slici 4. Iz slike je vidljivo da većina učenika ima namjeru nastaviti volontirati. Pritom je taj broj veći kod učenika srednje škole gdje samo 2.4 %, ili 2 učenika, ne žele nastaviti volontirati.



Slika 4. Namjera volontiranja idućih godina dana kod učenika koji su sudjelovali u volonterskom programu

Učenici koji nisu sudjelovali u volonterskim programima, odgovarali su na pitanje o želji za sudjelovanjem: žele, ne žele ili nisu sigurni (slika 5). Iz slike je vidljivo da nešto više od polovine učenika i osnovne, i srednje škole ima želju volontirati, oko jedne četvrtine nije sigurno, a 13 – 14 % nije zainteresirano za volontiranje.



Slika 5. Želja za budućim sudjelovanjem u volonterskim akcijama i projektima kod učenika koji nisu sudjelovali u volonterskom programu

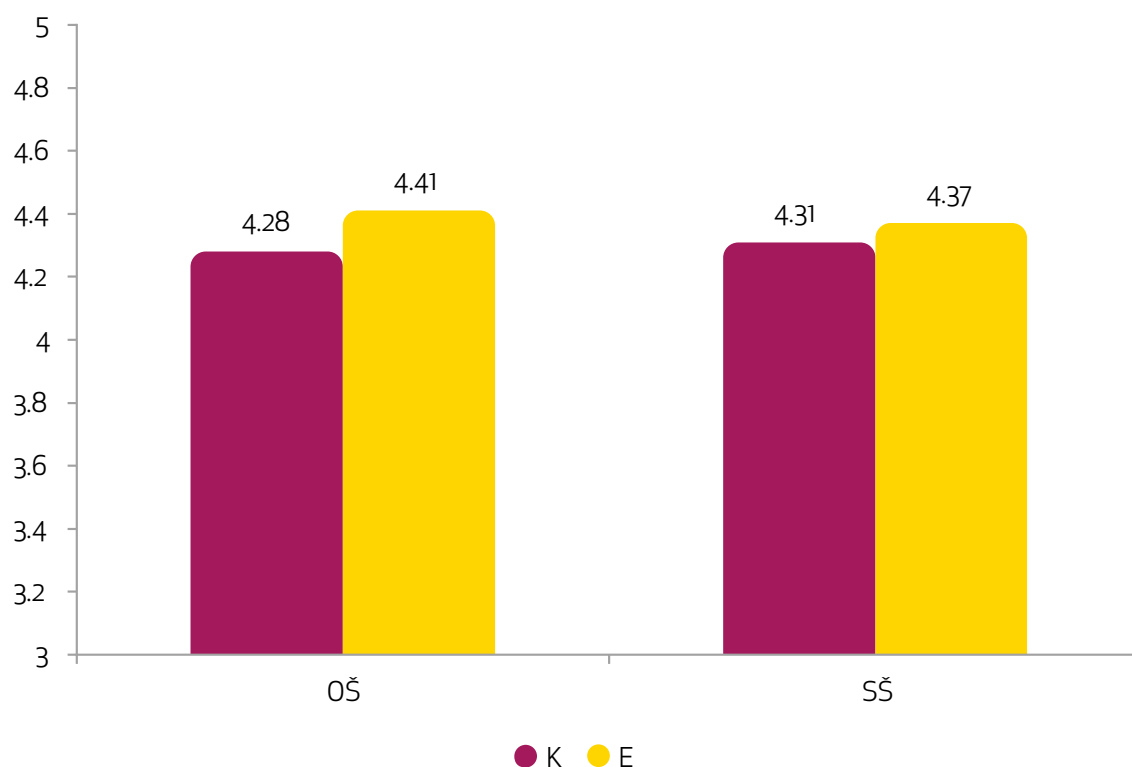
1.6.2. UTJECAJ PROGRAMA ŠKOLSKOG VOLONTIRANJA NA ISPITIVANE VARIJABLE

U nastavku teksta će se prikazati utjecaj provođenja volonterskih programa na ispitivane varijable. Kako bi se provjerilo je li sudjelovanje u volonterskim programima imalo utjecaj na promjenu angažiranog građanskog ponašanja (građanskih dužnosti i građanskih vještina), zadovoljstva školom i životom, socijalnu integriranost u školi te samopoštovanje i opću samoefikasnost učenika, provedene su analize kovarijance, a rezultati prikazani u nastavku.

Angažirano građansko ponašanje

Građanske dužnosti

Analiza kovarijance pokazala je značajan efekt školskog volontiranja u osnovnoj školi ($F = 5.000, p = .026, \eta^2 = .023$), na temelju čega se može zaključiti da se 2.3 % razlike između skupina u osjećaju građanskih dužnosti može pripisati uvođenju programa školskog volontiranja (slika 6). U srednjoj školi nije bilo značajnog efekta školskog volontiranja ($F = 1.198, p = .276, \eta^2 = .009$) tako da se može zaključiti kako školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje procjene građanskih dužnosti učenika u srednjoj školi (slika 6).



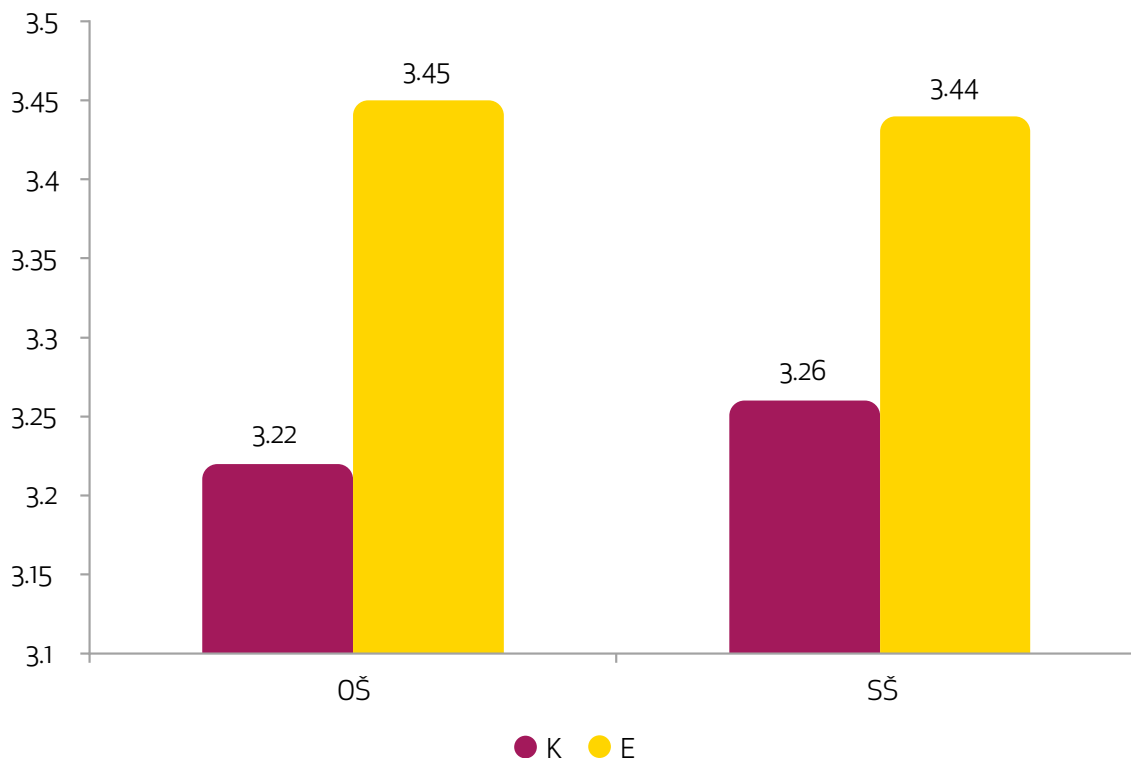
Slika 6. Utjecaj provedbe programa na percepciju građanske dužnosti

Dakle, sudjelovanje u volontiranju dovelo je kod učenika osnovne škole do toga da osjećaju dužnost pomagati drugima, pridonijeti da svijet postane bolje i pravednije mjesto, suosjećaju s onima prema kojima se drugi ne ponašaju pravedno i žele to popraviti. Za razliku od njih, kod učenika srednje škole nije došlo do takvog pozitivnog utjecaja volontiranja.

Građanske vještine

Analiza kovarijance pokazala je značajan efekt školskog volontiranja u osnovnoj školi ($F = 3.939, p = .049, \eta^2 = .019$), tako da se može zaključiti da se 1.9 % razlike između skupina u građanskim vještinama može pripisati uvođenju programa školskog volontiranja. Kod učenika osnovnih škola koji su sudjelovali u volonterskim programima došlo je do značajnog povećanja njihove percepcije vlastitih građanskih vještina.

U srednjoj školi nije bilo značajnog efekta školskog volontiranja ($F = 1.386$, $p = .241$, $\eta^2 = .011$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje građanskih vještina učenika u srednjoj školi (slika 7).



Slika 7. Utjecaj provođenja programa na građanske vještine

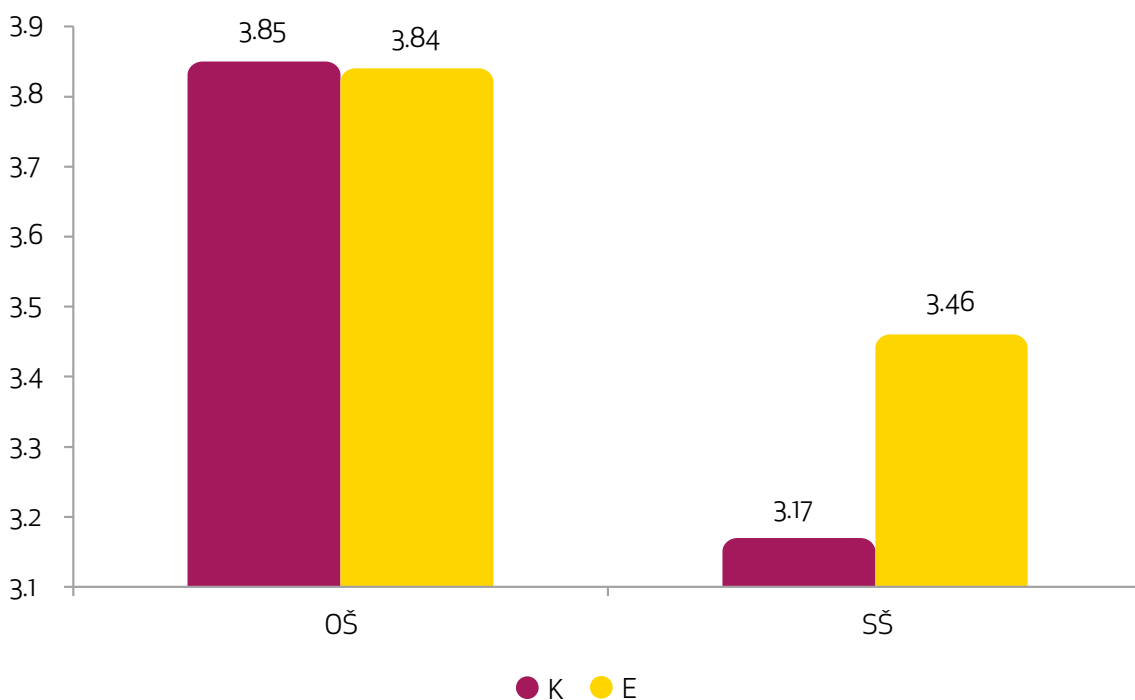
Kao što je kod učenika u osnovnoj školi pod utjecajem volontiranja došlo do povećanja osjećaja građanskih dužnosti, tako je kod njih istovremeno došlo i do povećanja njihove procjene vlastitih građanskih vještina. Dakle, ne samo da su postali svjesniji svojih građanskih dužnosti nego nakon volontiranja vjeruju i da su spremniji nešto poduzeti u svojoj okolini da se stvari promijene (primjerice iznijeti problem razredniku ili napisati nešto o problemu na nekoj društvenoj mreži). Za razliku od učenika osnovne škole kod učenika srednje škole nije došlo do poboljšanja samopercepcije građanskih vještina, dakle nakon volontiranja nisu se osjećali ništa sposobnijim djelovati u svojoj okolini. Treba ipak napomenuti da su rezultati samoprocjene građanskih vještina u eksperimentalnoj skupini bili viši, no razlika nije bila statistički značajna, što bi se možda dogodilo da je uzorak bio veći.

Zadovoljstvo školom

Analiza kovarijance nije pokazala značajan efekt školskog volontiranja u osnovnoj školi ($F = 0.060$, $p = .807$, $\eta^2 = .000$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje zadovoljstva školom kod učenika osnovne škole.

Za razliku od osnovne, u srednjoj školi pokazao se značajan efekt školskog volontiranja ($F = 4.921$, $p < .028$, $\eta^2 = .036$). Na slici 8. vidljivo je da je u eksperimentalnoj skupini došlo do značajnog povećanja zadovoljstva školom. Na temelju veličine efekta η^2 može se zaključiti da se 3.6 % razlika između skupina u zadovoljstvu školom može pripisati uvođenju programa školskog volontiranja.

Moguće je da se kod učenika srednje škole povećalo zadovoljstvo školom jer oni kraće idu u svoju sadašnju školu pa im je program školskog volontiranja možda pomogao da se više identificiraju sa školom.



Slika 8. Utjecaj provođenja programa na zadovoljstvo školom

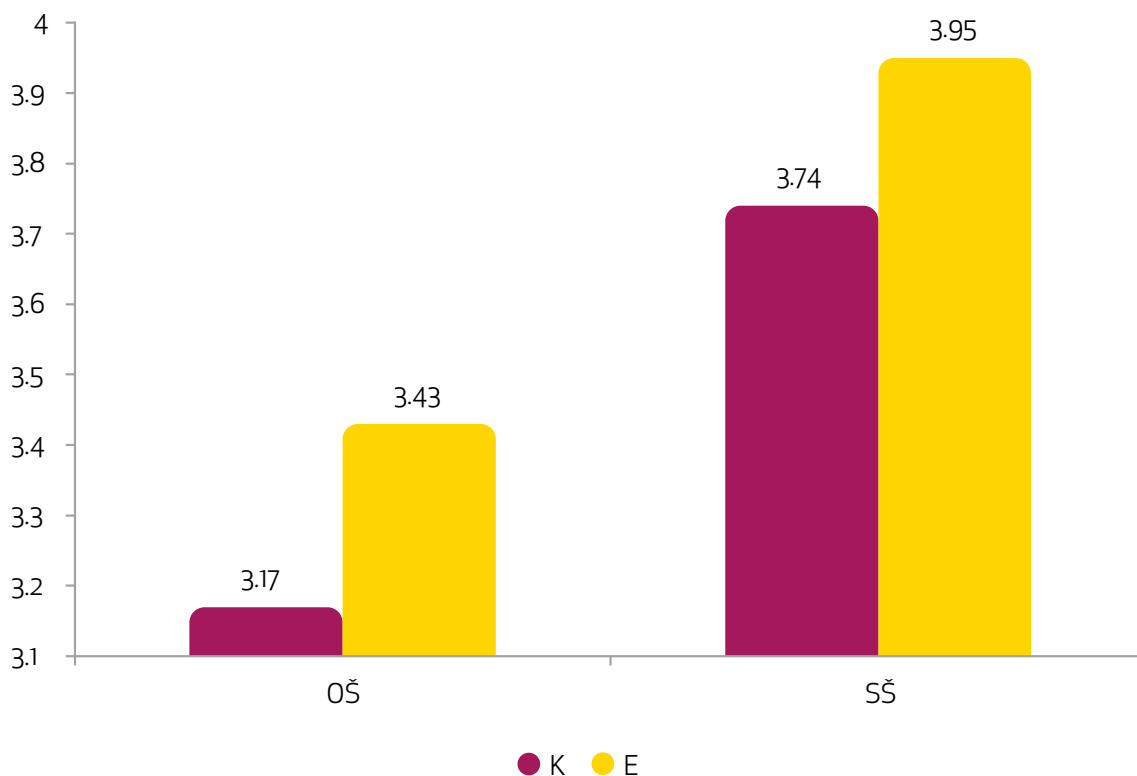
Socijalna integriranost učenika u školi

Analiza kovarijance nije pokazala značajan efekt školskog volontiranja ni za osnovnu ($F = 1.362$, $p = .245$, $\eta^2 = .006$) ni za srednju školu ($F = 0.030$, $p = .953$, $\eta^2 = .000$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje socijalne integriranosti učenika u školi.

Zadovoljstvo životom

Analiza kovarijance pokazala je značajan efekt školskog volontiranja kod učenika osnovne škole ($F = 4.892$, $p = .028$, $\eta^2 = .026$), tako da se može zaključiti da se 1.9 % razlike između skupina u zadovoljstvu školom može pripisati uvođenju programa školskog volontiranja. Pritom se iz slike 9. vidi da je u eksperimentalnoj skupini u odnosu na kontrolnu poraslo zadovoljstvo životom. Dakle, može se zaključiti da sudjelovanje u programu volontiranja u osnovnoškolskoj dobi pozitivno utječe na zadovoljstvo životom učenika.

Kod učenika srednje škole analiza kovarijance nije pokazala značajan efekt školskog volontiranja ($F = 2.494$, $p = .117$, $\eta^2 = .018$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na njihovo zadovoljstvo životom.



Slika 9. Utjecaj provođenja programa na zadovoljstvo životom

Samopoštovanje

Analiza kovarijance nije pokazala značajan efekt školskog volontiranja ni za osnovnu ($F = 2,757, p = .099, \eta^2 = .016$) ni za srednju školu ($F = 2,042, p = .155, \eta^2 = .016$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje samopoštovanja učenika u osnovnoj školi.

Opća samoefikasnost

Analiza kovarijance nije pokazala značajan efekt školskog volontiranja ni za osnovnu ($F = 1,378, p = .242, \eta^2 = .007$) ni za srednju školu ($F = 0,040, p = .842, \eta^2 = .000$), tako da se može zaključiti da školsko volontiranje nije imalo utjecaja na povećanje samoefikasnosti učenika u osnovnoj školi.

To što sudjelovanje u volonterskim programima nije dovelo do povećanja samopoštovanja i opće samoefikasnosti može se objasniti time što su to široke osobine koje se vjerojatno teško mijenjaju u tako kratkom vremenu. Moguće je da se volonterskim programima može lakše utjecati na neka specifična ponašanja, kao što je primjerice ne opća samoefikasnost, nego samoefikasnost u nekom specifičnom području. To se i potvrdilo u našem istraživanju u dijelu u kojem je sudjelovanje u volontiranju povećalo samopercepciju građanskih vještina kod učenika osnovne škole.

Općenito, kad je u pitanju utjecaj sudjelovanja u volonterskim programima, može se zaključiti da je volontiranje imalo pozitivan utjecaj na aktivno građansko ponašanje (građanske dužnosti i građanske vještine) kod učenika osnovne škole, a povećalo se i njihovo zadovoljstvo životom. Kad su u pitanju učenici srednje škole, volontiranje je kod njih utjecalo samo na povećanje zadovoljstva školom.

2

Kvalitativni dio istraživanja

2.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u motive učenika za uključivanje u volonterske projekte, pozitivne i negativne dojmove o volontiranju, promjene koje je volontiranje kod njih izazvalo, zadovoljstvo volontiranjem, kao i njihove procjene o tome koliko će im sudjelovanje u projektu biti korisno u budućnosti.

2.2. SUDIONICI

U šest fokus grupa sudjelovala su ukupno 62 učenika, 31 učenik/ica osnovnih škola s područja Splitsko-dalmatinske, Osječko-baranjske i Zagrebačke županije te 31 učenik/ica srednjih škola s područja Bjelovarsko-bilogorske, Splitsko-dalmatinske, Osječko-baranjske županije. Prigodnim uzorkom nastojale su se zahvatiti škole iz različitih dijelova Hrvatske. S obzirom na rod učenika, u grupnoj diskusiji sudjelovalo je ukupno 42 učenice (21 osnovnoškolka i 21 srednjoškolka) i 20 učenika (10 osnovnoškolaca i 10 srednjoškolaca).

2.3. POSTUPAK

Kvalitativni dio evaluacije projekta „Školski volonteri” proveden je metodom fokus grupe, a istraživački protokol polustrukturiranog razgovora uključivao je šest tema: motivi za uključivanje u projekt, pozitivna i negativna iskustva u volontiranju, opće zadovoljstvo volontiranjem i izvori zadovoljstva, osobne promjene koje su se dogodile tijekom volontiranja i korist koju će volontiranje učenicima donijeti u budućnosti. Razgovori u fokus grupama odvijali su se u školskim učionicama, u suradnji, ali bez prisustva učitelja i ostalih djelatnika škole. Grupnu raspravu moderirala je psihologinja s iskustvom u ovoj metodi, a od prije nepoznata učenicima. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno i relativno anonimno budući da se učenici nisu predstavljali tijekom razgovora, ali su se potpisali na Listu za sudjelovanje u fokus grupama. Učenici su na početku upoznati s temama razgovora te potrebama audio snimanja tjeka razgovora za koje je tražen njihov pristanak.

U svakoj grupi sudjelovalo je u prosjeku deset učenika, a razgovor je trajao od 45 do 60 minuta. Audio snimke su transkribirane, a odgovore su kodirala dva procjenjivača. U Rezultatima su s namjerom detaljno prikazani dobiveni odgovori i navodi kako bi mogli poslužiti kao temelj za izbor nekih drugih karakteristika koje bi se mjerile pri budućim evaluacijama volonterskih programa.

2.4. REZULTATI

Motivi uključivanja učenika u projekt „Školski volonteri”

Volonteri ne moraju nužno imati vremena. Ali moraju imati srca.

Elizabeth Andrew

Kategorizirani odgovori učenika osnovne i srednje škole na pitanje o motivima ulaska u projekte prikazani su u tablicama 4. i 5., a postotak odgovora u pojedinim kategorija na slikama 10. i 11.

Tablica 4. Motivi ulaska učenika u projekt „Školski volonteri” (osnovna škola)

KATEGORIJE	frekvencija
Pomaganje drugima	42
želja za pomaganjem	24
pomaganje kao vrijednost	11
mnogo potrebitih ljudi	7
Osobni razvoj i dobrobit	22
osjećaj sreće pri pomaganju	12
samorazvoj	10
Želja za učenjem i razumijevanjem	16
znatiželja	13
korisnije provođenje slobodnog vremena	3
Druženje	5
drugi iz razreda/škole su se priključili	5
Osobna korist	4
izostajanje sa sata	2
pomoć pri upisu u srednju školu	2

Kada se učenike pitalo kako je došlo do toga da se uključe u projekt „Školski volonteri“ te koji je bio glavni razlog, najveći broj njih je navodio želju za pomaganje drugima (slika 10). Navode kako inače vole pomagati, pogotovo u onome što im dobro ide: *Htio sam pomoći svojim vršnjacima jer nekima je stvarno potrebna pomoć, a nitko od nas ne želi da sljedeći razred nismo svi na broju.* Prepoznaju da je mnogima potrebna pomoć, vjeruju da je međusobna pomoć vrlo važna pa su htjeli činiti dobra djela: *Kad vidimo koliko ljudi nema mogućnosti, imaš želju pomoći jer znaš da možeš.* Jedna učenica je navela kako je tužna kad vidi ljude koji su beskućnici i siromašne obitelji te zato pokušava ponuditi pomoć.

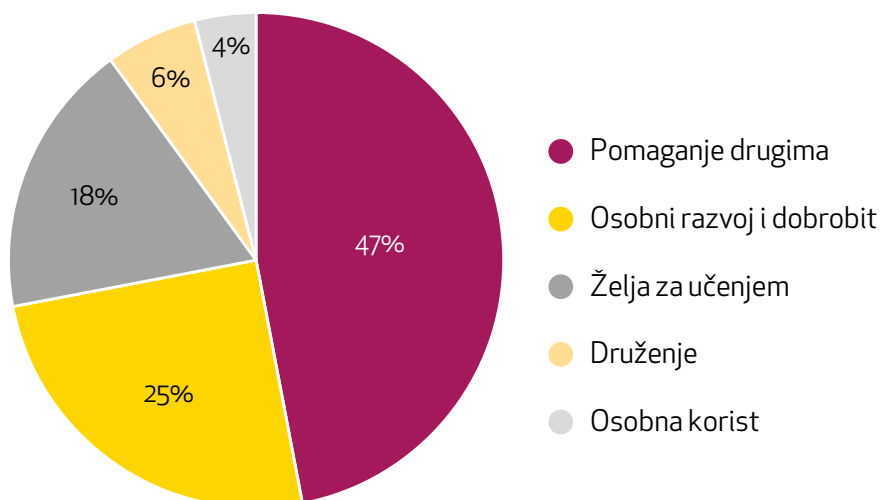
Kod pojedinih učenika je razlog priključivanja projektu bio u osobnim vrijednostima i odgoju. Neki navode da od malena pomažu jer su tako odgajani: *Od malena pomažem i bila sam sretna da mi se pružala mogućnost volontiranja,* a volontiranje vide kao način da izraze svoju zahvalnost: *Kroz volontiranje izražavam svoju zahvalnost za ono što mi imamo, a drugi nemaju.*

Jedna učenica je kroz svoj razlog uključivanja u projekt školskih volontera zapravo objasnila kako se uči altruizam:

Roditelji nas od malena uče da pomažemo drugima. Vjerujem da bi i inače pomagali kad bi uvidjeli priliku. Zato mislim da je odlično da te škola koja je odgojno-obrazovna ustanova isto na neki način uči i potiče da pomažeš još više. Da se razvije kao neki instinkt. Ako netko traži pomoć, a ti vidiš da mu treba pomoć – treba mu pomoći. Nitko te ne mora zamoliti, nego je to jednostavno taj neki tvoj instinkt – nešto što ti hoćeš.

Pojedini učenici su projekt školskih volontera prepoznali kao priliku za osobni razvoj: *To mi je iskreno bio test koliko želim pomoći i koliko mogu pomoći,* ali i kao poticaj drugima: *Ima previše loših stvari u svijetu i hoću svojim primjerom pokazati kako se malim koracima može napraviti puno toga.* Neki su u tome vidjeli priliku za povećanje vlastite dobrobiti. Volontiranje ih ispunjava i vole osjećaj kad nekom mogu pomoći jer time razvesele i njih, i sebe.

Osim altruističnih razloga učenici su navodili i razloge koji proizlaze iz želje za učenjem i razumijevanjem. Zanimalo ih je o kakvom se projektu radi i kako je biti volonterom. Htjeli su upoznati nešto novo, učvrstiti već postojeća znanja i vještine ili naprosto korisnije provesti slobodno vrijeme. Neki su se pridružili ostalim prijavljenima iz razreda, tek su rijetki bili razlozi iz osobne koristi poput izostajanja sa sata i mogućeg doprinosa za upis u srednju školu.



Slika 10. Motivi ulaska učenika u projekt „Školski volonteri!“ (osnovna škola)

Tablica 5. Motivi uključivanja učenika u projekt „Školski volonteri” (srednja škola)

KATEGORIJE		frekvencija
Želja za učenjem		21
	preporuka profesora/razrednika	15
	znatiželja	3
	korisno utrošeno slobodno vrijeme	2
	učenje	1
Pomaganje drugima		20
	želja za pomaganjem	17
	posjedovanje znanja i vještina koje mogu pomoći drugima	3
Osobni razvoj i dobrobit		8
	osjećaj korisnosti, sreće i zadovoljstva	6
	rad na sebi	2
Druženje		4
	upoznavanje i stjecanje novih prijatelja	2
	biti članom volonterskog kluba	2
Osobna korist		2
	važnost pri zapošljavanju	2

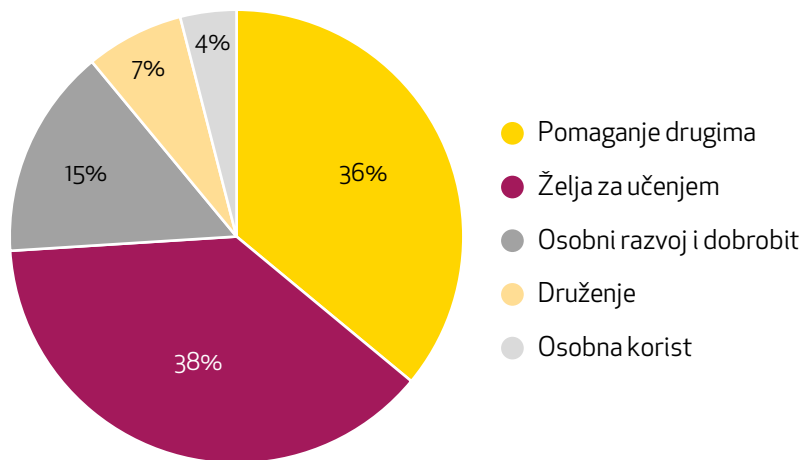
Srednjoškolcima su najizraženiji motivi za uključivanje u projekt bili želja za učenjem i pomaganjem. Profesori su im preporučili i dočarali važnost volontiranja i to im se činilo zanimljivim. Vidjeli su projekt kao koristan način za provođenje slobodnog vremena ili mogućnost da i sami ponove gradivo kada je bila riječ o vršnjačkoj pomoći pri učenju.

Gotovo podjednako izražen motiv bila je želja za pomaganjem drugima te prepoznavanje da posjeduju znanja i vještine za to: *Čula sam da se volontiranje provodi u školi pa sam htjela probati kako bi to izgledalo direktno utjecati na zajednicu i pomagati ljudima koji mi nisu nužno ni bliski. Glavni razlog je bio da vidim koliko zapravo jedna osoba može pozitivno utjecati na društvo.*

Pojedini učenici su navodili osobne razloge poput želje da se promijene i osjećaju korisno i zadovoljno: *Poticaj mi je bio da sebe ispunim s tim osjećajem da sam zapravo nekom pomogla barem malo, jer inače i nisam baš u prilici da pomazem potrebitima.*

Nekoliko učenika je navelo kako su se priključili projektu jer su oduvijek htjeli biti članovi volonterskog kluba te kako bi upoznali nove ljude i stekli nova prijateljstva.

Da budem iskrena, uvijek me privlačilo volontiranje, tj. pomaganje onima koji su u potrebi. Kada sam čula da u mojoj školi postoji projekt „Školski volonteri”, znala sam da želim postati dio te divne priče.



Slika 11. Motivi ulaska učenika u projekt „Školski volonteri“ (srednja škola)

Što se učenicima svidjelo u volontiranju?

Kategorizirani odgovori učenika osnovne i srednje škole na pitanje o tome što im se svidjelo u volontiranju prikazani su u tablicama 6. i 7., a postotak odgovora u pojedinim kategorijama na slikama 12. i 13.

Tablica 6. Što se učenicima svidjelo u volontiranju (osnovna škola)

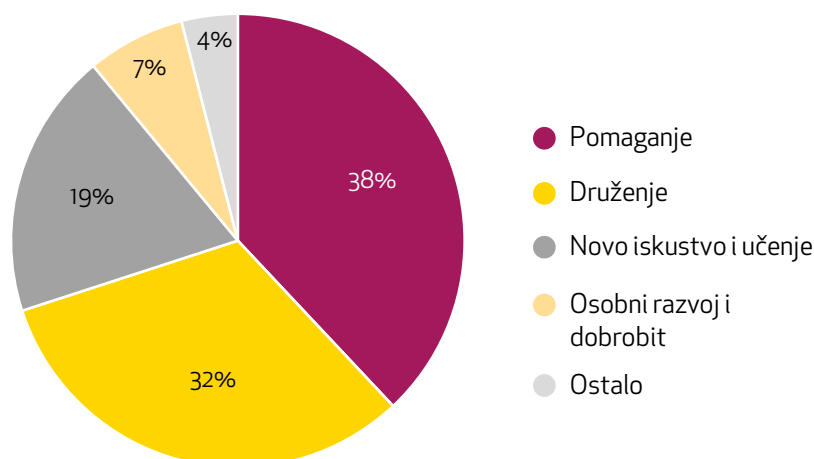
KATEGORIJE		frekvencija
Pomaganje		28
	pomaganje drugima u učenju/problemu/nemoći/neimaštini	16
	sreća i zahvalnost osobe koja primi pomoć	12
Druženje		24
	zabava tijekom volontiranja/aktivnosti	8
	druženje, suradnja, sloga	7
	upoznavanje i stjecanje novih prijatelja	4
	međusobna komunikacija	3
	pomaganje zajedničkim snagama	2
Novo iskustvo i učenje		14
	otvoreni razgovori o današnjim problemima u društvu	4
	trud i kvalitetan rad onih kojima se pomaže	3
	osvještavanje problema i pronalaženja rješenja	3
	kreativne aktivnosti i zadaci	2
	znanje stečeno kroz volontiranje i radionice	1
	korisno iskorišteno slobodno vrijeme	1
Osobni razvoj i dobrobit		5
	biti bolja osoba, samoispunjenje	3
	činiti dobra djela	2
Ostalo		3
	sve im se svidjelo	3

Osnovnoškolcima se u volontiranju najviše svidjelo što su pomagali svojim vršnjacima u učenju i potrebitim osobama u rješavanju nekog njihovog problema kroz različite humanitarne akcije ili posjete ustanovama. Svidio im se osjećaj da nekome mogu pomoći i time ih usrećiti: *To što mogu pomagati drugima i dati sve od sebe kada je to potrebno. Svi su ljudi uvijek zahvalni i sretni kad im pomognemo.* Takvo činjenje dobrih djela i njih same usređuje i ispunjava. Kako navode, čini ih dobrim osobama. *To što znam da novac ili bilo kakav oblik pomoći koji pružam, vratit će mi se i oni će biti sretni bar nakratko, a taj osmijeh govori više od tisuću riječi i ima neopisivo snažnu moć da ispuni dan onome koji je pomogao.*

Učenicima se također jako sviđelo što zajedno sudjeluju u projektu pomaganja. Osim što su se tijekom volonterskih aktivnosti zajedno dobro zabavili, povećala se školska kohezivnost i, kako navode, više se druže, surađuju i složniji su te zajedničkim snagama nekome pomažu: *Sviđelo mi se to što smo se kroz volontiranje više informirali o općoj situaciji u društvu. Također mi se dosta sviđelo to što smo svi, kad smo pomagali nekome, bili složni. Svi smo složno radili i gledali kako da učinimo nešto dobro i pomognemo nekome.*

Osim pomaganja i druženja, sviđelo im se što su svi (oni i korisnici) zajednički uložili mnogo truda i dobro učili i radili: *Dobro iskorišteno slobodno vrijeme – bolje se osjećam jer sam ga utrošila za nešto korisno.* Zanimljivi su im bili kreativni zadaci i aktivnosti, znanja koja su stekli kroz volontiranje i radionice, te otvoreni razgovori o današnjim problemima u društvu. Kako navode, počinju shvaćati neke probleme i saznaju kako ih riješiti.

Meni se dosta sviđelo kada smo svi organizirani da pomognemo nekome i kad smo svi u takvom okruženju i dobronamjernoj atmosferi, fokusiramo se na neke važnije stvari u životu – kako nekom pomoći, a ne svađamo se oko nebitnih gluposti koje se događaju svaki dan i s kojima smo često zaokupljeni. U tom trenutku smo u dobroj atmosferi i tada zapravo imamo kao „open mind“ i otvoreni smo za zreliji pogled na život. Kod svađa oko gluposti si zatvoren i utupljen u svoja razmišljanja i ne primaš ništa što se protivi tvojem mišljenju. A kad si u dobroj atmosferi i kad pomažeš nekom, onda si otvoren za svašta.



Slika 12. Što se učenicima osnovne škole sviđelo u volontiranju

Tablica 7. Što se učenicima svidjelo u volontiranju (srednja škola)

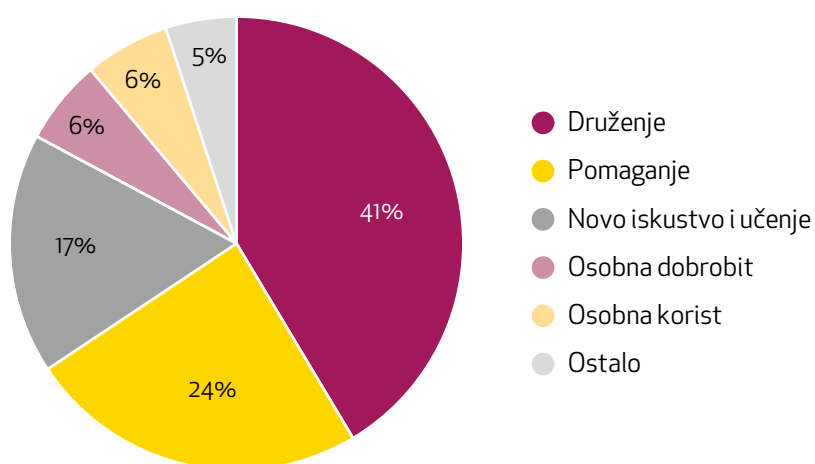
KATEGORIJE		frekvencija
Druženje		26
	upoznavanje i stjecanje novih prijatelja	8
	druženje, razmjena iskustava	5
	suradnja i moć zajedničke volje	7
	zabava	2
	otvorenost komunikacije	2
	unapređenje odnosa s učenicima (korisnicima)	2
Pomaganje		15
	pomaganje drugima	13
	širenje dobra	2
Novo iskustvo i učenje		11
	iskustvo u nekim novim situacijama	4
	zanimljivost aktivnosti	3
	poticanje kreativnosti	4
Osobna dobrobit		4
	osjećaj sreće i ispunjenja	4
Osobna korist		4
	pomoć pri zaposlenju	1
	opravdano izostajanje s nastave	3
Ostalo		3
	sve im se svidjelo	2
	nije im se svidjelo	1

Učenicima srednjih škola najviše se svidjelo druženje tijekom volontiranja. Upoznali su nove ljude, stekli nove prijatelje, a neki volonteri su imali i priliku upoznati volontere iz drugih zemalja. Značilo im je što su se imali prilike više družiti, razmijeniti iskustva te kroz grupni rad više surađivati i postati složniji: *To što zajedno surađujemo pomažući drugima*. Pojedini učenici navode kako im se svidjela otvorena komunikacija i dobra radna atmosfera, kao i to što su unaprijedili odnose s učenicima kojima su pomagali.

Osim druženja u velikoj mjeri su istakli i pomaganje. Svidjelo im se što mogu pomoći nekome u nečemu što je njima lagano, što znaju, a što primatelji pomoći smatraju važnim i pokazuju im zahvalnost i sreću. Neki učenici navode kako je to i njih same ispunilo osjećajem sreće, te kako su shvatili da su svi dio nečeg važnog i da na taj način šire dobro: *Oni koji su primali pomoć su češće i sami nudili pomoć; U volontiranju mi se svidjelo to što me ispunjava osjećajem radosti*.

Tijekom volontiranja su stekli i neka nova iskustva. Bilo im je zanimljivo, a i svidjelo im se što se raznim akcijama poticala njihova kreativnost. Pojedini učenici su naveli kako su stekli iskustva u nekim novim situacijama u kojima se možda ne bi našli i kako volontiranje vide kao priliku za učenje za život - „životnu školu“.

Tek malom broju učenika se svidjelo to što mogu izostati s nastave i što će im pomoći pri zapošljavanju. A bilo je i onih kojima se svidjelo sve: *Svidjelo mi se apsolutno sve! Svi projekti su me naučili puno, upoznala sam nove prijatelje, a najbitnije od svega je što sam pomogla onima kojima je potrebno.*



Slika 13. Što se učenicima srednje škole svidjelo u volontiranju

Što se učenicima nije sviđjelo u volontiranju

Kategorizirani odgovori učenika osnovne i srednje škole na pitanje o tome što im se nije sviđjelo u volontiranju prikazani su u tablicama 8. i 9.

Tablica 8. Što se učenicima nije sviđjelo u volontiranju (osnovna škola)

KATEGORIJA		frekvencija
Nepostojanje izvora nezadovoljstva		27
	nema ničega što im se nije sviđjelo	21
	sve im se sviđa	6
Specifični izvori nezadovoljstva		20
	ražalostile su ih tužne priče ljudi	8
	korisnici koji neodgovorno shvaćaju njihovo pomaganje	4
	potrebiti ljudi koji ne žele primiti pomoć	4
	drugi koji se nisu htjeli uključiti u volontiranje	3
	umor nakon nastave	1

Većinom su osnovnoškolski učenici (87 %) navodili da nije bilo ničega što im se nije sviđjelo, odnosno da im se sve sviđjelo (tablica 8). Svega nekoliko učenika je navelo da je moglo biti više aktivnosti, prilika i mogućnosti za volontiranje. Najviše primjedbi su imali na društvenu neosjetljivost te krive društvene vrijednosti. Ono što im se nije sviđjelo su tužne priče ljudi. Jedna učenica je rekla: *Pogodile su me nepravde, nejednakosti i tužne priče ljudi. Što neki ljudi nemaju osnovne stvari i što nemamo svi iste mogućnosti.* Nekim učenicima se ne sviđa društvena neosjetljivost na ljude u potrebi, što i drugi ljudi nisu spremni pomoći: *Koliko ljudi nije spremno pomoći drugima. A još je teže gledati kad netko može pomoći, a to ne želi jer je sebičan, a pogotovo oni koji imaju i ne razmišljaju o onima koji nemaju: Mnogi ljudi su neumjereni, gomilaju stvari, a onda bace. Umjesto da su dali nekome kome je to potrebnije.* Također im se ne sviđa što neki ljudi ne žele tražiti, ali ni primiti pomoć: *Nije mi drago vidjeti kad ljudi kojima je potrebna pomoć ne žele priznati i prihvatiti ju jer se srame, a to ne bi trebala biti sramota.*

Jedna učenica je iznijela svoje mišljenje o pomaganju kao društvenoj vrijednosti:

Kada čujemo da neka poznata osoba daje veliku količinu novaca, npr. za pomoć Africi, nije dobro što se mi iznenadimo, što je nama čudno kako je netko toliko dobar. Zapravo, to dokazuje da sama volja za pomaganjem nije dovoljno razvijena. Jer čim se mi čudimo kad netko nekome pomogne, to nije dobro. To bi trebalo biti normalno, navika.

Tablica 9. Što se učenicima nije sviđjelo u volontiranju (srednja škola)

KATEGORIJA		frekvencija
Specifični izvori nezadovoljstva		32
	poteškoće s organiziranjem termina	12
	reakcije (potencijalnih) primatelja pomoći	5
	teško im je pronaći slobodno vrijeme	4
	neki profesori nisu odobravali izostajanje	3
	nedovoljno aktivnosti i kreativnosti	2
	premalo mogućnosti i premali izbor za volontiranje	2
	reakcije drugih učenika koji ne volontiraju	2
	nedovoljan broj volontera	2
Nepostojanje izvora nezadovoljstva		7
	nema ničega što im se nije sviđjelo	5
	sve im se sviđjelo	2

Iz tablice 9. vidljivo je da srednjoškolci imaju najviše primjedbi vezanih za organizaciju volontiranja i to ponajviše s usklađivanjem termina koji je svima prihvatljiv. Ono što im je nedostajalo je više mogućnosti i veći izbor volonterskih aktivnosti, te veći broj volontera. Drugi važan uzrok nezadovoljstva je odnos drugih prema njima kao volonterima. S jedne strane, korisnici koji su nezainteresirani: *Nije ugodno kad nekome želiš pomoći, ponudiš mu pomoć, a taj netko nema nikakav izraz lica, ili ne žele primiti pomoć: Neki ne žele primiti pomoć. Zašto se truditi oko nekoga kome nije stalo do sebe, a s druge strane, profesori kojima se nije sviđjelo njihovo opravdano izostajanje s nastave zbog volontiranja ili neugodne reakcije drugih učenika na njihovo volontiranje: Nije nam se sviđjelo kako su nas gledali drugi učenici koji nisu uključeni u školske volontere, kao da se izdvajamo od njih ostalih, da gubimo vrijeme na nešto što nema koristi.*

Promjene kod učenika nastale kao posljedica volontiranja

Kad postanete stariji, otkrit ćete da imate dvije ruke – jednu da pomognete sebi, a drugu da pomognete drugima.

Audrey Hepburn

Na pitanje što se kod njih promijenilo tijekom volontiranja, dobiven je veliki broj različitih odgovora koje su učenici davali spontano, ali i na upit moderatorice kroz potpitanja vezana za pojedine kategorije. Budući da je cilj istraživanja bio ispitivanje utjecaja višemjesečnog školskog volontiranja na psihološki i socijalni razvoj učenika, a kvantitativnom analizom se ciljano ispitivao utjecaj na neka stanja i osobine učenika (zadovoljstvo životom i školom, socijalnu integriranost, samopoštovanje, opću samoefikasnost), kao i na osjećaj građanske dužnosti i vještine za odgovorno građansko ponašanje, kvalitativnom analizom se posebna pažnja posvetila upravo pitanju kako učenici percipiraju promjene i ima li ih uopće u njihovim osobinama, stanjima, mišljenjima i ponašanju uslijed aktivne uključenosti u volontiranje. Analiza sadržaja 46 različitih navoda promjena kod učenika osnovnih škola (tj. 1.5 promjena po učeniku koja je drugačija od navoda ostalih učenika) i 52 različita navoda promjena učenika srednjih škola (tj. 1.7 promjena po učeniku koja je drugačija od navoda ostalih učenika), rezultirala je ukupnom frekvencijom od 119 promjena u uzorku učenika osnovnih škola i 126 promjena u uzorku učenika srednjih škola.

Kategorizirani odgovori učenika osnovne i srednje škole na pitanje o tome što se kod njih promijenilo tijekom volontiranja prikazani su u tablicama 10. i 11., a postotak odgovora u pojedinim kategorijama na slikama 14. i 15.

Tablica 10. Što se kod učenika promijenilo tijekom volontiranja (osnovna škola)

KATEGORIJA	frekvencija
Odnos prema drugima	41
bolji odnosi i komunikacija, otvorenost prema nepoznatima	11
veće poštovanje i osjetljivost za druge	10
više pomaganja	9
složnost i suradnja, ponos na školu	7
više druženja, novi prijatelji	4
Promjena u percepciji i mišljenju	29
veće primjećivanje problema današnjeg društva	14
širi, drugačiji pogled na život	11
promjena percepcija ljudi u nevolji/nemoći/potrebitih	4
Učenje	26
stjecanje novih vještina (npr. šivanje), poduzetništvo, kreativnost	10
postali su aktivniji i organiziraniji, bolje iskorištavanje slobodnog vremena	6
bolje metode učenja	5
saznali načine na koje mogu pomoći ljudima	5
Osobni razvoj	23
skromniji	7
zahvalniji	5
bolja osoba	5
lakše nošenje s problemima	2
sretniji	2
manje sebični	2
Bez promjene	5
ništa se nije promijenilo	5

Na slici 14. vidi se kako su se najveće promjene dogodile u odnosu prema drugima. Osnovnoškolci navode kako su počeli više pomagati, bolje se ponašaju prema drugima, a pogotovo prema starijim osobama (oni učenici koji su posjećivali dom za starije i nemoćne). Također, postali su otvoreniji prema nepoznatim ljudima, više ih poštuju i bolje (pristojnije) komuniciraju s njima. Postali su osjećajni te razvili osjetljivost za potrebe drugih, čak i njima od prije nepoznatih ljudi.

Postaje nam normalno da pomazemo drugima. Prije, npr., možda bismo mi i vidjeli da je nekom teško, ali ne bismo mu odmah došli u pomoć, a sada nam već to postaje normalno i uopće ne razmišljamo hoćemo li mu pomoći ili ne.

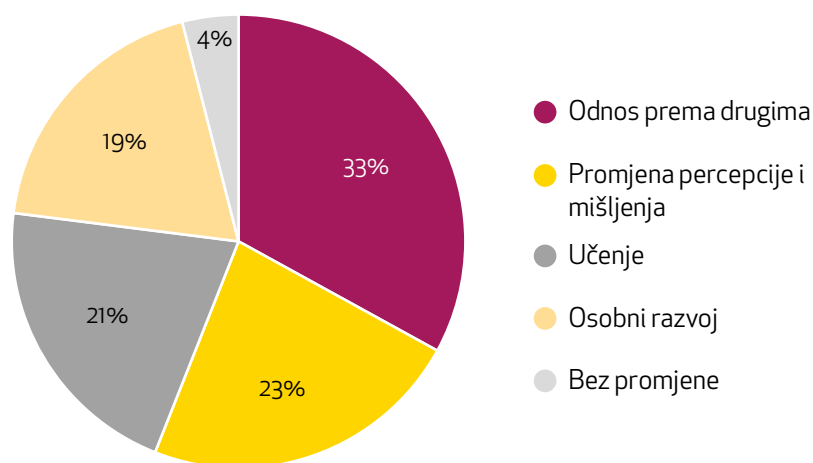
Prilično je izražena promjena i u percepciji i mišljenju učenika. Kako navode, volontiranje im je promijenilo pogled na život, gledaju stvari drugim očima i imaju „širi“ pogled na svijet. Počeli su i više primjećivati u kakvom svijetu živimo, koliko je ljudi u potrebi i koji su općenito problemi današnjeg društva: njihove obitelji, prijatelja, zajednice, ali i šire.

Kad sam bila mala, mislila sam da su svi isti kao ja, da su svi sretni, ali sad kad sam starija, više razumijem da nije sve tako lijepo i sretno.

Učenici volonteri, sudionici u programu vršnjačke pomoći pri učenju, poučavajući druge i za sebe su pronašli neke nove načine učenja – lakše uče, kontinuirano utvrđuju gradivo, bolje se organiziraju, što se odrazilo na bolji uspjeh u različitim predmetima. Kroz pripremu za humanitarne akcije razvili su kreativnost, naučili neke nove vještine poput šivanja, izrađivanja ukrasa te prodaje, tj. poduzetništva, a kroz akcije uređenja škole vještinu vrtlarstva. Navode i kako su kroz projekt volontiranja naučili različite načine na koje mogu pomoći ljudima u nevolji.

Tijekom volontiranja učenici postaju svjesni promjena u svojoj ličnosti. Smatraju da su postali bolje osobe: *Volontiranje me naučilo da budem bolja osoba za cijeli život, skromniji: Postala sam skromnija. Više gledam što mi je nužno a što nije, zahvalniji za ono što imaju i manje sebični.* Pojedini navode da bolje rješavaju vlastite probleme i da su općenito sretniji otkad volontiraju.

Otkad volontiram primjećujem razlike u ljudima – koliko je netko spreman pomoći i koliko nije. Kad vidim tu dobru i lošu stranu, onda to potiče mene da budem bolja osoba jer vidim kako je na lošoj, a kako na dobroj strani.



Slika 14. Što se kod učenika promijenilo tijekom volontiranja (osnovna škola)

Tablica 11. Što se kod učenika promijenilo tijekom volontiranja (srednja škola)

KATEGORIJA		frekvencija
Odnos prema drugima		48
	bolji odnos prema drugima	13
	veća suradnja i bliskost među učenicima	9
	lakše komuniciranje, bolje uspostavljanje kontakata	7
	postali su komunikativniji, otvoreniji, suosjećajniji, više se povezuju s nepoznatim ljudima	6
	više surađuju	4
	manje svadljivi i bezobrazni, pristojniji	4
	potakli obitelj i prijatelje na volontiranje	3
	više pomažu drugima	2
Promjena percepcije i mišljenja		31
	promjena percepcije i načina razmišljanja o životu	18
	promjena percepcije i načina razmišljanja o ljudima	7
	više cijene i zadovoljniji s onim što imaju	5
	razvili stavove o volontiranju kao nečemu potrebnom	1
Osobni razvoj		26
	promjena ličnosti na bolje	9
	sretniji, ispunjeniji	8
	strpljiviji u različitim situacijama	7
	smireniji	2
Učenje i novo iskustvo		21
	vještine učenja i poučavanja	7
	bolja organizacija i kvaliteta slobodnog vremena	5
	kreativnost	4
	nova iskustvo	3
	naučili što, kako i koliko mogu napraviti za druge	2
Bez promjene		7
	ništa se nije promijenilo	7

I kod srednjoškolaca se najviše promjena uslijed volontiranja pojavilo u odnosima s drugima. Spremnije prilaze, otvoreniji su, lakše komuniciraju, pristojniji su, više pomažu i povezuju se s nepoznatim ljudima. Unutar škole i razreda više surađuju, provode više vremena zajedno: *Od pojedinca može izaći ideja, ali potrebna je grupa da se od nje nešto napravi.* Volontiranje je povezalno učenike i učvrstilo njihove odnose:

Primijetio sam na razini razreda, svi si pomažemo, učvrstilo je odnose u razredu. Ima ta neka volonterska atmosfera, neki neformalni oblik volontiranja. Prešlo je iz nečije dobre volje u neko nepisano pravilo u razredu.

Jedna učenica je navela da od kad je uključena u projekt volontiranja, da se manje svađa i da je manje bezobrazna prema drugima te da su tu razliku primijetili članovi njene obitelji, prijatelji, ali i profesori. Neki učenici su svojim primjerom potakli obitelj i prijatelje na volontiranje.

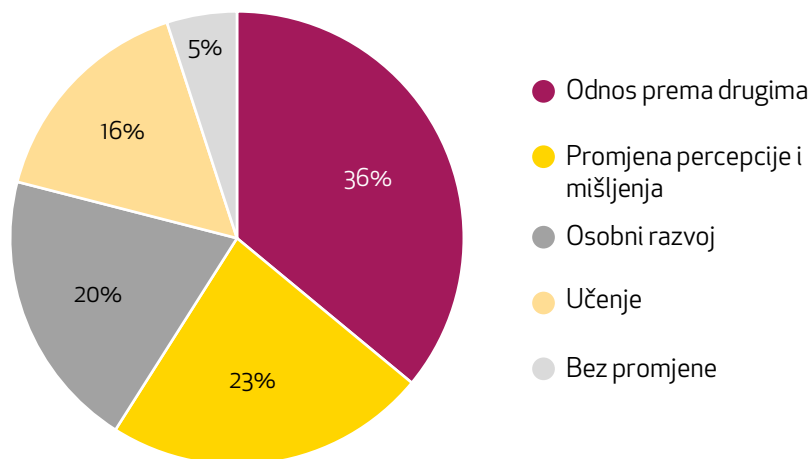
Vjerojatno do ovih promjena u ponašanju ne bi ni došlo da im se nije promijenila percepcija i način razmišljanja. Kako kažu, drugačije gledaju na život i društvene situacije u zemlji i svijetu te počinju shvaćati kolikim ljudima je potrebna pomoć: *Ja sam postala otvorenija i prestala sam gledati stvari površno, postala sam sretnija.*

S druge strane, više cijene život i zadovoljniji su s onim što imaju: *Pokazalo mi je da trebam držati noge na tlu. Vidio sam kako nisu sve ružičasti baloni, da drugi možda doživljavaju puno gore situacije i da se ne smijemo bahatiti sa stvarima.*

Srednjoškolci procjenjuju kako ih je iskustvo volontiranja promijenilo i kao osobe. Postali su bolji ljudi: *Osjećao sam se dobro sa sobom.*, a sudjelovanje u volontiranju ih je ispunjavalo i činilo sretnima: *Uvidjela sam da nema ništa ljepše od osmijeha osobe kojoj si pomogao.* Kako navode, postali su smireniji i strpljiviji u različitim situacijama.

Osim što su utvrdili postojeće znanje, unaprijedili su vlastite metode učenja, ali i razvili vještine poučavanja te tako utjecali i na bolji uspjeh razreda. Neki su stekli nova iskustva koja do tada nisu imali, naučili su da mogu učiniti mnogo za druge i na različite načine pomoći: *Shvatila sam da je pomoći drugima lakše nego što se čini.* Na volontiranje gledaju kao kvalitetnije provođenje slobodnog vremena za što je potrebno samo se bolje organizirati.

Usprkos velikom broju različitih navoda promjene uslijed volontiranja, sedam učenika je izjavilo da se kod njih nisu dogodile nikakve promjene.



Slika 15. Što se kod učenika promijenilo tijekom volontiranja (srednja škola)

Opće zadovoljstvo volontiranjem i izvori zadovoljstva

Svi učenici osnovne škole bili su zadovoljni volontiranjem. Njih 58 % je jako zadovoljno, a 42 % zadovoljno (slika 16).

Kad je u pitanju zadovoljstvo volontiranjem, najčešće su govorili o svojim osjećajima: *Volontiranje me usređuje i daje mi poticaj za pomaganjem i usrećivanjem drugih ljudi. Zadovoljna sam i ponosna na svoj doprinos volontiranju; Drago mi je da mogu pomoći i sretna sam što imam te mogućnosti da pomažem i školujem se.* Oko 16 % učenika je izjavilo da im je drago što im se pružila prilika za volontiranje.

Uz opću procjenu zadovoljstva volontiranjem, pitalo ih se i za zadovoljstvo školom i životom općenito. Vezano za školu odgovarali su najčešće u terminima pokretanja projekta „Školski volonteri”: *Zadovoljna sam što se moja škola uključila u volontiranje, da ne misle samo na svoje prihode, već da i pomažu drugim ljudima; Zadovoljna sam sa školom. Ako se to može reći, ponosna sam na školu zato što smo dobili ideju da uđemo u volonterski projekt i druge projekte koji mogu poboljšati naše učenje i društvene sposobnosti. Jako mi se to sviđjelo.* Njih 13 % navodi da su ponosni na školi i da su volontiranjem doprinijeli dobrom statusu škole.

Zadovoljni su i svojim životom, a volontiranje im je u velikoj mjeri osvijestilo zahvalnost za ono što imaju: *Imam prijatelje s kojima se volim družiti i obitelj koja me podržava. Imam sve što mi je potrebno; Sretna sam što imam sve što mi je potrebno, a da ne moram imati sve što želim; Život mi je ispunjen druženjem, treniranjem i učenjem. Svoje probleme rješavam hrabro i znam kako uvijek postoji izlaz.*

Više od tri četvrtine ispitanih srednjoškolaca jako je zadovoljno volontiranjem (slika 16). *Jako sam zadovoljna volontiranjem koje je promijenilo moj život i pogled na školovanje.*

Tek dvoje učenika je navelo kako nisu bili zadovoljni organizacijom volontiranja, ali ne i samim volontiranjem. Na poticaj moderatorice svi sudionici su iznijeli neke vrijedne i konkretne ideje za poboljšanje koje se navode kasnije u tekstu. Uglavnom su o volontiranju u školi govorili kao korisnom i potrebnom:

Volontiranjem sam zadovoljna puno, samo bi ga trebalo biti puno više. Škola bi trebala imati više akcija. U životu osobnom nemam prilike puno pomagati jer se ne nalazim u takvom okruženju.

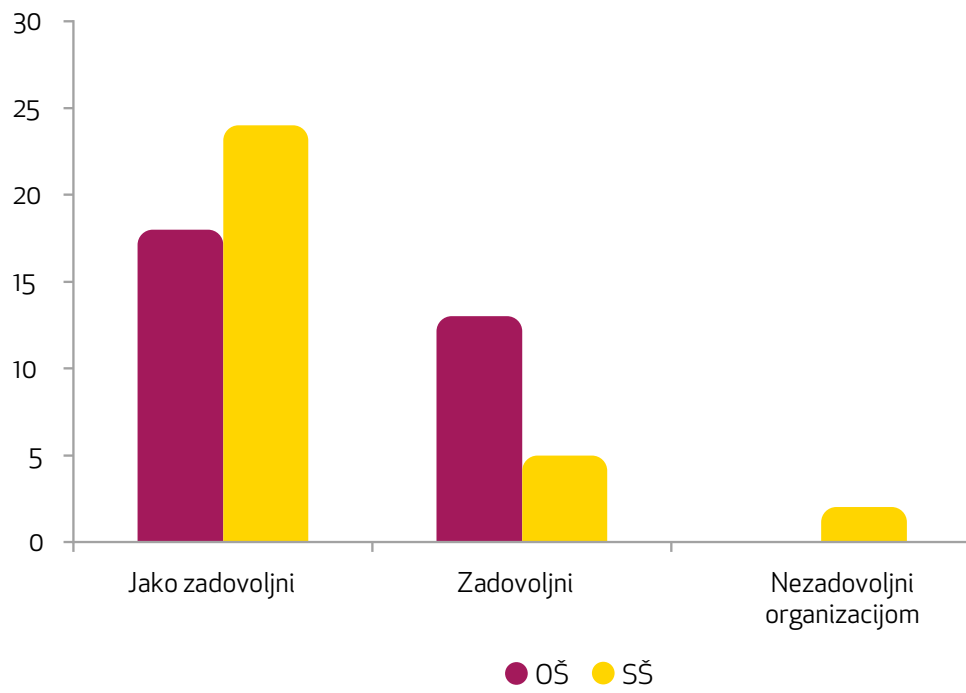
Rekao bi da sada u ovoj dobi je najveća korist to povezivanje s različitim ljudima, kulturama i mišljenjima jer onda svi ti ljudi dobivaju ime, dobivaju lice, upoznajemo stvarne ljude i bolje shvaćamo cijelu situaciju.

Unatoč uvriježenom mišljenju o nezadovoljnim srednjoškolcima, intervjuirani učenici su uglavnom zadovoljni i školom i životom. Njih 35 % izjavljuje da su izrazito zadovoljni školom i životom. Slično kao i kod osnovnoškolaca, sudjelovanje u projektu „Školski volonteri” im je promijenilo percepciju vlastitog života.

Imam sve što mi je potrebno i na tome sam jako zahvalna, a volontiranje me naučilo da budem bolja osoba za cijeli život. Ponosna sam na sebe i sve učenike, i na sve ljude što volontiraju jer jedino to može poboljšati nekoga, odnosno napraviti ga boljim čovjekom.

Ljudi koji su bolesni ili imaju neki hendikep su sretni i veseli, a mi koji imamo sve smo uvijek nešto namrgođeni. Nakon što sam to shvatio, meni ni jedan dan nije bio ružan.

Da me je netko pitao koliko sam zadovoljna životom godinu dana prije volontiranja, vjerojatno bi rekla da nisam skroz zadovoljna, ali onda kad vidim druge ljude, kad malo gledam stvari drugačije, sad mogu reći da sam itekako zadovoljna svojim životom. Više ne gledam na nepotrebne sitnice, ne gledam stvari površno.



Slika 16. Zadovoljstvo volontiranjem učenika osnovnih i srednjih škola

Koristi koje će učenici imati od volontiranja

Kategorizirani odgovori učenika osnovne i srednje škole na pitanje o tome kako će im iskustvo volontiranja pomoći u životu, prikazani su u tablicama 12. i 13., a postotak odgovora u pojedinim kategorijama na slikama 17. i 18.

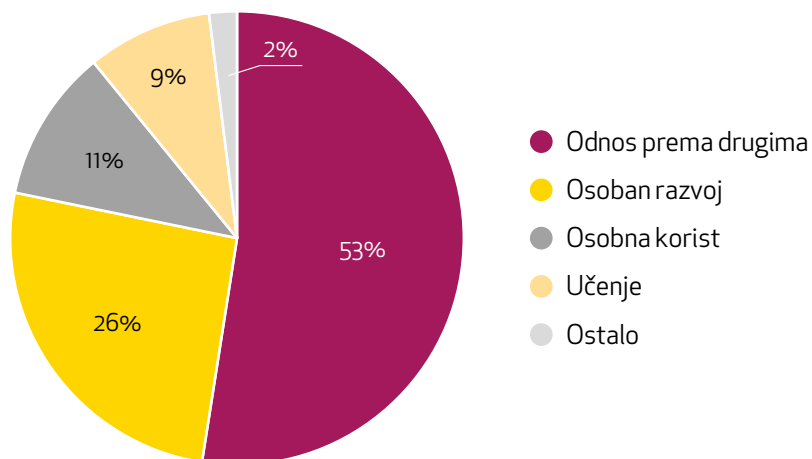
Tablica 12. Kako će učenicima osnovnih škola iskustvo volontiranja pomoći u životu

KATEGORIJA		frekvencija
Odnos prema drugima		35
	namjera nastavka volontiranja	10
	pomaganje drugima	9
	više poštovanja, ljubaznosti, suosjećanja i razumijevanja za druge	9
	pomoć u upoznavanju novih ljudi	4
Osoban razvoj		17
	samorazvoj - biti bolji	10
	komunikacijske vještine	3
	rješavanje problema	2
	skromnost	2
Osobna korist		7
	pri izboru zanimanja, upisu u srednju školu.	5
	u budućnosti	2
Učenje		6
	stjecanje novog iskustva	2
	novo znanje	2
	kreativnost	1
Ostalo		1
	ne znam	1

Osnovnoškolski volonteri većinom navode da će im iskustvo volontiranja pomoći u odnosu prema drugima tako da će nekoliko njih nastaviti volontirati i/ili općenito više pomagati, lakše prepoznati ljude kojima je teško, znati kako pomoći i biti spremniji pomoći onima kojima je teško: *Moći ću prepoznati ljude kojima je teško i znat ću kako im mogu pomoći.* Također, procjenjuju da će imati više poštovanja i razumijevanja za druge: *Znat ću biti ljubazna prema drugima.* A i pripomoći će im u tome da steknu prijatelje i/ili upoznaju novi ljude: *Pomoći će mi jer jednostavno kroz volontiranje znam kako se odnositi prema drugima i to mi pomaže da imam prijatelje.*

Navode da je volontiranje pridonijelo njihovom osobnom razvoju u nastojanjima da budu bolji ljudi: *Gledam zrelije na život, a ne samo materijalno*, da više komuniciraju i bolje se snalaze u rješavanju problema: *Znat ću kako pomoći riješiti tuđe, ali i svoje probleme*, i da budu skromniji.

Nešto su i naučili, stekli neka nova znanja i vještine, doživjeli nova iskustva i razvijali kreativnost: *Omogućuje mi da radim nešto novo i drugačije*; *Na kraju krajeva, možda bude od neke koristi u budućnosti*.



Slika 17. Kako će učenicima osnovnih škola iskustvo volontiranja pomoći u životu

Tablica 13. Kako će učenicima srednjih škola iskustvo volontiranja pomoći u životu

KATEGORIJA		frekvencija
Odnos prema drugima		34
	nastaviti volontirati	13
	više pomagati drugima	9
	poticati druge na volontiranje	7
	stjecanje novih prijatelja	5
Osobni razvoj		29
	životno iskustvo - lakše nošenje s različitim ljudima i situacijama	8
	promjena percepcije i mišljenja	6
	samorazvoj - biti bolji, širiti dobro	5
	rješavanje problema	4
	komunikacijske vještine	4
	osjećati se bolje, ispunjenije	2
Osobna korist		14
	pri upisu na fakultet / dobivanje posla	12
	dobar dojam pred profesorima	2
Ostalo		4
	nismo sigurni	3
	bolje ispunjavanje slobodnog vremena	1

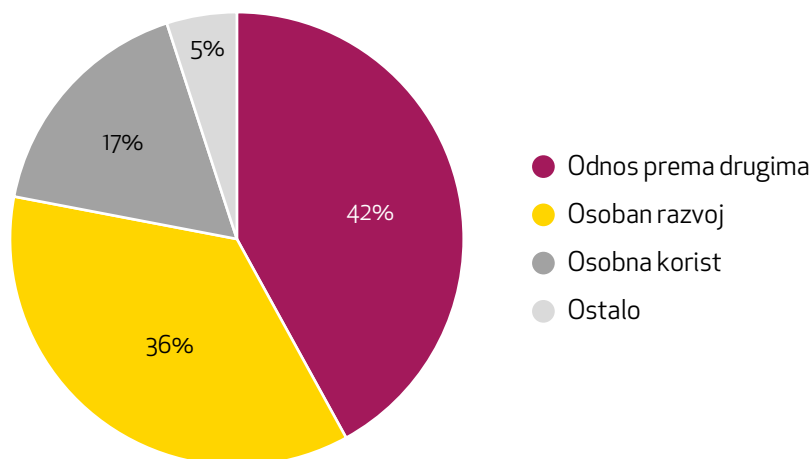
Srednjoškolcima će sudjelovanje u projektu „Školski volonteri“ u životu najviše pomoći u odnosu prema drugima i osobnom razvoju. Najveći broj njih planira nastaviti volontirati dok preostali navode kako će općenito više pomagati drugima jer su kroz projekt naučili kako: *Poticat ću druge da se uključe u volonterske akcije i nastaviti ću pomagati drugima.* Osim toga, daju drugima dobar primjer te će ih na taj način poticati na volontiranje: *Moći ću utjecati na okolinu te poticati mlade i odrasle da sudjeluju i čine neku razliku u društvu.* Ovo iskustvo će im pomoći i da upoznaju nove ljude, postanu društveniji i steknu nove prijatelje.

Možemo utjecati samo na svijest drugih, ali opet pojedinac ne može ništa sam. Može utjecati samo na one oko sebe, a ako nas je više, onda svi utječemo. Trebalo bi mnogo ljudi podučiti o volontiranju da se širi kao neka dobra zaraza, dok se nešto stvarno ne promijeni.

Iskustvo volontiranja će im također pomoći u osobnom razvoju jer su kroz sudjelovanje u projektu dobili, kako navode, životno iskustvo: *Pomoći će mi tako što ću imati životno iskustvo.* Drugačije gledaju na budućnost, otvoreniji su prema svijetu i proširio im se repertoar mišljenja jer mogu sagledati stvari kroz različite životne situacije. To im omogućava da se u budućnosti lakše nose s nekim životnim situacijama i različitim ljudima te da znaju kako reagirati. Ozbiljnije shvaćaju probleme i mogu brže pronaći rješenja. Jedan učenik kaže da mu volontiranje daje odgovor na pitanje „Kako dalje u životu i što napraviti?“ Osim

razvoja komunikacijskih vještina te općenito stjecanja životnog iskustva, uči ih kako *biti bolji ljudi, širiti dobro*, što će i njima povećati dobrobit i osjećaj ispunjenja.

U ovom iskustvu vide i neku osobnu korist za svoju budućnost. Može im pomoći pri upisu na fakultet ili za dobivanje posla, jer *lijepo izgleda u životopisu*, a i profesori pozitivno gledaju na to.



Slika 18. Kako će učenicima srednjih škola iskustvo volontiranja pomoći u životu

Preporuke učenika za poboljšanje volonterskih programa

Iako se učenike nije eksplicitno pitalo o njihovim prijedlozima za poboljšanje volonterskih programa, oni su u razgovoru to spontano napominjali, pa ih ovdje navodimo.

- > *Bilo bi bolje da ima još više vršnjačkog pomaganja u učenju jer je to učenicima stres.*
- > *Bilo bi dobro bolje organizirati volontiranje u smislu fiksnog vremena i mjesta sastanaka.*
- > *Voljeli bi mjesečne sastanke volontera da podijelimo iskustva. To bi nam značilo pa bi možda smislili neku zajedničku akciju.*
- > *Sastanci jednom tjedno dovoljni su za pripremu, a tijekom akcija trebaju biti češće.*
- > *Više povezivanje s volonterima iz drugih zemalja.*
- > *Više povezivanje s volonterima iz drugih škola.*
- > *Imati u školi savjetnika za volontere.*
- > *Zajednički izleti volontera.*
- > *Akcije koje okupljaju učenike, profesore i roditelje.*
- > *Samostalno organiziranje akcija za, npr., bolesnu i napuštenu djecu, stare i nemoćne, beskućnike, napuštene životinje.*

Izdvojeno

Malo je stresno, treba to znati. Ako ne razumije od početka, trebaš puno puta ponoviti, onda nekad ne prate. „Zašto ne pratiš?“ Ja objašnjavam, a on mene ne prati. „Daj me prati što ti govorim!“ Onda me uvijek pita to isto pa mu ponovim pet puta. Malo je stresno, ali na kraju kad skuži, hvala Bogu, lakše mi je. „Hvala Bogu, naučio si!“

(učenica, SŠ)

Roditelji nas od malena uče da pomažemo drugima. Vjerujem da bi i inače pomagali kad bi uvidjeli priliku. Zato mislim da je odlično da te škola koja je odgojno-obrazovna ustanova isto na neki način uči i potiče da pomažeš još više. Da se razvije kao neki instinkt. Ako netko traži pomoć, a ti vidiš da mu treba pomoć – treba mu pomoći. Nitko te ne mora zamoliti, nego je to jednostavno taj neki tvoj instinkt – nešto što ti hoćeš.

(učenica, OŠ)

Meni se dosta sviđjelo kada smo svi organizirani da pomognemo nekomu i kad smo svi u takvom okruženju i dobronamjernoj atmosferi, fokusiramo se na neke važnije stvari u životu – kako nekom pomoći, a ne svađamo se oko nebitnih gluposti koje se događaju svaki dan i s kojima smo često zaokupljeni. U tom trenutku smo u dobroj atmosferi i tada zapravo imamo kao „open mind“ i otvoreni smo za zreliji pogled na život. Kod svađa oko gluposti si zatvoren i utupljen u svoja razmišljanja i ne primaš ništa što se protivi tvojem mišljenju. A kad si u dobroj atmosferi i kad pomažeš nekom, onda si otvoren za svašta.

(učenica, OŠ)

Kada čujemo da neka poznata osoba daje veliku količinu novaca, npr. za pomoć Africi, nije dobro što se mi iznenadimo, što je nama čudno kako je netko toliko dobar. Zapravo, to dokazuje da sama volja za pomaganjem nije dovoljno razvijena. Jer čim se mi čudimo kad netko nekome pomogne, to nije dobro. To bi trebalo biti normalno, navika.


(učenica, OŠ)

Imam sve što mi je potrebno i na tome sam jako zahvalna, a volontiranje me naučilo da budem bolja osoba za cijeli život. Ponosna sam na sebe i sve učenike, i na sve ljude što volontiraju jer jedino to može poboljšati nekoga, odnosno napraviti ga boljim čovjekom.

(učenica, OŠ)

Čula sam da se volontiranje provodi u školi pa sam htjela probati kako bi to izgledalo direktno utjecati na zajednicu i pomagati ljudima koji mi nisu nužno ni bliski. Glavni razlog je bio da vidim koliko zapravo jedna osoba može pozitivno utjecati na društvo.

(učenica, SŠ)

The background is a vibrant yellow with a pattern of various small, light-yellow icons. These icons include a notebook, a book, a pencil holder, an apple, a smiley face, a clock, a bird, a beaker, a potato, a smiley face with hearts, a hammer, a hand, a pencil, a laptop, a lightbulb, a pair of scissors, a smiley face with hearts, a leafy branch, a ruler, a speech bubble, a lightbulb, a smiley face with hearts, a speech bubble, a ball, a hand, a bus, a DNA helix, a leafy branch, a lightbulb, a smiley face with hearts, a magnifying glass, a smartphone, a hammer, a hand, a brush, a compass, a smiley face with hearts, and several arrows pointing in different directions.

III

zaključci



Zaključak kvalitativnog istraživanja



Učenci osnovnih i srednjih škola imali su brojne različite razloge za priključivanje projektu „Školski volonteri“. Ti razlozi su u najvećoj mjeri bili intrinzične naravi u vidu vrijednosti, samorazvoja i učenja. Učenicima osnovnih škola dominantni motiv bio je želja za pomaganjem drugima koja proizlazi iz osobnih vrijednosti, tj. odgoja. Učenci srednjih škola su gotovo podjednako bili motivirani preporukom profesora da iskoriste vlastita znanja i vještine i željom za pomaganjem u onome što mogu i znaju. Ostali razlozi odnose se na osobni razvoj i nastojanje da budu dobri ljudi i osjećaju se dobro te zadovolje znatiželju, tj. želju za učenjem i stjecanjem novog iskustva. Učenci osnovnih škola bili su isključivo intrinzično motivirani, dok su učenci srednjih škola bili dominantno intrinzično motivirani, ali i svjesni ponekih ekstrinzičnih razloga poput stjecanja novih prijatelja i prilike da volontiranje uvrste u svoj životopis.

Promjene koje su kod sebe primijetili kao rezultat volontiranja najviše se odnose na njihov odnos prema drugima i drugačiju perspektivu gledanja na život, ljude i situacije, što postavlja dobre temelje za razvoj građanskih kompetencija. Osnovnoškolci su stekli neka nova znanja i vještine te razvili neke vrline poput skromnosti i zahvalnosti. Srednjoškolci vjeruju da su kroz volontiranje promijenili sebe na bolje, postali bolji ljudi te razvili vještine učenja.

I osnovnoškolci i srednjoškolci izjavljuju da će im ovo iskustvo volontiranja najviše koristiti u budućim odnosima s ljudima te planiraju nastaviti volontirati formalno i neformalno kroz pomaganje drugima. Drugi ishod koji će im biti koristan za budućnost je samorazvoj. Dok osnovnoškolci navode samorazvoj u terminima *biti bolji ljudi*, srednjoškolci vide vrijednost u volontiranju kao životnoj školi koja ih priprema na različite ljude i situacije te pronalaženja rješenja problema. Srednjoškolci gotovo podjednako vide korist od volontiranja kako u odnosu prema drugima tako i u samorazvoju. I jedni i drugi vjeruju da će im ovo iskustvo pomoći kao dobra referenca za daljnje školovanje i/ili zaposlenje, s time da osnovnoškolci vjeruju da će im stečena znanja i vještine pomoći i u budućem životu.

Svim učenicima se volontiranje svidjelo i zadovoljni su projektom, a rijetke primjedbe srednjoškolaca su uglavnom upućene na probleme organizacijske prirode i reakcije drugih ljudi na njihovo volontiranje, dok je osnovnoškolcima zasmetala društvena neosjetljivost. Najviše im se svidjelo pomaganje i druženje, a ovo potonje je posebno izraženo kod srednjoškolaca.

Dobivena mišljenja učenika govore nam da oni prepoznaju potrebe društva za društveno odgovornim ponašanjem i aktivnim građanstvom te izražavaju spremnost, samo ih kroz projekte volontiranja treba poučiti kako.

2

Zaključak kvantitativnog istraživanja

Karakteristike učenika koji su sudjelovali u istraživanju

1. Općenito, učenici imaju vrlo razvijen osjećaj za svoje građanske dužnosti, no procjenjuju da su njihove građanske vještine uglavnom prosječno razvijene.
2. Djevojčice u osnovnoj školi imaju razvijeniji osjećaj za građanske dužnosti i razvijenije građanske vještine, češće volontiraju jer je to u skladu s njihovim vrijednostima i zadovoljnije su školom. U srednjoj školi razlike su manje, a jedina je u tome da djevojke imaju razvijeniji osjećaj za građanske dužnosti.
3. Učenici osnovne škole imaju razvijeniji osjećaj za građanske dužnosti, češće volontiraju jer je to u skladu s njihovim vrijednostima i općenito su zadovoljniji školom.
4. Učenici koji su se prijavili za volonterske programe imali su prije početka provedbe tih programa veći osjećaj za građanske dužnosti, razvijenije građanske vještine, a bili su i zadovoljniji i školom, i svojim životom

Utjecaj programa školskog volontiranja

1. Učenici su iznadprosječno zadovoljni svojim sudjelovanjem u volonterskim programima, s tim da su učenici srednje škole zadovoljniji od učenika osnovne škole i procjenjuju da su im svi motivi bolje zadovoljeni. Gotovo svi učenici srednje škole namjeravaju nastaviti volontiranje, te većina učenika osnovne škole. Razlika između učenika i učenica nije bilo.
2. Svi učenici procjenjivali su da su volontiranjem najbolje zadovoljili motiv koji se odnosi na razumijevanje/učenje i motiv za druženjem.
3. Školsko volontiranje dovelo je do povećanja osjećaja građanskih dužnosti kod učenika osnovne škole, kao i do povećanja njihovih građanskih vještina. Također, bili su zadovoljniji svojim životom nego prije. Učenici srednje škole su nakon sudjelovanja u volonterskim programima postali zadovoljniji školom.
4. Programi školskog volontiranja nisu utjecali na socijalnu integriranost učenika u školi, kao ni na njihovo samopoštovanje i opću samoefikasnost.
5. Općenito se može zaključiti da su volonterski programi više utjecaja imali na učenike osnovne nego na učenike srednje škole, i to u području angažiranog građanskog ponašanja i osobne dobrobiti.

3

Kako povećati broj mladih volontera



Kako je već navedeno, dobro je da se djeca i adolescenti što ranije uključe u volonterske programe. No kako je to dobna skupina koja je općenito najmanje zainteresirana za volontiranje, potrebno je poduzeti različite mjere kako bi se povećao broj mladih volontera. Škole su sigurno jedno od najboljih mjesta za to, pa se u nastavku teksta navode neke preporuke za to što škole mogu učiniti kako bi se njihovi učenici češće odlučivali za volontiranje.

- Jedan od glavnih razloga zašto mladi ne volontiraju je taj što jednostavno ne znaju ništa o tome. Ponekad je dovoljno u školi ih informirati o mogućnosti volontiranja u različitim organizacijama. Uvijek će biti onih koje će već sama informacija potaknuti na volontiranje, bilo tada bilo kasnije.
- Potaknuti uključivanje u volonterske programe u što ranijoj dobi. Kao što je već navedeno, oni koji volontiraju kao mladi, češće to čine i kao odrasli. Hoće li neko dijete postati volonter kao adolescent ili odrasla osoba, ovisi donekle o njegovoj ličnosti i temperamentu, ali su važnije prilike koje škola i lokalna zajednica pružaju za volontiranje.
- Potaknuti učenike na uključivanje u različite projekte u školi i zajednici u kojima je i volontiranje dio aktivnosti. Mnogi učenici izjavljuju da im *nikad nije palo na pamet* volontirati jer ih nitko za to nije ni pitao niti im ponudio.
- Ponuditi različite volonterske projekte jer mnogi ne počnu volontirati ili odustanu zato što su im neke aktivnosti preteške, prelagane, dosadne ili nedovoljno zanimljive.
- Razgovarati s roditeljima o mogućnostima koje pruža volontiranje jer mnogi počinju volontirati zato što su ih na to potaknuli roditelji ili prijatelji. Također, mladi su skloniji volontirati ako je u to uključena i njihova obitelj, a takvo zajedničko iskustvo može ojačati i obiteljsku povezanost.
- Naglasiti moguće pozitivne posljedice volontiranja.
- Organizirati volontiranje kao dio školskih predmeta.
- Podijeliti s učenicima priče o poznatim volonterima. To mogu biti slavne osobe poput Majke Tereze, dobitnici Volonterskog Oskara ili aktivisti koji su se borili za zaštitu ljudskih prava. Također, u školu možete pozvati neku mladu entuzijastičku osobu koja volontira i koja je po dobi bliska učenicima. S njom će se učenici najbolje moći identificirati i ona će ih najlakše svojim entuzijazmom potaknuti na volontiranje.
- Provedene volonterske programe treba prezentirati na razini cijele škole.

Je li volontiranje „zarazno“?

U jednom istraživanju koje je proveo američki psiholog Jonathan Haidt (2003) sudionici su bili studenti podijeljeni u tri skupine. Jedna skupina gledala je desetominutni film o Majci Terezi. Ovaj film izazvao je kod njih osjećaj ushićenosti (eng. elevation), osjećaj koji se javlja kad ljudi vide da netko nesebično pomaže potpunim strancima, kao što je to činila Majka Tereza. Druga skupina gledala je „Najsmješniji američki kućni video“ što je kod njih izazvalo dobro raspoloženje, dok je treća skupina gledala emocionalno neutralni dokumentarni film.

Nakon gledanja filma sudionicima je ponuđeno da odaberu između dvije stvari. Mogli su učiniti nešto za sebe (pojesti čokoladu ili otići u kino) ili se prijaviti za kratko jednokratno volontiranje. Oni koji su gledali film o Majci Terezi češće su birali volontiranje, dok su oni koji su gledali humoristički video češće birali učiniti nešto za sebe. Zaključeno je da osjećaj zadovoljstva i sreće potiče ljude da se usmjere na osobne i unutarne ciljeve, dok osjećaj ushićenosti usmjerava njihovu pažnju prema drugim ljudima.

Reference

- Arches, J., Fleming, J. (2006). Young people and social action: youth participation in the United Kingdom and the United States. *New Directions for Youth Development*, 111, 81- 90.
- Atkins, R., Hart, D., Donnelly, T. (2005). The association of childhood personality type with volunteering during adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 51, 145-162.
- Begović, H. (2006). *O volontiranju i volonterima/kama*. Zagreb: Volonterski centar
- Bežovan, G., Zrinščak, S. (2007). Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena?. *Revija za socijalnu politiku*, 14(1), 1-27.
- Bobek, D. L., Zaff, J. F., Li, Y., Lerner, R. M. (2009). Cognitive, emotional, and behavioral components of civic action: Towards an integrated measure of civic engagement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(5), 615-627.
- Breer, P. E., Locke, E. A. (1965). *Task experience as a source of attitudes*. Homewood, IL: Dorsey Press
- Burns, D., Reid, J., Toncar, M., Anderson, C., Wells, C. (2008). The effect of gender on the motivation of members of generation Y college students to volunteer. *Journal of Non-profit & Public Sector Marketing*, 19(1), 99-118.
- Carlo, G., Okun, M.A., Knight G.P., de Guzman, M.R.T. (2005). The interplay of traits and motives on volunteering: Agreeableness, extraversion and prosocial value motivation. *Personality and Individual Differences*, 38(6), 1293-1305.
- Celio, C.I., Durlak, J., Dymnicki, A. (2011). A meta-analysis of the impact of service-learning on students. *Journal of Experiential Education*, 34, 164-181.
- Clary, E., Snyder, M., Stukas, A. A. (1998). Volunteer motivations: Findings from a national survey. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 25(4), 485-505.
- Claxton-Oldfield, S., Banzen Y. (2010). Personality characteristics of hospice palliative care volunteers: The "big five" and empathy. *The American Journal of Hospice and Palliative Care*, 27, 407-412.
- Conrad, D., Hedin, D. (1981). *National assessment of experiential education: A final report*. St. Paul, MN: Center for Youth Development and Research, University of Minnesota.
- Conway, J.M., Amel, E.L., Gerwien, D.P. (2009). Teaching and Learning in the Social Context: A Meta-Analysis of Service Learning's Effects on Academic, Personal, Social, and Citizenship Outcomes. *Teaching of Psychology*, 36, 233-245.
- Craig-Lees, M., Harris, J., Lau, W. (2008). The role of dispositional, organizational and situational variables in volunteering. *Journal of Non-profit & Public Sector Marketing*, 19(2), 1-24.
- Ćulum, B., Ledić, J. (2010). Učenje zalaganjem u zajednici – integracija visokoškolske nastave i zajednice u procesu obrazovanja društveno odgovornih i aktivnih građana. *Revija za socijalnu politiku*, 17, 1, 71-88.
- Damon, W. (2004). What is positive youth development? *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 13-24.
- Eley, D. (2001). The impact of volunteering on citizenship qualities in young people. *Voluntary Action*, 4(1), 65-82..
- Eley, D. (2003). Perceptions of and reflections on volunteering: the impact of community service on citizenship in students, *Voluntary Action*, 5(3), 27-46.

- Elshaug, C., Metzger, J. (2001). Personality attributes of volunteers and paid workers engaged in similar occupational tasks. *The Journal of Social Psychology*, 141, 752-763.
- Flanagan, C. (2013). *Teenage Citizens: The political theories of the young*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Flanagan, C.A. (2004). Volunteerism, leadership, political socialization, and civic engagement. In R.M. Lerner & L. Steinberg, (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (pp. 721-746). New York: Wiley.
- Flanagan, C.A., Kim, T., Collura, J., Kopish, M.A. (2015). Community Service and Adolescents' Social Capital. *Journal of Research on Adolescence*, 25, 295-309.
- Fletcher, T.D., Major, D.A. (2004). Medical students' motivations to volunteer: An examination of the nature of gender differences. *Sex Roles*, 51(1-2) 109-114.
- Gaskin K (2004). *Volunteering and Availability for Work: An Evaluation of the Change to Jobseeker's Allowance Regulations*. Sheffield: Department for Work and Pensions.
- Grimm, R., Dietz, N., Foster-Bey, J., Reingold, D., Nesbit, R. (2006). *Volunteer growth in America: A review of trends since 1974*. Washington, DC: Corporation for National and Community Service
- Hackl, F., Halla, M., Pruckner, G.J. (2007). Volunteering and income—the fallacy of the good Samaritan? *Kyklos*, 60, 77-104.
- Haidt, J. (2003). Elevation and the positive psychology of morality. In C. L. M. Keyes & J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived* (pp. 275-289). Washington, DC, US: American Psychological Association
- Hall, R (2011) *Voltage Evaluation*. London: Youth Music
- Hamilton, S.F., Frezrl. L.M. (1988). The Impact of Volunteer Experience on Adolescent Social Development: Evidence of Program Effects. *Journal of Adolescents Research*, 1(3), 65-80.
- Handy, F., Cnaan, R. A., Brodeur, N. (2006) Summer on the Island: Episodic Volunteering in Victoria, British Columbia, *Voluntary Action*, 7(3), 31-46.
- Hart, D., Burrocks, D., London, B., Atkins, R. Bonilla-Santiago (2005). The relation of personality types to physiological, behavioural, and cognitive processes. *European Journal of Personality*. 19(5), 391-407.
- art,
- Haski-Leventhal, D., Cnaan, R. A., Handy, F., Bruney, J. L., Holmes, K., Hustinx, L. et al. (2008)'Students' Vocational Choices and Voluntary Action: A 12-Nation Study', *Voluntas* 18(1), 1-2
- Heim, P., Golant, S. K. (1993). *Hardball for women: Winning at the fame of business*. New York: Plume Books.
- Henderson, A., Brown, S.D., Pancer, S. M. (2012). Political and Social Dimensions of Civic Engagement: *The Impact of Compulsory Community Service*. *Politics & Policy*, 40, 93-130.
- Hill, M., Russell, J. (2009). *Young People, Volunteering, and Youth Projects: A rapid review of recent evidence*. National Centre for Social Research: London
- Hill, M., Stevens, D. (2010). *Measuring the Impossible? Scoping study for longitudinal research on the impact of youth volunteering*. Institute for Volunteering Research: London
- Huebner, E. S., Funk, B. A., Gilman, R. (2000). Cross-sectional and longitudinal psychosocial correlates of adolescent life satisfaction reports. *Canadian Journal of School Psychology*, 16, 53 - 64.
- Jenkins, K (2005). *Gender and Civic Engagement: Secondary Analysis of Survey Data*. CIRCLE Working Paper 41, June. Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement, Tufts University.

- Johnson, A., Notah, D. (1999). Service learning: History, Literature review, and a pilot study of eighth graders. *The Elementary School Journal*, 99(5), 453-468.
- Johnson, M.K., Beebe, T., Mortimer, J.T., Snyder, M. (1998). Volunteerism in Adolescence: A Process Perspective. *Journal of Research on Adolescence*, 8, 309-332.
- Kassam, M., Meijs, L. C. P. M., Ranade, B., Yamauchi, N., Yeung, A. B., Zrinščak, S. (2008). Students' vocational choices and voluntary action: A 12-nation study. *Voluntas*, 19(1),
- Kim, J., Morgül, K. (2017). Long-term consequences of youth volunteering: Voluntary versus involuntary service. *Social science research*, 67, 160-175.
- Kim, J., Pai, M. (2010). Volunteering and trajectories of depressions. *Journal of Aging and Health*, 22, 84-105.
- Koludrović, M., Ratković, A., Bajan, N. (2015). Odnos razredno – nastavnog ozračja, samoefikasnosti, emocionalne kompetentnosti i školskog postignuća učenika petih i osmih razreda osnovne škole. Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu, 6/7, 159-180.
- Konrath, S., Fuhrel-Forbis, A., Lou, A., Brown, S. (2012). Motives for volunteering are associated with mortality risk in older adults. *Health Psychology*, 31(1), 87-96.
- Kulik, L. (2010). Women's experience with volunteering: A comparative analysis by stages of the life cycle. *Journal of Applied Social Psychology*, 40(2), 360-388.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist*, 55(1), 170-183.
- Ledić, J. (2007). *Zašto (ne) volontiramo?: Stavovi javnosti o volonterstvu*. Zagreb: Academy for Educational Development.
- Leonard, C. (2002). *Quality of school life and attendance in primary school*. Newcastle: University of Newcastle, Australian Digital Thesis Program.
- Lerner, R. M. (2004). *Liberty: thriving and civic engagement among America's youth*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Littman-Ovadia, H., Steger, M. (2010) Character strengths and well-being among volunteers and employees: Toward an integrative model. *The Journal of Positive Psychology*, 5, 6, 419 - 43.
- Low, N., Butt, S., Ellis Paine, A., Davis Smith, J. (2007). *Helping out: A national survey of volunteering and charitable giving*. London: Cabinet Office
- Lyubomirsky, S. (2008). *The How of Happiness: A Scientific Approach to Getting the Life You Want*. New York: Penguin Books.
- Lyubomirsky, S., King, L. A., Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.
- Meier, S., Stutzer, A. (2006). Is Volunteering Rewarding in Itself. Federal Reserve Bank of Boston (Center for Behavioral Economics and Decision-Making).
- Metz E., C., Youniss J. (2005). Longitudinal Gains in Civic Development through Required Service. *Political Psychology*, 26, 413-437.
- Miller, F. (1994). Gender differences in adolescent's attitudes toward mandatory community service. *Journal of Adolescence*, 17 (4), 381-393.
- Miljković, D., Rijavec, M., Jurčec, L. (2013). Who volunteers, why and with what consequences? Life aspirations, motives and outcomes of volunteering and well-being. In P. Cunningham (ed.), *Identities and*

citizenship education: Controversy, crisis and challenges (str. 226-238). London: United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland: CiCe.

Moir, A., Jessel, D. (1995). *Muški spol – Ženski spol*. Zagreb: Izvori

Morrow-Howell, N., Hinterlong, J., Rozario, P., Tang, F. (2003). Effects of volunteering on the well-being of older adults. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 58B(3), S137-S145.

Musick, M.A. and Wilson, J. (2003) Volunteering and depression: The role of psychological and social resources in different age groups. *Social Science & Medicine*, 56, 259-269.

National Centre for Social Research (NatCen), Institute for Volunteering Research, University of Southampton, University of Birmingham, Public Zone (2011) *Formative Evaluation of v: The National Young Volunteers Service*. National Centre for Social Research: London

Newmann, F. M., Rutter, R. A. (1983). *The effects of high school community service programs on students' social development*. Madison, WI: Wisconsin Center for Education Research, University of Wisconsin.

Niemivirta, M. (1998). Individual differences in motivational and cognitive factors affecting self-regulated learning: A pattern-oriented approach. In P. Nenniger, R. S. Jager, A. Frey A. & M. Wosnitza (Eds.), *Advances in Motivation* (str. 23-42). Landau: Verlag Empirische Padagogik.

O'Brien, C., Meiste, D. (2011). *NYCI Annual Report*. Dublin: National Youth Council of Ireland

Okun, M. A., Schultz, A. (2003). Age and motives for volunteering: Testing hypotheses derived from socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, 18(2), 231-239.

Omoto, A., Snyder, M. (1995). Sustained helping without obligation: Motivation, longevity of service, and perceived attitude change among AIDS volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 671-686.

Penner, L.A. (2002). Dispositional and organizational influences on sustained volunteerism: An interactionist perspective. *Journal of Social Issues*, 58, 447-467.

Perry, J., Brudney, J., Coursey, D., Littlepage, L. (2008). What drives morally committed citizens? A study of the antecedents of public service motivation. *Public Administration Review*, 68(3), 445-458.

Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A classification and handbook*. New York: Oxford University Press/Washington, DC: American Psychological Association.

Petzelka, P., Mannon, S. E. (2006). Keepin' this little town going: Gender and volunteerism in rural America. *Gender & society*, 20(2), 236-258.

Pološki Vokić, N., Marić, I., Horvat, G. (2013). Motivacija za volontiranje – jesu li motivi za volontiranje povezani sa spolom, ličnosti i područjem studiranja?, *Revija za socijalnu politiku*, 20(3), 225-252.

Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster

Raboteg-Šarić, Z., Šakić, M., Brajša-Žganec, A. (2009). Kvaliteta života u osnovnoj školi: povezanost sa školskim uspjehom, motivacijom i ponašanjem učenika. *Društvena istraživanja*, 18(4-5), 697-716.

Rochester, C. (2000). Legal advice as student community action: the case of the University of Bristol Law Clinic, *Voluntary Action*, 2/3 Autumn, 71-83.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Roth, J. L., Brooks-Gunn, J. (2003). What is a youth development program? Identification and defining principles. In F. Jacobs, D. Wertlieb, & R. M. Lerner (Eds.), *Enhancing the life changes of youth and families: Public service systems and public policy perspectives*. Handbook of applied development science:

promoting positive child, adolescent, and family development through research, policies, and programs, 2. (str. 197–223) Thousand Oaks, CA: Sage.

Ruiter, S., De Graf, N. D. (2006). National context, religiosity and volunteering: Results from 53 countries. *American Sociological Review*, 71(2), 191-210.

Schreier, H.M.C., Schonert-Reichl, K.A., Chen E. (2013). Effect of Volunteering on Risk Factors for Cardiovascular Disease in Adolescents: A Randomized Controlled Trial. *JAMA Pediatrics*, 167(4), 327–332.

Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston, Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs (pp. 35-37). Windsor, UK: NFER-NELSON.

Sobus, M.S. (1995). Mandating community service: Psychological implications of requiring prosocial behavior. *Law & Psychology Review*, 19, 153–182.

Sundeen, R. A., Raskoff, S. A., & Garcia, M. C. (2007). Differences in perceived barriers to volunteering to formal organizations: Lack of time versus lack of interest. *Nonprofit Management and Leadership*, 17(3), 279-300.

Taniguchi, H. (2006). Men's and Women's Volunteering: Gender Differences in the Effects of employment and Family Characteristics, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 35, 6, 83-101.

Toumbourou, J.W., Olsson, C.A., Rowland, B., Renati, S., Hallam, B. (2014). Health psychology intervention in key social environments to promote adolescent health. *Australian Psychologist*. 49, 66–74.

Vizek-Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V., Miljković, D. (2014). *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP

Warburton, J., Smith, J. (2003). Out of the generosity of your heart: Are we creating active citizens through compulsory volunteer programs for young people in Australia? *Social Policy and Administration*, 37, 772-786.

Widjaja, Dolk, M., Fauzan, A. (2010). The role of contexts and teacher's questioning to enhance students' thinking, *Journal of science and mathematics education in Southeast Asia*, 33(2), 168-186.

Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 215-240.

Wilson, J., Musick, M. (1999). The Effects of Volunteering on the Volunteer. *Law and Contemporary Problems*, 62, 141–168.

Wymer, W. (2011). The implications of sex differences on volunteer preferences. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 22, 831–851.

Yates, M., Youniss, J. (1996). A developmental perspective on community service in adolescence. *Social Development*, 5:85–111.

Zaff, J.F., Kawashima-Ginsberg, K., Lin, E.S., Lamb, M., Balsano, S., Lerner, R.M. (2011). Developmental trajectories of civic engagement across adolescence: Disaggregation of an integrated construct. *Journal of Adolescence*. 34, 1207–1220.

Zrinščak, S., Lakoš, I., Handy, F., Cnaan, R., Brudney, J. L., Haski-Leventhal, D., Holmes, K., Hustinx, L., Kang, C., Meijs, L., Pessi, A. B., Ranade, B., Smith, K. A., Yamauchi, N. (2012). Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19(1), 25-48.



Školski volonterski projekti

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Regija OSIJEK



Volontiranje, zagrljaji i šibe



Tehničku školu Slavonski Brod pohađa oko 620 učenika koji imaju priliku sudjelovati u raznovrsnim izvannastavnim aktivnostima i školskim projektima. Od školske godine 2015./2016. imaju i Volonterski klub škole „Plavi mravi“ te su se sukladno misiji kluba i prijavili za sudjelovanje u „Školskim volonterima“.



Volontiramo zato što volimo biti korisni, odgovorni, tolerantni. Pri tome se učimo novim vještinama, timskom radu, stječemo različita iskustva, gradimo svoje samopouzdanje.

Upoznajući potrebe drugih, upoznajemo sami sebe!

Tijekom projekta volonteri Volonterskog kluba proveli su jedan dugoročni projekt **„Mreža vršnjačke pomoći“** te šest volonterskih akcija. Glavni cilj dugoročne volonterske aktivnosti bio je povezati učenike i smanjiti međusobne razlike kroz razvoj komunikacijskih vještina, vršnjačke solidarnosti i tolerancije. Provedene aktivnosti uključivale su različite radionice na teme: nasilje među vršnjacima, strah od neuspjeha, razvijanje socijalnih vještina, obiteljski problemi, podrška u učenju te organizacija slobodnog vremena mladih. U akciji **„Zelena čistka“** učenici su uljepšali okoliš škole te oslikali zid u blizini škole slikama koje su bile izabrane kao najbolje idejno rješenje na kreativnom natječaju škole. **„Dan besplatnih zagrljaja“** kratkoročna je akcija nastala prema ideji jedne učenice – učenici volonteri na glavnom gradskom trgu u Slavonskom Brodu svojim su sugrađanima nudili *besplatne zagrljaje* na najkraći dan u godini, 21. prosinca. Još jedna zanimljiva akcija provedena je u predbožićno vrijeme – u akciji **„Sv. Nikola u Tehničkoj školi“** članovi Volonterskog kluba izradili su točno **619 zlatnih šiba**, po jednu za svakog učenika u školi. Svaka šiba bila je ukrašena slatkišima koji su bili donacija djelatnika škole. I volonteri koji su dijelili šibe, i učenici koji su ih primili bili su presretni te je ova akcija školi donijela mnogo veselja i pozitivne atmosfere. Volonterski klub škole proveo je i jednu iznimno vrijednu humanitarnu akciju **„Plavo srce za Kuću sretnih ciglica“** u koju su bili uključeni svi učenici škole. U božićno vrijeme volonteri kluba ostvarili su kontakt s odgajateljima u Centru za pružanje usluga u zajednici „Kuća sretnih ciglica“ i saznali želje šticećenika, a zatim je svaki razred ispunio neke od tih želja. Pokloni su prikupljeni u školskoj knjižnici, a zatim su ih volonteri upakirali u velike pakete koji su odvezeni u „Kuću sretnih ciglica“.

Ponosni smo ponajviše na međusobnu suradnju učenika. Međusobno su se družile različite generacije, jedni druge učili su vještinama i znanjima koje posjeduju – što nije toliko često za vidjeti. Samo neke od dobiti su: suradnja učenik – nastavnik, međusobna vršnjačka potpora, odnos prema lokalnoj zajednici i onima najpotrebitijima, „razbijena“ sramežljivost kod učenika, podrška i pomoć vršnjacima koji se bore protiv nasilja, poticanje i shvaćanje različitosti, razvijanje organizacijskih vještina.

(koordinatorica školskog projektnog tima)



#danbesplatnihzagrljaja



Volonteri ispred svog oslikanog zida



„Uz Volonterski klub 'Tesa' riješite se stresa“



Ekonomska škola „Braća Radić“ iz Đakova škola je koja još od 2002. sudjeluje u različitim europskim projektima za učenike i učitelje. U brojne međunarodne projekte nastoje uključiti ne samo učenike i odgojno-obrazovne djelatnike, nego i roditelje te druge dionike u lokalnoj zajednici.

Motivacija za sudjelovanje u „Školskim volonterima“ je vrijednost koju vide u poticanju učenika na volontiranje kako bi stekli kompetencije potrebne za rješavanje problema u stvarnom svijetu – kako prepoznati probleme, ali i kako biti proaktivni u rješavanju problema. Ovakvo ponašanje smatraju važnim za poduzetničke kompetencije potrebne budućim ekonomistima – kompetencije koje je potrebno kontinuirano usavršavati.

Ideja o vršnjačkoj pomoći u učenju kao obliku volontiranja nastala je na temelju istraživanja među učenicima. Učenici su vršnjačku pomoć u učenju prepoznali kao najbolji način na koji oni mogu pomoći, a da postignu osjećaj zadovoljstva, pripadnosti, razvijanja novih poznanstava i prijateljstava. Želja za međusobnim pomaganjem, boljim upoznavanjem i razvijanjem osjećaja prema potrebama drugih u projektu „**Vršnjačka pomoć u učenju**“, rezultirali su i osnivanjem **Volonterskog kluba**. Volonterski klub se u svojim aktivnostima, programima, akcijama, kao i u broju zainteresiranih učenika za volontiranje kontinuirano razvija. Oko dvadeset učenika aktivno pomaže u učenju dvostruko većem broju svojih vršnjaka, a ovakav način volontiranja kod učenika razvija samopouzdanje, osjećaj pripadnosti školi, osjećaj vlastite vrijednosti; učenici razvijaju i nova prijateljstva te postaju komunikativniji.

Pored vršnjačke pomoći u učenju volonteri kluba su organizirali i aktivnost kojom su željeli smanjiti stres kod učenika, pa kroz projekt „**Uz Volonterski klub 'Tesa' riješite se stresa**“ organiziraju redovne satove plesa zumba. Osim navedenih aktivnosti u školi se provode i redovite humanitarne akcije u kojima sudjeluju svi učenici, a u školi su prisutne već dugi niz godina. Jedna od ostvarenih akcija je posjet Udruzi „Neven“, koja pomaže djeci s poteškoćama u razvoju, s kojom je dogovorena i dugoročna suradnja kroz različite aktivnosti.



Pripreme za vršnjačku pomoć u učenju



Učenice i učenici se plesom rješavaju stresa

Koliko je Volonterski klub važan učenicima, najbolje svjedoče njegovi članovi:

Volonterstvo je za mene darivanje sebe, dijela svog vremena i znanja da bih pomogla drugome, a pri tome se osjećam ponosno i zadovoljno. Moja volonterska plaća je osmijeh i zadovoljstvo osobe kojoj pomognem... usudim se reći da je volonterstvo jedan „začarani krug dobrote“, krug koji mi uvijek vraća sve ono dobro što sama dajem drugima. Volonterstvo je dio mog života koji moj život čini boljim, onaj dio koji mene čini boljom osobom. To je jedno veliko iskustvo koje bi svatko trebao doživjeti!

(volonterka Josipa)

Članica sam školskog Volonterskog kluba „Tesa“ koji je osnovan u želji da se pomogne lokalnoj zajednici i učenicima škole. Kroz ovaj projekt mnogo sam naučila o bitnim stvarima u životu, a to je pomaganje drugima. Volontiranje me ispunjava, a ujedno se osjećam korisno jer znam da radim nešto dobro. Uz to, naučila sam kako upravljati svojim slobodnim vremenom, koje je sada mnogo bolje i kvalitetnije ispunjeno.

Znati da nekome pomažeš time što mu objasniš neki zadatak iz matematike ili mu jednostavno praviš društvo jer je usamljen i nema nikoga s kime bi mogao popričati i reći što ga muči, neopisiv je osjećaj. Ovo me iskustvo potaklo da se i dalje nastavim baviti volonterskim radom i izvan škole, tj. i nakon završetka školovanja. Osim zadovoljstva koje osjećam volontirajući, volonterstvo mi daje određenu prednost pri zapošljavanju, što je izuzetno bitno za nas mlade koji smo na početku svoje karijere.

(volonterka Katarina)

Volonterski program „Naša snaga“



Ekonomska i upravna škola u Osijeku u skladu sa svojom vizijom djeluje ka tome da postane kvalitetna i uspješna škola koja omogućuje učenicima maksimalan razvoj potencijala te stjecanje kompetencija za uspješno cjeloživotno obrazovanje, konkurentnost na tržištu rada, socijalnu odgovornost i etičnost. U skladu s takvom vizijom škole osnovan je i volonterski klub koji okuplja 40 volontera iz sva četiri razreda, koji već dvije godine različitim humanitarnim akcijama pomažu socijalno ugroženim obiteljima u Osijeku.

U „Školske volontere“ škola se uključila kako bi proširila postojeće volonterske aktivnosti za učenike te uspostavila nove suradnje u lokalnoj zajednici. Tijekom trajanja projekta uspostavljen je kontakt te su realizirane različite akcije sa Skloništem za žrtve obiteljskog nasilja u Osijeku, Crvenim križem Osijek, Azilom Udruge „Pobjede“ u Nemetinu, Udrugom za terapijsko jahanje „Mogu“, Dječjim vrtićem „Radost“ i drugima. Sve provedene akcije provedene su pod jedinstvenim **volonterskim programom „Naša snaga“** s idejom da se učenici upoznaju s potrebama marginaliziranih skupina društva u kojem žive, onih *nevidljivih* na koje često ne obraćaju pažnju. Cilj je bio potaknuti učenike da detektiraju problem u lokalnoj zajednici, aktivno se involviraju u ublažavanje problema, naprave plan akcije i provedu akciju u djelo.

Posjet Domu za odgoj djece i mladeži u Osijeku ostvaren je s ciljem **druženja učenika s mladim imigrantima i izbjeglicama** koji su u toj ustanovi smješteni. Učenici su uz podršku Volonterskog centra Osijek organizirali druženje uz igranje društvenih igara i sportskih aktivnosti. Uspostavljena je i suradnja s Graditeljskom i geodetskom školom Osijek čiji su učenici pomogli u izradi kućica za pse koje su donirane Azilu za napuštene pse u Nemetinu, a učenici su pomagali i u **šetnji napuštenih pasa**. Zajedničkim su snagama volonteri i učitelji škole **prikupili značajnu količinu sredstava** (kozmetika, posteljina, slatkiši itd.) koja su donirana Skloništu za žrtve obiteljskog nasilja, gdje su proveli prekrasno, dirljivo i poučno vrijeme s korisnicima Skloništa. Posebno su ponosni jer su uspjeli organizirati i provesti u djelo dvije božićne priredbe u udruzi „Rijeka ljubavi“, u kojoj su **organizirali dramsku i glazbenu priredbu** s Djedom Božićnjakom i vilenjacima, podijelili darove za oko 200 djece iz grada Osijeka te na taj način doprinijeli da najugroženija skupina malih sugrađana doživi radost blagdana. Provedene su i razne druge akcije u suradnji s Volonterskim centrom Osijek te drugim udrugama i ustanovama u Osijeku.

U školi su najviše ponosni na činjenicu da su učenici sami počeli prepoznavati potrebe zajednice i predlagati volonterske akcije za dobrobit pojedinca ili grupa. Kako kažu i sami učitelji, učenici su postali vrlo senzibilizirani na potrebe drugih, te su i unutar škole pokrenuli nekoliko akcija vršnjačke pomoći u učenju i prikupljanja materijalne pomoći za vršnjake. Osobito je prepoznat pomak na planu društvenog uključivanja učenika s teškoćama i socijalno depriviranih učenika u razrednim odjelima jer su volonteri sebe počeli doživljavati kao ambasadore humanosti, empatije i dobre volje. Zanimljivost školskog volonterskog kluba je da je u rad uključeno i šest učenika s teškoćama, koji su time dobili nove uloge u školi zahvaljujući kojima se percepcija o njima mijenja; uloge koje raduju i njihove roditelje koji su velika podrška u volonterskim aktivnostima.

Lokalna zajednica uvijek s pohvalom prihvaća pozitivne i humane inicijative koje pokreću djeca i mladi. Zbog sve veće predrasude društva da se mladi ne žele i nemaju interesa uključiti u aktivnosti zajednice, kamoli djelovati proaktivno na rješavanju problema zajednice i pojedinaca, i sama djeca počinju vjerovati u to. Svaka javna pohvala udruga s kojima surađujemo i pojedinaca kojima smo pomagali budi u njima osjećaj ponosa i motivira ih da nastave.

(koordinatrica školskog projektnog tima)

Priprema
božićne priredbe



Posjet napuštenim
psima u Azilu
Udruga „Pobjede“



„Da sam ja Petar Pan“

„Znati, biti, činiti i živjeti za čovjeka“ misija je **Medicinske škole Osijek** koja aktivno sudjeluje u odgojno-obrazovnom procesu više od 70 godina. U skladu sa svojom misijom, u ovoj školi naglašavaju da poštuju svakog čovjeka bez obzira na dob, spol, rasu, narodnost, vjeru, religiju, imovinsko stanje, visinu, darovitost, uspješnost te da je svaki čovjek vrijedan jer je originalan i neponovljiv sa svim svojim sposobnostima.

U skladu s navedenim vrijednostima, **Volonterski klub škole „Nadice“** još od 2015. godine provodi mnogobrojne akcije u suradnji s različitim dionicima u lokalnoj zajednici, te su u „Školskim volonterima“ odlučili nastaviti s provođenjem aktivnosti kojima pomažu potrebitima.

U tom duhu osmišljen je zanimljiv projekt **„Da sam ja Petar Pan“** u sklopu kojeg učenici prijavljuju svoje želje koje su se u okviru skromnih školskih mogućnosti i ostvarivale (npr. kupovina knjige, upoznavanje glumice, posjet vrtiću, posjet ZOO vrtu i slično). Volonteri su tijekom cijele godine ispunjavali razne želje i prijedloge učenika škole: posjet domu za starije osobe, sudjelovanje u akciji „72 sata bez kompromisa“ (u sklopu koje su bojili ogradu vrtića u Josipovcu), prikupljanje nekvarljivih namirnica za udrugu „Rijeka ljubavi“, prikupljanje sredstva za putovanja putopisca Davora Rostuhara, nabavka namještaja koji je poklonjen jednoj osobi kojoj je bila potrebna pomoć te mnoge druge akcije kojom su davali od srca onima kojima je to bilo potrebno. Svoj su projekt prijavili i Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva za **nagradu „Otisak srca“** koja je prepoznala njihov trud i rad, te su nagrađeni za ostvarivanje najinovativnijeg modela razvoja volonterstva. Uz nagradu je dobiven i novčani iznos koji je uložen u nastavak ispunjavanja učeničkih želja (kreveti za jednu obitelj, perilica za majku jednog učenika, gitara, platno za slikanje te mnoge druge). O ovom je projektu snimljen i film kojeg je autor školska filmska družina „Almodovarci“.

Učitelji s ponosom ističu da su učenici sretni što su svojim akcijama postali aktivni članovi zajednice, svojim dijelima pokazuju da žele popraviti svijet – onoliko koliko mogu – te se i sami osjećaju bolje kad znaju da su nekom pomogli. Rado se druže sa starijim osobama, jako su strpljivi u razgovoru s njima, ali vole raditi i poslove poput čišćenja, cijepanja drva, bojenja... Učenici su jako ponosni na dnevni boravak u školi koji su sami obojili i uredili, a zanimljivo je da su se u akcije uključili i svi učitelji škole kako bi učenicima dali do znanja koliko cijene njihove ideje i rad.

Osjećala sam se jako ponosno kada smo mi odlučivali kome će ići sredstva i kome ćemo ispuniti želju u akciji „Da sam ja Petar Pan“.

(volonterka Iva)

Volim se družiti s prijateljima iz škole izvan učionice. Izvrsno mi je kad još nešto korisno napravimo, osjećam da sam baš iskoristila dan.

(volonterka Nives)

Najbolja mi je akcija bila bojenje dnevnog boravka u školi, sve smo prvo „ispackali“, mislila sam – ništa od ovoga, a na kraju smo to zaista baš super napravili.

(volonterka Aida)



Volonterke boje ogradu lokalnog vrtića



Volonteri u akciji čišćenja

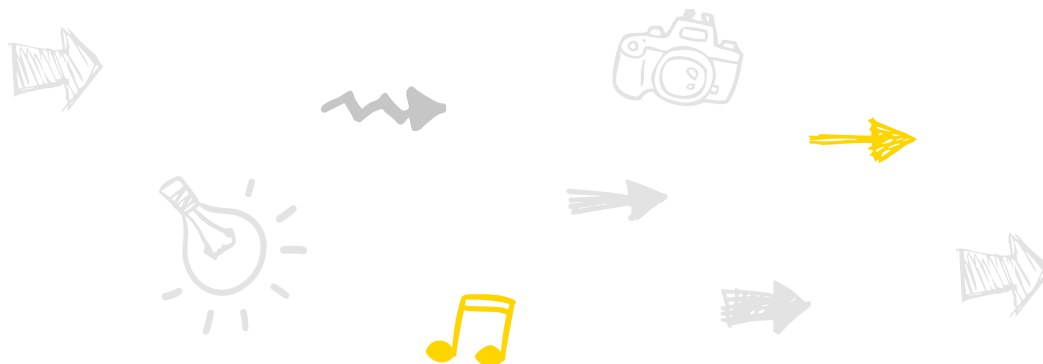
Zadrini volonteri



Osnovnu školu Blage Zadre u Vukovaru pohađa oko 270 učenika koji imaju jednosmjensku nastavu. Škola organizira raznolike i zanimljive izvannastavne aktivnosti poput dramsko-scenske grupe, *origami* radionica, plesa, zboru, informatike te drugih. U školskoj godini 2016./2017. osnivaju volonterski klub te se u „Školske volontere“ uključuju kako bi se dodatno educirali o provedbi volonterskih akcija – od ideje do provedbe.

Tijekom trajanja projekta provedena su dva dugoročna volonterska programa i četiri akcije u kojima je sudjelovalo dvjestotinjak učenika, dakle većina učenika škole. Roditelji su isto spremno prihvatili ideju volontiranja iako su neki od njih izrazili zabrinutost da bi se rad njihove djece mogao iskorištavati. Međutim, kako je vrijeme odmicalo i kako su učenici pokazivali pozitivan odnos prema volontiranju, tako su svi roditelji prihvaćali i poticali volonterstvo.

Jedna od akcija na koju su u školi jako ponosni je akcija „**Zidove obojimo – školu uljepšajmo**“ jer su u njoj sudjelovali svi učenici i učitelji škole te neki roditelji. Volonteri su se iskazali i u **akciji „Prijatelju pomoz, kućicu oboji“** u sklopu koje su u Udruzi za osobe s intelektualnim oštećenjem „Golubica“ obojili vrtnu kućicu za korisnike. Pored ove akcije, volonteri su u više navrata posjećivali **udruhu „Golubica“ i družili se s korisnicima**. Uz spomenuto bojenje kućice, na susretima su organizirane različite zajedničke aktivnosti poput izrađivanja kreativnih predmeta i plesa. Učenici su na početku odlazaka bili nesigurni, ali uz puno razgovora s koordinatorima volontiranja na pripremnim sastancima učenici su sa svakim novim susretom bili sve opušteniji. Događa se da se učenici s korisnicima Udruge susreću i na ulici, neki su zaključili da su i susjedi, što je doprinijelo tome da njihovi susreti u prostoru Udruge budu još veseliji.



Najponosniji smo na to što smo tijekom godine uspjeli, bez većih poteškoća, provesti sve što smo zamislili i što se broj volontera, koji se „kristalizirao“ nakon nekoliko tjedana, nije promijenio. Ponosni smo i na veselje koje su djeca osjećala i entuzijizam koji su pokazivala za sudjelovanje u svim akcijama.

(koordinatrica školskog projektnog tima)



Bojenje drvene kućice za korisnike udruge „Golubica“
(izvor: <http://uzosio-golubica.com/>)



HOP: Humani Osnovci Pilari



Osnovna škola „Đuro Pilar“ u Slavonskom Brodu smještena je u Brodskom Vinogorju i sastoji se od matične škole Brodsko Vinogorje i područne škole Kolonija. Od 2014. godine u školi djeluje volonterski klub HOP (Humani Osnovci Pilari) koji provodi raznovrsne humanitarne akcije. U „Školske volontere“ uključili su se radi dodatnog umrežavanja s ostalim dionicima koji se bave volontiranjem.

„**Zajedno za školski park**“ dugoročni je projekt uređenja vanjskog okoliša škole u kojem su učenici i učitelji uređivali vrt aromatičnim biljem te sadili različite sadnice. Ostvarena je i suradnja s Hrvatskim šumama koje su donirale autohtone sadnice te s Poljoprivrednom školom iz Slavonskog Broda koja je pomogla svojim stručnim znanjem. Školski park je svečano otvoren uz prisustvo učenika, učitelja te suradnika na projektu uređenja.

Rad na organizaciji **Božićnog sajma** bio je poseban događaj u sklopu kojeg su učenici i učitelji organizirali različite kreativne radionice na kojima su uz njih sudjelovali i roditelji. Na sajmu su se prodavali kreativni božićni ukrasi, a prikupljen novac doniran je **Udruzi za zaštitu životinja „Veselo dvorište“** koja brine o napuštenim psima. Učenici su imali priliku upoznati i psa Kodu koji je u međuvremenu i udomljen, te su na taj način učili o potrebama napuštenih pasa. Organizirana je i akcija „**Zdenac želja**“ u kojoj je sudjelovalo više od 30 učenika. U „Zdenac“ su učenici ubacivali svoje božićne želje, uz prethodno dobivenu uputu da to budu želje koje im učitelji mogu ostvariti. Na kraju polugodišta ostvarena je želja skupine učenika da idu na klizalište gdje su se zabavili uz zajedničko klizanje i druženje.



Dio parka s
aromatičnim biljkama



Ponosni smo što smo pripremili dva veoma uspješna božićna sajma. Novac koji smo zaradili donirali smo u božićno vrijeme potrebitima, a što je i njima i nama uljepšalo blagdane. Sudjelovali smo u izgradnji i održavanju novog školskog parka koji će veseliti sve nove generacije učenika i nastavnika koji tek dolaze. Nastavnici su se bolje povezali s učenicima i njihovim roditeljima, ali i učenici međusobno. Prijateljstva koja su nastala najveći su uspjeh ovoga projekta.

(koordinatori školskog projektnog tima)



Posjet voditeljice udruge „Veselo dvorište“ i psa Kode



„Drugima od srca...“



U **Osnovnu školu Franje Krežme u Osijeku** ide oko 350 učenika koji pohađaju jednosmjensku nastavu u 16 odjela. Škola je aktivna u organiziranju različitih aktivnosti, poput integriranih dana, dana otvorene škole, ali i školskih projekata u kojima na drugačiji način istražuju različite teme iz svijeta koji ih okružuje.

Sudjelovanjem u projektu „Školski volonteri“ željeli su proširiti teme volonterskih aktivnosti te unaprijediti suradnju s Volonterskim centrom Osijek kako bi uspostavili nove programe iz područja građanskog odgoja i obrazovanja. Osnovni cilj njihovog volonterskog programa „**Drugima od srca...**“ je senzibilizacija učenika za probleme u školi i lokalnoj zajednici koji često ostaju nezamijećeni.

Prva aktivnost u projektu, nakon edukacije učitelja, bila je provedba fokus grupe s učenicima tijekom koje su definirane teme volonterskih akcija. Sukladno izraženim željama učenika, osmišljene su različite akcije u sklopu kojih je provedena vršnjačka pomoć u učenju, nekoliko humanitarnih akcija, druženje s vrtićkom djecom i posjet skloništu za napuštene životinje.

Vršnjačka pomoć u učenju „**Učenik učniku**“ projekt je u kojem su četiri učenice 7. razreda, uz podršku učiteljice hrvatskog jezika, dva puta tjedno tijekom cijelog polugodišta pomagale svojim vršnjacima u savladavanju gradiva hrvatskog jezika. Osim vršnjačke pomoći u učenju, organizirana je i podrška dviju **vanjskih volonterki** koje su za učenike razvile cijelu mrežu pomoći u učenju i pisanju zadaća za predmete matematika i engleski jezik, te su provodile radionice u kojima su učenici imali priliku razvijati nove životne vještine.

Učenici volonteri (4. razreda) pripremali su se za **posjet lokalnom vrtiću** na način da su uvježbali izvođenje igrokaza i čitanje dviju bajki, te su u dva navrata svojim mlađim vršnjacima pomagali u razumijevanju pročitanog i tako se i sami okušali u ulozi učitelja. Kroz humanitarni projekt „Izrada srca“, učenici su izrađivali i ukrašavali srca od tkanine te su ih na humanitarnom sajmu darivali, a prikupljene donacije iskoristili su za kreiranje 15 poklon paketa s namirnicama za vršnjake slabijeg imovinskog stanja. Zanimljivo je da je to bio projekt učenika volontera 4. i 7. razreda što je omogućilo i nova poznanstva i prijateljstva u školi. U božićno vrijeme učenici volonteri u školi su organizirali prikupljanje brašna koje je dostavljeno **lokalnoj udruzi „Rijeka ljubavi“** koja skrbi o građanima slabijeg imovinskog stanja. A kao nagradna aktivnost za mlade volontere organiziran je posjet **skloništu za napuštene pse**. Učenici su skloništu darivali vrećice hrane i zdjelice za vodu, a tijekom posjeta proveli su neko vrijeme i u druženju sa psima.

I ranijih smo godina organizirali humanitarne akcije u kojima smo novcem dobivenim od prodanih izrađenih ukrasa pomogli svake godine jednoj obitelji, a u nekima čak i potaknuli javnost za šire akcije (pomoć obitelji u Erdutu). Uvijek je to bila ideja nas odraslih koju su učenici prihvatili i sudjelovali. Ali ove godine su učenici sami inicirali izradu ukrasa, sami željeli ići u azil za napuštene pse i nakon toga sakupljali hranu, sami predložili „kad nam se vrati igralište, da ga oslikamo“. Tu vidimo najveću pozitivnu promjenu.

Učenici, u pravilu, vole pomagati, ali često nisu svjesni događanja oko sebe. Bilo je važno osvijestiti probleme mladih u društvu, potaknuti razumijevanje i istaknuti važnost mogućeg sudjelovanja u malim promjenama na bolje.

(koordinatrica školskog projektnog tima)

Izrada srca
za sajam



Učenici volonteri u
posjetu vrtiću



Regija SPLIT



Mladi za stare, a stari za mlade!



Osnovna škola Grohote jedina je škola na otoku Šolti i iznimno je aktivna u promicanju odgoja za volonterstvo za svoje učenike kroz dugoročnu suradnju s Volonterskim centrom Zagreb i Udrugom MI iz Splita. U svoje volonterske akcije, osim učenika i roditelja, uključuju i različite ustanove i poduzeća te cijelu otočku zajednicu. U projekt „Školski volonteri“ uključili su se kako bi kvalitetnije integrirali svoje volonterske aktivnosti u međupredmetne teme poput građanskog i zdravstvenog odgoja i obrazovanja te školskog kurikuluma.

Ova se osnovna škola može pohvaliti zanimljivim dugoročnim volonterskim projektom pod nazivom „**Mladi za stare, a stari za mlade**“. Kroz razne zanimljive aktivnosti, druženja i radionice učenici su imali priliku upoznati se sa starijim stanovništvom Šolte te s njihovim načinom života, a stariji sugrađani su pak imali priliku saznati više o mladima danas, o njihovim interesima i hobijima. Prva je aktivnost provedena u predbožićno vrijeme: škola je putem Vijeća roditelja potaknula i organizirala posjete roditelja i učenika starijim i manje pokretnim osobama koje žive same u svojim domovima. Roditelji su prevozili djecu te izrađivali kolače za volonterske aktivnosti. Ova akcija bila je iznimno uspješna jer je potaknula i ostale članove lokalne zajednice da nastave s posjetima pojedinim sumještanima koji su radi bolesti u većoj potrebi za dodatnom podrškom. Nakon ove akcije organiziran je posjet starijih osoba školi gdje su provedene pažljivo planirane radionice koje su omogućile upoznavanja učenika i gostiju. U nastavku možete pročitati više o trima radionicama provedenim s učenicima i starijim osobama, *iz pera* školske koordinatorice projekta, kao primjer dobre prakse na koji se način može kreativno osmisлити međugeneracijsko druženje, s puno empatije i zajedničkog učenja:

Prvi dio radionice odnosio se na upoznavanje sudionika, dok je drugi dio osmišljen kao kviz, gdje su stariji trebali svojim članovima grupe pomoći napisati književni izraz za ponuđene riječi na čakavštini, a mladi su trebali starijima pomoći u objašnjavanju riječi koje su danas u trendu i koje se koriste među djecom i mladima (posuđenice). Na samom kraju radionice djeca volonteri i starije osobe su u grupama predstavljali čemu oni mogu podučiti druge, a što žele da njih drugi poduče.

Sljedeća radionica je također održana u našoj školi i bila je informatičkog tipa jer je većina starijih osoba pokazala interes za rad na računalu. Sukladno dobivenim informacijama o znanju rada na računalu, na organizacijskom sastanku podijelili smo naše korisnike u dvije skupine. Nazvali smo ih „Napredna skupina“ i „Početnička skupina“. Za svaku skupinu napravili smo program i listu uputa, tj. redoslijed aktivnosti za djecu kako bi se lakše snašli. Početnička skupina se upoznavala s dijelovima računala, osnovnim tipkama, uključivanjem/isključivanjem računala, pretraživanjem interneta (Slobodna Dalmacija, vozni red trajekta, katamarana i autobusa; vremenska prognoza itd.). Napredna skupina je radila sukladno svojim željama. Učenici viših razreda s boljim kompetencijama u radu na računalu bili su „dodijeljeni“ osobama u naprednoj skupini. Završetak radionice bio je rezerviran za pitanja i ponavljanje gradiva.

Usljedi je i radionica tkanja. Učenici su zajedno sa starijim osobama tkali različite predmete od stare pamučne odjeće. Drvene tkalačke okvire je, zajedno s učenicima starijih razreda, pripremio učitelj tehničke kulture. Na radionici su djeca i starije osobe imale priliku vidjeti kako se prave okviri za tkanje te su imali priliku sami tkati i na taj način proizvesti različite zanimljive proizvode.

Ova uspješna suradnja proslavljena je kroz završnu aktivnost na zadnji dan nastave kad su se u sklopu Dana otvorenih vrata škole upoznavali i družili svi roditelji, članovi lokalne zajednice i starije osobe s otoka koje su sudjelovale u projektu. Gosti su imali priliku sudjelovati u brojnim radionicama provedenim taj dan u školi, a ovaj je projekt nastavljen i početkom nove školske godine.

Pored ovog projekta škola je provela i niz volonterskih akcija koje prikazuju na koje sve načine jedna škola može u svoj život uključiti razne dionike iz lokalne zajednice. Tako su u sklopu **akcije Uređenje školskog vrta** učenici uz podršku učitelja tehničke kulture i vlasnika jednog šoltanskog OPG-a izgradili prvi komposter u školskom dvorištu te postigli dogovor s chefom jednog restorana na Šolti da odvaja i sakuplja biootpad iz svoje kuhinje te ga dostavlja školi 2 do 3 puta tjedno. Učenici su također imali priliku **posjetiti Udrugu „Lastavice“ u Splitu** koja pomaže osobama s intelektualnim teškoćama i djeci i mladeži bez adekvatne roditeljske skrbi te djeci i osobama s teškoćama iz obitelji koje koriste neku od socijalnih usluga. Učenici su imali priliku vidjeti radove korisnika koji nastaju u radionici, ali isto tako su imali priliku i sudjelovati u njihovoj radionici. Zajedno su usitnjavali glinu i prosijavali je, te su im korisnici objasnili postupak izrade predmeta od gline.

Tijekom trajanja projekta škola je dobila i vrijedno priznanje za volonterski rad, Godišnju nagradu za razvoj i promicanje volonterstva „Vinka Luković“ za 2018. godinu, koja se dodjeljuje na Međunarodni dan volontera.

Učenici su stekli iskustvo pomaganja i razumijevanja drugih i drugačijih. Kroz provedene aktivnosti prvenstveno su naučili funkcionirati kao tim. Razvijali su odgovornost jer su poštivali sve termine i obveze koje su dobivali kako bi se planirana aktivnost izvršila. Nadalje, upoznavali su se s dotad njima nepoznatim ili manje poznatim situacijama i životnim pričama. Imali su priliku širiti vidike i spoznaje o svijetu u kojem svakodnevno živimo. Bitno je spomenuti kako je volontiranje imalo izrazito pozitivan utjecaj na učenike s teškoćama u razvoju jer su pokazali ogromnu želju za sudjelovanjem u aktivnostima, ali im je uvelike pomoglo i u njihovom svakodnevnom obavljanju školskih zadaća i funkcioniranju općenito. Važno je naglasiti i da su se učenici tijekom volonterskog rada ohrabрили za komuniciranje, stekli su vještinu snalaženja i prilagođavanja različitim zahtjevnim situacijama. Nakon svake održane akcije razgovarali su o tome i samim time razvijali kritičko razmišljanje.

(koordinatorka školskog projektnog tima)

**Volontiranje je za mene užitek, kada volontiram osjećam se odlično.
Volim to raditi jer volim ovaj svijet.**

(T. C., 6. razred)

**Prije volontiranja se nisam osjećao toliko dobro kao sad. Volontiranje je
jedno od najboljih iskustava u mom životu.**

(L. B., 6. razred)

**Meni je to bilo lijepo iskustvo, svaki put kad bi otišao negdje, poslije bi
mi bilo lijepo, te bi mi to dalo smirenost i sreću.**

(T. J., 7. razred)

**U zadnjih godinu dana sam pomogla puno ljudi. Taj mi osjećaj budi
radost kad vidim da je nekome bar malo pomoglo u životu i da mu je
smiješak na licu.**

(T. P., 8. razred)



Mladi i stari – druženje i rad ☺

„Srca i igara“



Ekonomsko-birotehničku školu u Splitu polazi oko 1000 učenika koji imaju mogućnost sudjelovati u brojnim izvannastavnim aktivnostima i projektima škole. Kako ističu, veoma su ponosni na svoju školsku knjižnicu koja je središnje mjesto kulturnog života u školi, a ujedno i jedna od najopremljenijih školskih knjižnica u Splitu.

Kao i druge škole, u „Školske volontere“ su se prijavili kako bi potakli senzibilitet učenika za potrebe drugih te proširili postojeće volonterske aktivnosti. Odmah na početku sudjelovanja u projektu učenici škole su se razgovorom u fokus grupi izjasnili kako bi im dobro došla pomoć vršnjaka u savladavanju gradiva jer većini učenika roditelji nisu u mogućnosti plaćati instrukcije. Koordinatori školskog projekta prvo su osnovali volonterski klub škole s ciljem međusobnog pomaganja učenika, ali i s ciljem izlaska u lokalnu zajednicu i pomaganja ljudima u potrebi.

Učenici volonteri su kao početnu aktivnost osmislili dugoročni projekt „**Vršnjaci pomagači**“ uz podršku voditeljice projekta – školske psihologinje – koja je dva puta tjedno učenike kojima je trebala podrška u savladavanju gradiva usmjeravala prema učenicima pomagačima.

U aktivnostima vršnjačke pomoći uočili smo kako vršnjačka empatija i pomoć značajno motivira učenike na rad, ali im pomaže i u situacijama kada imaju osobnih problema. Učenici uključeni u ovu aktivnost nastavili su se družiti i izvan škole, kako prošle tako i ove školske godine.

(koordinatorica školskog projektnog tima)

Volonteri i članovi školskog tima su pored dugoročnog projekta proveli i pet volonterskih akcija u suradnji s Udrugom MoSt, Udrugom „Vlaho Bukovac“ te Centrom „Juraj Bonačič“. No na jednu od akcija su posebno ponosni – organizaciju Humanitarnog turnira „**Srca i igara**“ koja je bila potaknuta suradnjom s Komercijalno-trgovačkom školom koja također sudjeluje u „Školskim volonterima“. Nakon zajedničkog sudjelovanja i druženja na edukaciji Foruma za slobodu odgoja, školski timovi obiju škola odlučili su zajednički organizirati turnir „Srca i igara“ s ciljem poticanja zajedništva i suradnje među školama, ali i sportskog i humanitarnog duha učenika obiju škola. Kroz promotivne aktivnosti volonteri učenici su informirali vršnjake o turniru, poticali ih na prijavu te dali osnovne informacije o prikupljanju potrebnih namirnica za Socijalnu samoposlugu Udruge MoSt. Oko 800 učenika obiju škola te veliki broj učitelja sudjelovalo je u samom sportskom natjecanju, a dvadesetak učenika volontera bili su dio organizacijskog

tima događaja. Školski koordinatori projekta naglašavaju da su učenici volonteri aktivno sudjelovali od početnog planiranja do same realizacije pojedinačnih aktivnosti te smatraju da su time učenicima jasno dali do znanja koliko je vrijedan bio njihov doprinos i osobno zalaganje. Time su učenici dobili mogućnost stvaranja vlastite, pozitivne slike te su motivirani za daljnji rad na sličnim aktivnostima u školi i lokalnoj zajednici.

Motiviranost učenika najbolje se vidi kroz njihove komentare nakon završenih aktivnosti: „Sjajno smo se družili! Kada je sljedeća radionica?“, „Koje lude ideje imaju ove gospođe.“ „Nemojte me zaboraviti zvati sljedeći put!“, „ Mogu li i ja otići posjetit' beskućnike?“, „Kad je turnir sljedeće godine?“, „Momci i cure iz Juraja su sjajni, dragi su i uvijek nasmijani“.

U razredu učenici veoma često prepričavaju svojim kolegama iz razreda aktivnosti kojima su se bavili i time motiviraju ostale učenike da se priključe.

Ili veoma jednostavno: dovoljno je pogledati osmijehe na njihovu licu nakon dobro obavljenog „posla“ kojim su postigli jasan ishod – usrećili nekoga! Postignut je veliki odgojni faktor koji ponekad u odgojno-obrazovnim institucijama ostaje sa strane ili se drži za manje važan.

(koordinatrica školskog projektneog tima)

Humanitarni turnir
„Srca i igara“



Školski volonteri u akciji!



Komercijalno-trgovačku školu Split polazi oko 390 učenika, a nastava se odvija u suvremeno opremljenim, informatiziranim učionicama. Ponosni su na uspjehe učenika u sportskim natjecanjima, ali i na dugogodišnji rad humanitarne sekcije. Sudjelovanjem u projektu „Školski volonteri“ željeli su potaknuti nove generacije učenika na volontiranje i razvijanje osjećaja solidarnosti i senzibilnosti za potrebe društva te im omogućiti priliku za kvalitetne načine provođenja slobodnog vremena.

Tijekom trajanja projekta proveden je jedan dugoročni **program pomoći u učenju** uz podršku dvoje **vanjskih volontera**. Petnaest volontera pomagača je uz podršku školske psihologinje i školskih volontera provodilo aktivnosti podrške u savladavanju gradiva učenicima koji su izrazili potrebu za podrškom. U školi su provedene četiri akcije, no učenici i učitelji najviše su se radovali sudjelovanju u **humanitarnoj akciji „A di si ti?“** koju udruga MoSt organizira već 18. godinu zaredom. U akciji sudjeluju brojni građani, volonteri, organizacije i škole koje na štandovima u središtu grada prodaju različite predmete poput knjiga, udžbenika, igračaka, odjeće, božićne dekoracije, nakita i raznih antiknih predmeta, a sav se novac prikupljen od prodaje donira programu pomoći splitskim beskućnicima. Tako su i ove godine učenici i učitelji Komercijalno-trgovačke škole tijekom prosinca prikupljali razne kreativne predmete, pojedini volonteri su s knjižničarkom izradili kreativne božićne čestitke, a sve su to zajedno prodavali na kreativnom, šarenom i veselom štandu škole tijekom same akcije. Pored ove akcije, učenici i učitelji uključili su se i u akciju prikupljanja namirnica **za Socijalnu samoposlugu „Solidarnost“**. Učenici razreda koji je prikupio najviše namirnica prikupljene pakete odnijeli su u Samoposlugu te su posjetili i prihvatilište za beskućnike, gdje su imali priliku čuti više o radu prihvatilišta i potrebama beskućnika.

...razvili su pozitivne stavove prema pomaganju drugima te su počeli više razmišljati o tome koliko njihov doprinos okolini vrijedi. Uz sve to, najviše ističu kako su se zabavili, a pri tom učinili nešto dobro - to je ostavilo trag na njima kao osobama.

(koordinatrica školskog projektnog tima)

U školi se još uvijek s radošću prisjećaju Humanitarnog turnira **„Srca i igara“** koji je škola organizirala u suradnji s Ekonomsko-birotehničkom školom iz Splita, koji je ujedinio učenike i učitelje obiju škola oko istog cilja: druženja, boljeg upoznavanja te prikupljanja namirnica za Socijalnu samoposlugu Udruge MoSt. Kako ističu u školi, cilj je također bio jačanje osjetljivosti kod učenika za pomoć drugima u nevolji, te razvijanje prijateljstva i druženje učenika dviju škola, a sve u okviru razvoja preventivnog programa zaštite od vršnjačkog nasilja, kao i ulaganja napora za konačno smanjivanje vršnjačkog nasilja.

Kroz volontiranje smo shvatili koliko je dobro pomagati onima kojima to treba.

Nakon volontiranja shvatio sam koliko volim pomagati drugima.

Osjećali smo se jako dobro!

Najviše od svega smo se zabavili, a radili smo nešto dobro!

(učenici o volontiranju)

Učenici sudjeluju u akciji „A di si ti...“ Udruge MoSt



Akcija za
Socijalnu
samoposlugu



„Dobra djela daju ti krila!“



Osnovna škola Kamešnica nalazi se u središtu Otoka, a pored matične škole postoje i dvije područne škole (Ruda i Udovičići). Školu pohađa oko 450 učenika koji imaju mogućnost sudjelovanja u volonterskom klubu škole, koji organizira brojne volonterske aktivnosti. Sudjelovanjem u projektu „Školski volonteri“ željeli su proširiti suradnju s organizacijama civilnog društva te obogatiti ponudu volonterskih aktivnosti za svoje učenike i roditelje.

Dugoročni projekt škole je **suradnja s Centrom za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonači“ iz Sinja** kojeg učenici volonteri posjećuju kako bi se družili s korisnicima Centra. U predbožićno vrijeme su kroz nekoliko zajedničkih kreativnih radionica uljepšali jedni drugima blagdane, razmijenili iskustva i odlično se zabavili. Volonteri su također sudjelovali u niz drugih volonterskih akcija, uključujući akciju „**Siromaštvo nije izbor, pomaganje jest!**“ u sklopu koje su učenici prikupljali prehrambene i higijenske potrepštine za korisnike socijalne samoposluge. Akcija je provedena u suradnji s lokalnom Udrugom za civilno društvo i kvalitetu življenja SRMA – Sinj. **Akcija „Dobra djela daju ti krila“** je organizirana povodom Dana ružičastih majica – Međunarodnog dana prevencije vršnjačkog nasilja – kada su svi učenici škole dobili pero s *dobrim djelima* od strane superjunaka *Pinkmana*, koji se dobrim djelima bori protiv nasilja. Naime, *Pinkman* je u suradnji sa školskim volonterima za svakog učenika izradio po jedno papirnato pero na kojemu su bili zapisani zadaci, odnosno dobra djela koja su učenici trebali napraviti. Kao simboličan znak da su svoj zadatak uistinu ispunili, učenici su svoja pera bojili u ružičastu boju i lijepili na *zajednička krila dobrih djela* svih učenika osnovne škole. Za **Međunarodni dan volontera** učenici su sa svojim voditeljicama ispekli muffine koje su prodavali na prigodnom štandu, te su na kraju prikupljene novce donirali COO „Juraj Bonači“ kao lijep završetak suradnje za tu školsku godinu.

Prvenstveno mislimo da je učenicima jasnija slika o tome što je volontiranje, te su postali zainteresiraniji za isto. Veselo sudjeluju u osmišljavanju i provedbi aktivnosti. U početku su slušali naše prijedloge, a sad sve više sami osmišljavaju što bi mogli raditi.

(koordinatorica školskog projektnog tima)



Pinkman i krila od zajedničkih dobrih djela ☺



Volonterke pripremaju plakat za akciju „Siromaštvo nije izbor, pomaganje jest!“



Novi volonterski klub u akciji



Osnovna škola kralja Zvonimira obuhvaća matičnu školu u Segetu Donjem te područnu školu u Ljubitovici.

U sklopu projekta u školi je pokrenut **volonterski klub** čiji su članovi izrazili želju za organiziranjem različitih volonterskih akcija. U volonterski klub bili su uključeni učenici šestih i sedmih razreda, no od akcije do akcije broj učenika se povećavao te su u akcijama sudjelovali svi učenici matične i područne škole. Volonteri iz Ljubitovice kontinuirano su obilazili starije i nemoćne; prikupljana su sredstva za školu u Ruandi; organizirano je prikupljanje prehrambenim potrepština za **socijalne samoposluge** u Vukovaru i Splitu, a učenici volonteri sami su osmislili poziv za sudjelovanje u akciji te su organizirali prikupljanje, popisivanje i pakiranje donacija. Kroz **akciju „Adventsko svjetlo“** učenici i roditelji sudjelovali su u radionicama izrade adventskih vijenaca koji su kasnije prodavani u školi i lokalnoj zajednici, a sve s ciljem pružanja pomoći četirima obiteljima učenika iz škole. Akcija izrade adventskih vijenaca i prikupljanja sredstava ponovljena je i sljedeće školske godine kada su se učenici i roditelji opet ujedinili s ciljem pomaganja potrebitima.

Učenici su se međusobno bolje povezali, promijenio im se doživljaj škole, samoinicijativno su počeli pokretati određene akcije. Lokalna zajednica i roditelji su pozitivno odgovorili na sve pokrenute akcije te su nam pružili potrebnu podršku. Učenici su se senzibilizirali za potrebe drugih, intenzivirali su se međusobni odnosi između škole, roditelja i lokalne zajednice.

(koordinatorica školskog projektnog tima)

Prikupljeni paketi za
socijalne samoposluge



Adventski vijenci
humanitarnog karaktera

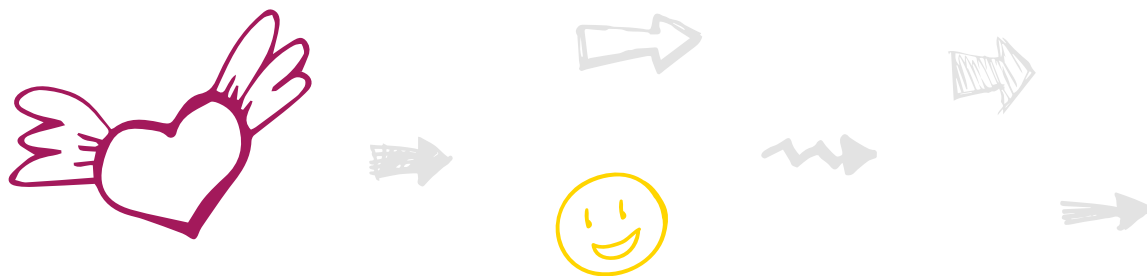


Volontiramo, sreem diramo!



Osnovna škola Stjepana Ivičevića u Makarskoj škola je s raznovrsnom ponudom izvannastavnih aktivnosti za svoje učenike, a u projekt „Školski volonteri“ prijavili su se kako bi kod učenika razvili svijest o važnosti volontiranja, vrijednostima zdravih stilova življenja te ih potaknuli na međusobno razumijevanje i prihvaćanje različitosti, učenje o solidarnosti i odgoju za humanost te druge odgojne vrijednosti volontiranja.

Kroz **program „Vršnjaci pomagači“** učenici iz volonterskog kluba pomagali su u učenju i savladavanju nastavnog gradiva svojim vršnjacima te se na taj način poticala atmosfera međusobnog podržavanja, empatije, zajedništva i pomoći. U **akciji „Doživjeti stotu – promocija zdravog đira“** učiteljice su s učenicima radile pokuse kojima su istraživali nezdravu hranu, a izradom prirodnih sokova od voća promovirali zdravu prehranu. Dodatna vrijednost ove akcije, osim druženja učenika i učitelja te učenja o zdravoj prehrani, je ta što su se u nju uključili i roditelji te na taj način dali doprinos stvaranju pozitivne školske klime. Tijekom **akcije „Upoznaj druge, upoznaj svijet“** učenici su se jednom tjedno družili s učenicima s teškoćama u razvoju: igrali su društvene igre, uživali u zajedničkim šetnjama na školskom dvorištu te provodili vrijeme u zajedničkom učenju. Posebno su ponosni na obilježavanje **Dana ružičastih majica** koji su obilježili pjesmom i plesom, a snimljen je i videospot koji je objavljen na *youtube* kanalu. Također, s učenicima se razgovaralo o tome kako navijati na sportskim natjecanjima bez nasilja i psovki, snimljena je i milenijska fotografija, igrale su se nenasilne igre, a učenici su radili letke i transparente s nenasilnim porukama.



Najvažniji doprinos projekta volontiranja je prihvaćanje drugih i drugačijih na svim razinama, a to znači u školi i u svakodnevnom životu. Dugoročno vjerujem da smo utjecali na smanjivanje ruganja među učenicima, a povećali slaganje i druženje u svakodnevnom životu. Doprinijeli smo da se učenici naše škole osjećaju sigurno, voljeno, poštovano, vrijedno ljubavi, prihvaćeno i sposobno, a to znači i manje emocionalno povrijeđeno. Naučili smo da su drugi drugačiji od nas i mi od njih, ali možemo zajedno sve i možemo jedni od drugih učiti i zajedno uživati u školskom životu. Volonterskim akcijama poboljšali smo školsku klimu i kulturu škole. Prigodnom nastavom i aktivnostima podsjećali smo na temu nenasilja, zdravog življenja, pomoći i solidarnosti, upoznavanje drugih kultura.

(koordinatorica školskog projektnog tima)



Volonterska adventska aktivnost –
donacije učenika



Dan ružičastih majica

Školski volonteri u Postirama



Osnovna škola Vladimira Nazora iz Postira 2018. godine proslavila je 180 godina svog postojanja. Škola je najpoznatija po svojim raznolikim ekološkim akcijama te ima bogatu suradnju s Turističkom zajednicom Postira. U „Školske volontere“ uključili su se kako bi unaprijedili kvalitetu organiziranja volonterskih akcija, ali i osmislili nove projekte u školi i lokalnoj zajednici.

„**Vršnjaci-pomagači**“ je dugoročni projekt u kojem su se učenici pomagači povezali s vršnjacima radi podrške u savladavanju školskog gradiva. Time je ostvareno međusobno povezivanje i druženje učenika te poticanje vršnjačkog pomaganja u školskom okruženju. Provedeno je i 10 volonterskih akcija od kojih izdvajaju **Ekološku akciju čišćenja plaža u Postirima** kada je više od 140 učenika i učitelja uređivalo i uklanjalo otpad s postirskih plaža. Školski volonteri sudjelovali su i u **Humanitarnom turniru u balotama** na način da su mještanima prezentirali svoj projekt i aktivnosti te su zajedno s roditeljima na turniru prodavali prethodno pripremljene kolače. Prikupljene donacije predane su lokalnoj Udruzi roditelja djece s teškoćama u razvoju „Brački pupoljci“. Učenici su također sudjelovali u **berbi agruma u školskom voćnjaku** koje su poslije darivali starijim i nemoćnim korisnicima u samostanu Sv. Obitelji Družbe sestara i čerke ljubavi u Postirama. Akcija se odvijala u sklopu veće akcije „**Školski vrt i uređenje školskog okoliša**“ kojom su razvijali svijest učenika o važnosti očuvanja i brige o školskom okolišu i školskom vrtu. Na kraju su svi učenici od 1. do 8. razreda sudjelovali u kratkoročnim akcijama, ali učenici od 5. do 8. razreda sudjelovali su i u dugoročnom projektu.

Što se tiče kratkoročnih akcija, vrlo nam je drago vidjeti odaziv učenika na iste pa čak i one na kojima smo sudjelovali van ovog projekta, bilo da su ili nisu humanitarnog karaktera. Isto tako smo ponosni odazivom mještana na humanitarne akcije i samim prilozima kojima smo mogli pomoći onima kojima smo ih i namijenili. Osmjeh učenika na kraju svake od akcija govori sve.

(koordinatrica školskog projektneog tima)

Postao sam veći altruist.

(B. Š., 7. razred)

Saznao sam koje dobrobiti nosi volonterstvo.

(T. V., 6. razred)

Postala sam bolji čovjek.

(V. M., 6. razred)

(učenici o volontiranju)



Branje agruma u školskom voćnjaku



Akcija čišćenja plaža

Regija ZAGREB



„Uljepšaj mi dan!“



II. osnovna škola Vrbovec škola je partner na projektu „Školski volonteri“. Matičnu školu i njene područne odjele u Lonjici, Negovcu, Poljani i Poljanskom Lugu polazi 682 učenika u 36 razrednih odjela. Škola pruža mogućnosti sudjelovanja u raznovrsnim projektima i izvannastavnim aktivnostima, a sudjelovanjem u „Školskim volonterima“ htjeli su potaknuti učenike, učitelje i roditelje da kroz volontiranje razviju senzibilnost i empatiju prema ranjivim skupinama svoje lokalne zajednice. U školi s ponosom ističu kako su sve aktivnosti, bilo da su osmišljene kao kratkoročne ili dugoročne, postale dugoročnima na zadovoljstvo svih učenika, učitelja i drugih dionika akcija.

„**Uljepšaj mi dan!**“ naziv je dugoročnog projekta kojeg su proveli u suradnji s Caritasovom kućom za starije i nemoćne osobe „Sv. Kamilo de Lellis“ koja se nalazi u blizini škole. Tijekom školske godine učenici volonteri su s voditeljima projekta posjetiti Dom 15 puta te je svaki posjet bio strukturiran tako da je omogućio međusobno druženje korisnika Doma i učenika. Aktivnosti posjeta zaista su bile raznolike, od zajedničkog sudjelovanja u kreativnim radionicama, pečenju kolača, proslavi rođendana, maškara, obilježavanju dana Sv. Nikole do druženja uz poeziju i igrokaze. Korisnici Doma su također posjetili školu te su s učenicima sudjelovali u radionici „Bonton u odnosu sa starijim osobama“, a družili su se zajedno i na završnoj svečanosti na kraju školske godine kada su učenici volonteri primili priznanje i poklončiće od voditeljice Doma.

„**Imaš moć – daj mi pomoć!**“ akcija je provedena u suradnji s lokalnom Udrugom za djecu s posebnim potrebama „Naši snovi“ koja provodi aktivnosti terapijskog jahanja. Iako zamišljena kao kratkoročna akcija u trajanju od mjesec dana, suradnja je trajala tri mjeseca, uključujući sudjelovanje učenika u 7 edukacijskih radionica o radu s konjima te njihovo volontiranje na aktivnostima uređivanja okoliša i brige o konjima, a nastavljena je i u novoj školskoj godini.

Oslikavanje dvorišta jednodnevna je akcija provedena u dvorištu matične škole u kojoj je više od dvadeset učenika uz pomoć troje učitelja i jedne volonterke ocrtavalo i bojilo poligon, školicu i ostale igre na pločnicima unutar dvorišta škole, ostavivši trajan trag svog djelovanja.

Škola je tijekom trajanja projekta u svoj rad uključila i dvije **vanjske volonterke** s kojima je potpisan volonterski ugovor te su u suradnji sa socijalnom pedagoginjom i psihologinjom s učenicima provodile radionice o različitim temama, poput poboljšanja slike o sebi i nenasilnog rješavanja sukoba te radionice tolerancije. Školski projektni tim se na zajedničkim edukacijama Foruma za slobodu odgoja upoznao s projektnim timom **Škole za medicinske sestre Mlinarska** te su **dogovorili suradnju**. Učenice **Mlinarske** su za osmaše II. osnovne škole Vrbovec održale predavanje na temu spolno prenosivih bolesti i odgovornog spolnog ponašanja, a osmaši koji su imali namjeru upisati tu školu ili školu sličnog usmjerenja, bili su u posjetu njihovoj školi u Zagrebu. Na taj je način ostvarena lijepa suradnja koja se nastavila i u novoj školskoj godini.

Škola je prepoznala entuzijizam volontera i ravnateljica ga je željela nagraditi, pa je tako u ožujku 2018. godine velika grupa volontera, vođena učiteljima i knjižničarkom, posjetila Rijeku i Trsat. Jedan od učitelja, porijeklom iz Rijeke, proveo je učenike kroz svoj rodni grad, a na Trsat su posjetili crkvu i mali muzej.

No prava poslastica za volontere u sklopu projekta, ali i one uključene u volontiranje u Crvenom križu, uslijedila je tek na kraju nastavne godine kad su učitelji poveli šesnaest učenika na četverodnevni izlet na Susak, gdje su boravili u kući za susrete koju vodi njihova vjeroučiteljica. Kako ističu učenici i učitelji, izlet je bio radostan završetak zajednički provedene godine.

Opća dobrobit volontiranja i sudjelovanja u zajedničkim aktivnostima vidljiva je u činjenici da se učenici koji su nam bili ciljana skupina - oni koji se ne ističu u svojim akademskim postignućima ili su općenito „u drugom planu“ kad je riječ o aktivnostima vezanima za zajednicu škole - osjećaju pozvanima da nešto učine i vrijednima pažnje. Učinci njihovih zajedničkih akcija služe im na ponos i daju osjećaj doprinošenja, a time, nadam se, i razvoju osjećaja odgovornosti za život zajednice u kojoj jesu. Učenici koji imaju problem sa socijalizacijom naročito se dobro osjećaju u radu s konjima i suradnji sa svojim kolegama u istom.

U cijeloj priči ne smije se zaboraviti povezanost koju djeca grade sa svojim voditeljem/voditeljicom, koji su ujedno i njihovi učitelji, a zbog čega se učenici dodatno trude i na nastavi i time poboljšavaju svoj uspjeh i na tom polju. Sve navedeno apsolutno pozitivno utječe na izgradnju njihovog samopoštovanja i osjećaja vrijednosti i empatije, što je, uz razvoj odgovornosti spram zajednice, možda i najvažniji razlog da se akcije volontiranja nastave.

(koordinatorka školskog projektnog tima)



Oslikavanje školskog dvorišta



Uređivanje okoliša udruge
„Naši snovi“

„Kad se male ruke slože...“



Osnovna škola Vugrovec - Kašina jedna je od osam osnovnih škola sesvetskog kraja i jedna od najstarijih škola Prigorja. U njenom su sastavu škole u Kašini, Vugrovcu, Planini Donjoj i Prekvršju. U matičnoj školi te područnim školama već niz godina provode se razne humanitarne akcije te su sudjelovanjem u projektu „Školski volonteri“ planirali proširiti mogućnosti volontiranja u lokalnoj zajednici, ali i samoj školi.

Sve volonterske akcije i projekte koje je školski tim planirao provesti, uspješno su provedeni. Proveli su **niz jednokratnih akcija i surađivali s nekoliko ustanova socijalne zaštite** u svojim lokalnim zajednicama, ali proveli su i jedan **dugo željeni dugoročni projekt suradničkog učenja** u samoj školi. Posebno su ponosni na podršku roditelja koji su na razne načine sudjelovali u akcijama, direktnim sudjelovanjem te doniranjem raznih potrebnih materijala. Svojim pomaganjem i suradnjom roditelji su pružili lijep primjer učenicima te jasno dali do znanja kako su spremni uključiti se i u buduće akcije te na taj način dati doprinos sukreiranju života škole.

U sklopu projekta „Školski volonteri“ provedeno je 14 volonterskih akcija i projekata. U nastavku izdvajamo samo neke od njih:

Pomoć u učenju, tj. suradničko učenje osmišljeno je kao dugoročni projekt te kao polazna točka za daljnje volontiranje. Učenici osmih razreda pomagali su učenicima drugog razreda, koji su bili u produženom boravku, u pisanju zadaća, vježbanju matematike i engleskog jezika. Zanimljiva karakteristika projekta je da u njemu nisu sudjelovali samo učenici s odličnim uspjehom, već svi učenici koji su izrazili želju za sudjelovanjem. Na taj način svim je učenicima omogućeno da se osjećaju kompetentno u podučavanju. S vremenom je ideja o pomoći u učenju sazrijevala pa se ovaj projekt jednim dijelom počeo provoditi u Kući sv. Franje u Vugrovcu Donjem, u kojoj su smještena djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi koja su ujedno i učenici ove škole. Dvije subote u mjesecu učenici odlaze u Vugrovec Donji svojim vršnjacima te im pomažu u savladavanju nastavnih sadržaja. Puno je zainteresirane djece i kandidata nikada ne nedostaje što ukazuje na to koliko je ovakav oblik međuvršnjačke pomoći potreban i koristan.

Jedna od volonterskih akcija bila je i **posjet Domu za starije i nemoćne „Mihela“**. Uz pomoć roditelja učenici su na radionicama izrađivali poklončiće, čestitke i ukrase za štíćenike Doma. S učiteljicom su uvježbali recitacije, pjesmice i igrokaze koje su izveli u Domu te na taj način unijeli veselje i pjesmu u Dom, međusobno su se družili i upoznavali. I štíćenici Doma su pripremili kratki umjetničko-kulturni program za svoje goste tako da je sreća bila obostrana. Na taj se način kod učenika razvijala empatija i briga za starije i nemoćne osobe, a koliko je ovo iskustvo bilo pozitivno potvrđuje i činjenica da su i učenici i štíćenici izrazili želju za budućim druženjima.

Uređenje okoliša PŠ Vugrovec volonterska je akcija koja je provedena kako bi se kod svih dionika škole razvio odgovoran odnos prema očuvanju kvalitete okoliša i osvijestilo pravo sviju na zdrav okoliš. Na Satu razrednika razgovaralo se o zaštiti i očuvanju okoliša te su učenici predlagali što bi sve mogli napraviti i čija bi im pomoć dobro došla. Na roditeljskom sastanku predstavljena je ideja o uređenju okoliša te su roditelji podržali i ponudili svoju pomoć. Roditelji su donirali automobilske gume i cvijeće, a Zagrebački holding – podružnica Zrinjevac donirao je zemlju za sadnju cvijeća. Volonterska akcija, u koju su se uključili učenici, roditelji i domar škole, organizirana je u proljeće, a ponovljena je i u jesen. Tom prilikom su uz pomoć roditelja posađene maćuhice, maknute osušene biljke te postavljene improvizirane klupice.

Ja sam se jako lijepo osjećao tijekom volontiranja i želim zauvijek biti volonter zato što je volontiranje predivno.

(J. S., 3. razred)

Kada volontiram osjećam se sretno. Volim volontirati. Sretan sam kad vidim da se netko smije zato što sam mu pomogao.

Želim da svi volontiraju!

(M. P., 3. razred)

Roditelji izrađuju čestitke i poklončiće



Pomoć u učenju



Volonterski klub V.O.L.I.M.



(Vrijedno. Odgovorno. Lako. Iskreno. Moćno)

Komercijalnu i trgovačku školu Bjelovar polazi oko 300 učenika koji se obrazuju kroz trogodišnje i četverogodišnje programe za smjer prodavač i komercijalist. KTŠ kao škola ponosna je na bogat izbor izvannastavnih aktivnosti koje se svake školske godine nude učenicima kako bi im se omogućio razvoj različitih kompetencija te kako bi se kod njih razvijao osjećaj pripadanja školskoj zajednici.

Učenici i učitelji su se u projekt „Školski volonteri“ uključili osnivanjem **školskog volonterskog kluba V.O.L.I.M.** kojim su obuhvatili brojne humanitarne akcije koje provode svake godine. No u ovom su projektu prepoznali i priliku da osmisle i provedu nove projekte s ciljem učeničkog razvijanja građanskih kompetencija te osjećaja solidarnosti i senzibilnosti za potrebe društva u kojem žive. Provedene su brojne volonterske aktivnosti kojima su prikupljena sredstava za potrebe samih učenika, ali i projekti u kojima su učenici tjedno volontirali i na taj način tijekom cijele školske godine aktivno sudjelovali i doprinosili dobrobiti školske i lokalne zajednice. U svim projektima i akcijama sudjelovala je skoro polovina svih učenika škole, tako da djelovanje volonterskog kluba unutar škole ukazuje na potencijal okupljanja velikog broja učenika i učitelja u sklopu jedne izvannastavne aktivnosti.

Iako su provedene brojne volonterske inicijative i projekti, predstavljamo tri dugoročna projekta:

Volontiranje u udruzi OSIT – jednom do dvaput mjesečno, pa i za vrijeme praznika i *proloma oblaka*, učenici su se posvetili druženju s odraslim osobama s intelektualnim teškoćama u bjelovarskoj udruzi OSIT te na taj način obogatili i svoje i njihovo vrijeme raznim igrama i aktivnostima (kreativne radionice, karaoke, društvene igre...).

Školski vrt – učenici i učitelji su se aktivno uključili u uređenje školskog cvjetnjaka i vrta koji je dobio novi izgled te su pored brojnih trajnica posađene voćke, a niknuli su i prva salata, luk i špinat. Projekt se pokazao iznimno uspješan i zbog povezivanja s lokalnom zajednicom – djelatnici Vrtnog centra Marina pomogli su savjetima, a Poljoprivredna agencija školi je donirala sadnice te također ponudila svoje stručne savjete.

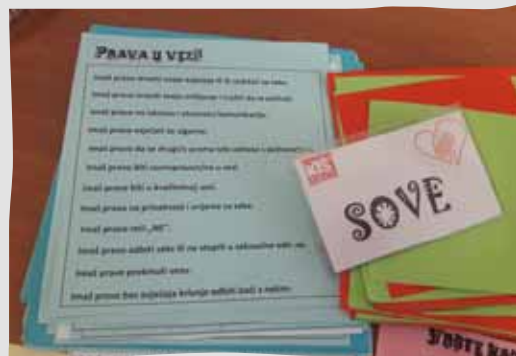
Školske SOVE (edukacija vršnjaka) – učenice okupljene u grupi SOVE (Savjetovanje o vezama) marljivo su kroz različite radionice poučavale svoje vršnjake o temama iz područja prevencije nasilja. Svojim radionicama učenice su poticale na promišljanje o kvalitetnim vezama i kvalitetnijoj komunikaciji te izgradnji boljih odnosa. U projektu je ostvarena i suradnja s Povjerenstvom za ravnopravnost spolova Bjelovarsko-bilogorske županije.

Učenici su postali senzibiliziraniji za probleme u okolini, spremniji pomoći i uključiti se. Njihovo samopouzdanje je povećano te su više puta istaknuli da su ponosni što pripadaju svojoj školi. Imali su priliku razvijati vlastitu kreativnost, a njihove vještine rada u timu, suradnja i komunikacijske vještine su poboljšane. Osjećaj zadovoljstva je izraženiji, a time i samopouzdanje i samopoštovanje. U novim aktivnostima primjetan je odgovorniji odnos prema obavezama.

(koordinatorica školskog projektnog tima)



Uređenje školskog vrta



Školske SOVE savjetuju vršnjake o vezama, odnosima, komunikaciji

**Osjećaj da mogu nekome pomoći je poseban,
a tek ponos koji osjećam zbog toga!**

(Lea, 4. razred)

Volim volontirati i jedva čekam da ponovo nešto korisno radimo!

(Matija, 2. razred)

Kad volontiram i nekome pomognem to mi uljepša dan!

(Marija, 4. razred)

Za mene je volontiranje srce ispunjeno srećom i njihovim osmijesima. Ono što dobijem volontiranjem puno je vrednije od onoga što dam.

(Danijela, 2. razred)

Volonterke Mlinarske, nositeljice dobre vibre u zajednici!



Škola za medicinske sestre Mlinarska prva je stručna škola za izobrazbu medicinskih sestara u sjevernoj Hrvatskoj. Uz nju se nalazi i Učenički dom za učenice koje dolaze iz udaljenijih krajeva. Od 2010. godine uvedeno je petogodišnje školovanje, tj. dvije godine općeg i tri godine stručnog obrazovanja te nakon završetka petogodišnjeg programa učenice odmah dobivaju licencu od Hrvatske komore medicinskih sestara.

Škola sudjeluje u mnogim europskim projektima te je u sklopu jednog takvog 2013. osnovan i volonterski klub koji svake godine provodi različite volonterske akcije. U „Školske volonterke“ škola se uključila kako bi proširila ponudu volonterskih aktivnosti svojim učenicama, a to su i ostvarili. Učenice su kroz brojne akcije nastale tijekom projekta imale priliku sudjelovati u poticanju i promoviranju raznih zdravstvenih aktivnosti s korisnicima **doma za starije osobe**. Učenice su razveselile i najmlađe s **Odjela dječje onkologije** gdje svake godine u blagdansko doba poput *marljivih patuljaka* prikupljaju i pakiraju poklone uz nezaobilazno nadmetanje koja će od njih imati čast osobno odnijeti poklone. Isto tako, tijekom školske godine radile su na senzibilizaciji javnosti za pomoć napuštenim životinjama u **Dumovcu** i organizaciji akcije prikupljanja sredstava, a problem im nije predstavljalo ni *zasukati rukave* kako bi pomogle i beskućnicima i obiteljima slabijeg imovinskog stanja i donirale sredstva **Socijalnom dućanu u Sigetu**.

Od brojnih volonterskih projekata u nastavku izdvajamo samo neke od njih:

„**Svijet u malom**“ volonterski je program proveden u suradnji s Domom za starije i nemoćne osobe „Park“. U sklopu ovog programa provedene su dvije inicijative. U sklopu inicijative „**Igre naše mladosti**“ volonterke su u dva navrata posjetile korisnike Doma te s njima igrale različite društvene igre poput *Crnog Petra* i *Čovječe, ne ljuti se*, ali i *Belu* gdje su korisnici pokazali izniman talent i spretnost te pobjeđivali volonterke, što ih je posebno radovalo. Tijekom inicijative „**Budi moje oči, čitaj mi!**“ volonterke su tijekom posjeta Domu korisnicima čitale, ali i imale prilike čuti njihove bogate životne priče. Suradnja učenica i korisnika Doma, na obostrano zadovoljstvo, nastavlja se te se planiraju nove aktivnosti.

„**Vau-vau projekt**“ je projekt koji su osmislile i provele članice volonterskog kluba i u sklopu kojeg su volontirale i druge učenice, ali i roditelji. Volonterke su osmislile i kreirale promidžbene materijale kako bi podigle svijest o potrebama napuštenih životinja te zajedno s roditeljima prikupile potrepštine koje su odnesene u Sklonište za napuštene životinje „Dumovec“. Tamo su volonterke sudjelovale u edukaciji o odgovornom ponašanju prema životinjama, a učenice volonterke i roditelji volonteri već zajedno dogovaraju nove aktivnosti u suradnji sa Skloništem.

Volonterska akcija „**Pahuljica sreće**“ tradicionalna je božićna akcija volonterskog kluba u sklopu koje volonterke posjećuju Dječju onkologiju pri Klinici za tumore i malim pacijentima dijele božićne poklone koje prethodno prikupljaju učenice škole. Posjet je ostvaren u suradnji s odjelnim psihologom koji je educirao učenice o komunikaciji između roditelja i osoblja, što je bila i dodatna vrijednost akcije za medicinsku struku učenica volonterki.

Najljepše je bilo kad smo prolazili po odjelu, a mala djevojčica nam je slala puse i bila presretna s poklonom. Kad tako nešto vidiš i doživiš, shvatiš da sve sitnice koje nas čine nesretnim zapravo ne bi trebale, jer ima puno stvari na svijetu radi kojih bi trebali biti sretni, kao npr. naše zdravlje.

(učenica volonterka)

Prikupljanje sredstva
za Socijalni dućan



U Skloništu „Dumovec“
zahvaljujući „Vau-vau
projektu“



Volontiranjem učimo jedni od drugih i pomažemo jedni drugima



Osnovna škola Iver započela je s radom 8. rujna 2014. godine. Nalazi se u novom naselju Iver u gradskoj četvrti Sesvete i jedna je od najsuvremenijih škola u Hrvatskoj. Škola radi u jednoj smjeni, a kako kažu sami učitelji, prednosti rada u jednoj smjeni teško je pobrojati: učenici imaju više slobodnog vremena za dodatne aktivnosti, mogu više vremena provoditi s obitelji – nezamjenjivim temeljem psihosocijalnog razvoja i sazrijevanja djece, pogotovo u osnovnoškolskoj dobi. Uključivanjem u projekt „Školski volonteri“ htjeli su dodatnu podršku za provedbu aktivnosti u području građanskog odgoja i obrazovanja, ali i mogućnosti suradnje i razmjene znanja s drugim školama i stručnjacima.

Volonterski program škole osmišljen je uz pomoć učenika čiji prijedlozi su se odnosili na ono što im je bilo poznato, kao što je sakupljanje donacija za one kojima je pomoć potrebna, ali i na nešto novo, kao što je međusobno pomaganje u vidu pomoći u učenju. Učenici školski volonteri, njih petnaest, sastajali su se svakog tjedna te razmjenjivali ideje i osmišljavali volonterske aktivnosti. U tome su imali podršku vanjske volonterke s kojom su razgovarali i kritički promišljali na koji način svojom voljom i angažmanom mogu doprinijeti razvoju volonterstva u školi, ali i u lokalnoj zajednici. Provedeno je nekoliko volonterskih akcija te projekata, a posebno su ponosni na činjenicu da su učenici aktivno sudjelovali u donošenju važnih odluka koje se tiču njih i ljudi iz njihove okoline, te su na taj način motivirali i ostale učenike i nove generacije da postanu školski volonteri.

„Učenje uz druženje“ je dugoročni projekt suradničkog učenja u kojem su se učenici volonteri povezali sa svojim vršnjacima kojima je potrebna pomoć u pojedinim nastavnim predmetima: matematika, fizika, povijest i engleski jezik, te su zajedno učili i ponavljali gradivo. Održane su i dvije radionice na temu *Učiti kako učiti* gdje su školski volonteri upoznali učenike korisnike s vježbama *brain-gyma* te s izradom dnevnog i tjednog plana rada.

Projekt „Rukama čujemo“ proveden je u suradnji s Hrvatskim savezom gluhoslijepih osoba „Dodir“ s ciljem povezivanja učenika sa štíćenicima Udruge te senzibiliziranja učenika za gluhoslijepu osobu. Dvadesetak učenika – školskih volontera – sudjelovalo je na radionici učenja znakovnog jezika te su imali priliku na kratko *osjetiti* kako je to biti gluhi ili slijep uz korištenje različitih pomagala. Ti isti učenici nastavili su jednom tjedno učiti znakovni jezik te su nastupili i na školskoj priredbi povodom dana Sv. Nikole gdje su zajedno sa školskim zborom otpjevali pjesmu koristeći znakovni jezik.

Provedene su i **brojne kratkoročne volonterske akcije** s više od stotinjak učenika i njihovih roditelja koji su se i sami uključili u volontiranje te pridonijeli radu škole i životu lokalne zajednice. Na taj način svi su se upoznali s različitostima koje ih okružuju te stekli samopouzdanje i motivaciju za postajanje aktivnim građanima koji volontiranjem unaprjeđuju svoju lokalnu zajednicu. Posebno su ponosni na suradnju s Domom za starije i nemoćne „Matić” jer su učenici imali mogućnost pružiti podršku starijim osobama lokalne zajednice. Kroz zajedničke aktivnosti omogućen je međugeneracijski prijenos znanja i vještina, a zabave i dobrog raspoloženja nije nedostajalo.

Učenici su kroz sastanke i volonterske aktivnosti prepoznali važnost volontiranja što im je ujedno omogućilo stjecanje novih kompetencija, kao što su izrada projekata, rad u grupi, odgovornost, asertivna komunikacija i njegovanje suradničkih odnosa. Također, razvili su svoje kompetencije u području vršnjačkoga učenja, prijenosa znanja, prezentacijskih i komunikacijskih vještina i prepoznali važnosti pomaganja drugima.

(koordinatorica školskog projektnog tima)

Pomaganjem drugima, volontiranjem korisno provodim svoje vrijeme u školi.

(učenik, 3. razred)

Kreativna radionica s korisnicima Doma



Pavlekinini volonteri

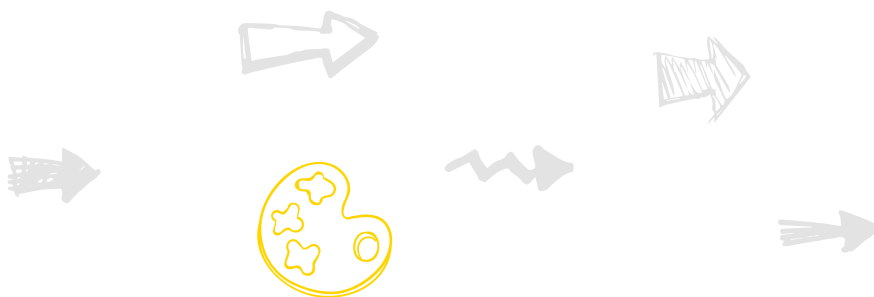


Osnovna škola Pavleka Miškine nalazi se u središtu četvrti Sveti Duh u Zagrebu i jedna je od najstarijih škola u Zagrebu – 2016. godine proslavila je 140. obljetnicu. Pohađa je oko 800 učenika koji imaju mogućnost sudjelovanja u brojnim izvannastavnim aktivnostima. U projekt „Školski volonteri“ uključili su se kako bi učenicima dodatno omogućili razvoj sposobnosti, vještina, vrijednosti i stavova koji su usmjereni prema dobrobiti pojedinca i društva.

Ono na što su u školi posebno ponosni je velik broj zainteresiranih učenika koji su se oduševljeno uključili u **školski volonterski klub**. Isto tako, ponosni su na to što su svojim volonterima omogućili da unutar škole imaju svoj poseban prostor. Taj je prostor prvenstveno namijenjen volonterskom klubu – volonteri imaju svoj raspored održavanja vršnjačke pomoći u učenju, sami osmišljavaju svoje vrijeme, uče i pomažu jedni drugima. Kako kažu učitelji, ideja o *imanju* svog prostora unutar škole za volonterski klub pokazala se izvrsnom – učenici volonteri osjećaju taj prostor svojim i osjećaju važnost onoga što rade.

Najvažniji projekt koji je zaživio i čije će se provođenje nastaviti i u sljedećoj školskoj godini je projekt **„Pomoć u učenju i socijalizaciji“**. Ovaj projekt, u koji je uključeno 40 učenika predmetne nastave, prepoznat je među svim učiteljima, učenicima, ali i roditeljima. Učenici volonteri svojim su vršnjacima poput „učitelja“ – daju im instrukcije, pomažu u učenju te vrlo odgovorno pristupaju toj ulozi. Učenici koji su dulje vrijeme u ovom projektu već samostalno organiziraju svoje vrijeme za pomoć drugome, shvaćajući ozbiljno i odgovorno svoju zadaću, stoga se može zaključiti kako ova pomoć u učenju donosi obostranu korist i zadovoljstvo.

Pored ovog dugoročnog projekta volonterski je klub proveo 15 volonterskih akcija u kojima je sudjelovala većina učenika. Najvažnija akcija u kojoj je sudjelovala gotovo cijela škola je **školski Božićni sajam**. Učenici su na radionicama tijekom studenog i prosinca, pod vodstvom učiteljica, izrađivali prigodne božićne predmete i ukrase koji su tijekom sajma prodavani po simboličnim cijenama. U cijelu priču uključili su se i roditelji koji su pomagali oko prodaje, uređenja i donacija, a prikupljene donacije donirane su Dječjem SOS selu Lekenik.



Učenici su ozbiljno pristupili svojoj zadaći volontera, odgovorni su, organizirani, a ono što bih istaknula kao primarno je da se uistinu vidi uspjeh i rezultat rada volontera s drugim učenicima.

Suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom bila je izvrsna. Roditelji su sudjelovali u svim našim akcijama, bilo direktno ili indirektno. No najviše smo ponosni na naše učenike, jer bez njih ovo ne bi bilo što danas jest. A oni su se u velikom broju uključili u ovaj projekt i oni su ti koji su ovaj projekt učinili živim, i on živi i danas.

(koordinatorica školskog projektnog tima)

Učitelji i učenici zajedno uređuju učionicu



Zajedničko učenje u organizaciji volonterskog kluba



„Volim pomagati jer se onda i ja bolje osjećam“



Osnovnu školu Milana Langa Bregana polazi 500-tinjak učenika, a osim matične škole u tom malom pograničnom mjestu nedaleko od Samobora djeluju i tri područne škole – u Noršić Selu, Novom Selu i Grdanjcima. Godine 2013. škola je dobila status Međunarodne EKO-škole te su veoma ponosni na svoj lijepo uređeni vrt i okoliš škole.

Učenicima je u projektu „Školski volonteri“ omogućeno da kroz sudjelovanje u kratkoročnim i dugoročnim aktivnostima razvijaju svoje kompetencije, podižu svijest o važnosti vlastitog angažmana i doprinosa unutar škole i same zajednice. Kao i u drugim školama, i ova je škola pokrenula **program vršnjačke pomoći u učenju** gdje su učenici jedni drugima pomagali u savladavanju gradiva. Tijekom projekta volonteri su također **educirani za mlade medijatore** te su započeli s pomaganjem u rješavanju sukoba svojih vršnjaka. Ova dva projekta omogućila su razvijanje različitih kompetencija poput prezentacijskih i komunikacijskih vještina učenika, podučavanja drugih, osvještavanja važnosti pomaganja drugima te važnosti mirnog rješavanja sukoba.

Provedeno je i nekoliko volonterskih akcija, a posebno izdvajaju nekoliko **posjeta domovima za starije** gdje su učenici i učitelji imali priliku nastupati s različitim dramskim igrokazima te koncertima i tako razveseliti svoje starije sugrađane u blagdansko vrijeme. Učenici su također **prikupljali higijenske potrepštine, školske materijale i igračke za štíćenike Sigurne kuće** te su prigodno obilježili i **Međunarodni dan ružičastih majica** radionicom o prevenciji nasilja te radionicom o prihvatanju različitosti koju je održala vanjska volonterska. Jedna od akcija u kojoj su tradicionalno sudjelovali i roditelji je uređenje okoliša škole – posađeni su čempresi i cvijeće te je dodatno uređen postojeći školski vrt koji je više puta nagrađivan kao najljepši u Samoboru. U navedenim akcijama sudjelovalo je 200-tinjak učenika, roditelja i učitelja.



Volonteri su bili srdačno dočekani, a ovo iskustvo ih je obogatio i podarilo im želju da i dalje nastave pomagati drugima svojim talentima.

(koordinatorica školskog projektnog tima o posjeti domovima za starije osobe)

Osim stjecanja novih vještina, znanja i razvoja kompetencija, kod učenika se radilo i na razvoju socio-emocionalnih kompetencija, empatije te spoznavanja da se malim djelima mogu postići pozitivni pomaci.

(koordinatorica školskog projektnog tima)

Volim pomagati jer se onda i ja bolje osjećam.

(učenica o volontiranju)

Volonteri četvrtih razreda išli su u staračke domove za stare i nemoćne ljude. Među tim volonterima sam i ja. Tamo je bilo jako lijepo. Svi su imali malu tremu kada su trebali nastupati. Neki su zasvirali, neki čitali, a neki glumili. Ja sam tek kad smo odlazili shvatila da se ti domovi za stare i nemoćne zapravo zovu Šimić i Bubica. Uglavnom, bilo je jako lijepo i sigurna sam da se i drugi, a ne samo ja, vesele još jednom takvom druženju.

(učenica Ana, 4. c razred)



Učenici se druže sa svojim starijim sugrađanima



Zahvaljujemo

SVIM ČLANOVIMA ŠKOLSKIH TIMOVA ZA DOPRINOS STVARANJU OVE PUBLIKACIJE!

Regija Osijek

Ekonomska škola „Braća Radić” Đakovo: Sidonija Grubišić, Marija Milanović, Jelica Paradžik-Lazarević

Ekonomska i upravna škola Osijek: Jelena Soudil-Prokopec, Vlasta Svalina, Lidija Žaper

Medicinska škola Osijek: Đurđica Radić, Mirta Faktor, Nada Grujić Tomas, Mirna Ilakovac

Osnovna škola Blage Zadre: Ivana Pejić Šmit, Željka Zovko, Marinko Uremović

Osnovna škola „Đuro Pilar”: Tamara Mikša, Antonia Fortunato, Matija Kuštek, Maja Šimić, Ivana Terzić

Osnovna škola Franje Krežme: Jasna Kretić Majer, Sandra Binder, Margareta Zdelar

Tehnička škola Slavonski Brod: Mirjana Matanović, Ena Javor Kučera, Ivan Bitunjac

Regija Split

Ekonomsko-birotehnička škola: Maja Dobrota, Ivana Gunjača, Mihaela Vukšić

Komercijalno-trgovačka škola Split: Martina Mršić, Lucija Bubić, Lucija Čapalija, Ivana Čota

Osnovna škola Grohote: Tanja Kardum, Dragana Đurić, Nikola Repajić, Žarka Karoglan, Vana Cecić
(vanjska volonterka)

Osnovna škola Kamešnica: Ivana Čerina, Doris Veronika, Marija Jukić (Daniela Borojević), Jelena Crnjac, Jelena Pleština, Mira Matijašević

Osnovna škola kralja Zvonimira: Iris Alajbeg Vukelić, Ivana Geić, Milena Zulim Ezgeta, Tatjana Šijaković Katarinček, Maja Drušković, Milenka Čurić

Osnovna škola Stjepana Ivčevića: Jelenka Medoš, Mirjana Šarić, Petar Kelvišer, Biljana Selak, Mira Glučina, Marica Garmaz

Osnovna škola Vladimira Nazora: Ivana Blagaić Oršulić, Sanja Nejašmić, Deni Restović, Ana Lovrić, Senka Zrilić, Žan Ravlić, Ozren Markioli

Regija Zagreb

II. osnovna škola Vrbovec: Jelena Magoš Kuten, Vedran Iskra, Ida Malnar, Željka Octenjak, Vlatka Margetić (vanjska volonterka)

Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar: Ornela Malogorski, Ivana Štiglić, Ivana Orešković

Škola za medicinske sestre Mlinarska: Elvira Tahiri, Mila Strpić, Nataša Jandjik Jošić

Osnovna škola Iver: Nikolina Prosoli, Mirela Rod-Slipčević, Kristina Biščan

Osnovna škola Pavleka Miškine: Antonija Lešić, Sanja Canjek-Androić, Marija Miletić

Osnovna škola Vugrovec - Kašina: Snježana Prusec-Kovačić, Kristina Sajković, Anita Jeren

Osnovna škola Milana Langa: Ljiljana Fresl, Kornelija Turić Dorotić, Irena Matijaščić



Projekt sufinanciraju Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske